

Anton Tjekhov

En duel

Anton Tjekhov

En duel

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Anton Tjekhov: *En duel* er baseret på originaler, som er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år, samt i USA.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Anton Tjekhov: *En duel* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years, and in the USA.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

I

Klokken var otte om morgenen. – På den tid plejede officererne, embedsmændene og de tilrejsende at tage deres bad nede ved stranden efter den hede, lumre nat og bagefter gå op i "Pavillonen" og drikke kaffe eller te.

Ivan Andrejevitch Lajevsky, en ung mand på henved de tredive, mager og blond, i finansministeriets uniformshue, skødesløst klædt og i morgensko, kom ligeledes for at bade og traf, blandt mange andre bekendte, også sin ven militærlægen Samoilenko i færd med at gå i vandet.

Med sit store, tætklippede hoved, der sad stramt ned til skuldrene, med sin fyldige, rødmossede næse, sine sorte, buskede øjenbryn og gråsprængte bakkenbarter, svær, opdunstet og desforuden med en rå, armenisk basstemme, frembragte denne Samoilenko på enhver nyankommen det ubehagelige indtryk af en buldrebasse og en parvenu; men når der var gået nogen tid, begyndte man at finde hans ansigt usædvanlig godmodigt og kært – ja, sågar kønt. Og til trods for sin plumphed og grove stemme var han i virkeligheden også et prægtigt menneske, blød og fin af tænkemåde, så god som dagen var lang og meget elskværdig at have med at gøre. Han var Du's med hele byen, kurerede alverden og lånte alverden penge, bragte partier i stand, mæglede fred og forlig mellem folk, der var blevet uvenner, og arrangerede picnic'er, hvor han stegte bedekød og kogte en udmærket fiskesuppe. Altid havde han en eller anden affære at bringe i orden for en eller anden, altid var han optaget af og interesseret sig for et eller andet. –

Der var dem, der mente, han selv var uden plet og lyde ... der var bare to små svagheder, som hæftede ved ham: For det første skammede han sig over sin egen godhed og søgte at maskere den med et skummelt blik og en vis nedladende grovhed, – og for det andet holdt han nok af, at feltskærerne titulerede ham "Excellence", skønt han kun var statsråd [Note 1](#)).

"Svar mig på et spørgsmål, Alexander Davidovitch," begyndte Lajevsky, da han og Samoilenko var kommet ud i stranden og stod i vand til halsen, "sæt du havde forelsket dig i en kvinde, og hun i dig, – at du havde levet over to år sammen med hende, og at du derefter, som sådant jo hænder, ikke elskede hende mere, men begyndte at mærke, at hun i grunden var fremmed for dig ... Hvad ville du gøre i sådant et tilfælde?"

"Jeg ville simpelthen sige til hende: Gå nu din vej, min pige, til hvilket himmelshjørne du nu helst synes; – og dermed basta!"

"Ja, – det er nemt nok at sige! – Men hvis hun nu ingen steder har at gå hen? Hvis hun står helt alene i verden, uden familie og venner, – og uden en skilling i lommen – og uden at forstå sig på noget arbejde?"

"Ja, hvad så? – En gang for alle 500 i synet eller 25 om måneden. – Det er da simpelt nok!"

"Lad os nu også antage, du havde 500 rbl. i lommen – eller havde råd til 25 om måneden. Men den kvinde, jeg taler om, er intelligent og stolt. Hende ville du ikke vove at tilbyde penge, ... og under hvilken form så?"

Samoilenko ville lige til at svare, da en stor bølge i det samme slog ind over dem begge, brød sig mod strandbredden og løb skummende og brusende tilbage på de små stene. – Vennerne gik op og begyndte at klæde sig på.

"Det er sandt nok, ... det er så sin sag at leve med en kvinde, man ikke elsker," sagde Samoilenko, idet han betænksomt hældte sandet ud af sin ene støvle, "men, ser du, Vanja: man må være menneskelig. Hvis det var mig, så ville jeg ikke lade hende mærke, at jeg ikke mere elskede hende, men ville leve med hende lige til min død ..."

Pludseligt skammede han sig imidlertid over sine egne ord ... tog en bister mine på og tilføjede:

"For min skyld var det såmænd lige meget, om der var kvindfolk til eller ej. – Forresten – Vorherre være med dem!"

Da vennerne havde klædt sig på, gik de op i "Pavillonen". Her var Samoilenko som hjemme, ja, havde endog sit specielle service. Hver morgen fik han på en præsenterbakke en kop kaffe, et højt fint slebet glas med isvand og en snaps cognac. Først drak han cognac'en, derefter den hede kaffe og til sidst isvandet; og det måtte åbenbart smage ham udmærket, for hans øjne blev livlige og strålende efter denne idræt, og idet han strøg sine bakkenbarter og stirrede langt ud over havet, sagde han regelmæssigt hver dag:

"En ubegribeligt dejlig udsigt!"

Efter en lang nat, tilbragt med bedrøvelige og unyttige tanker, som forhindrede al søvn og ligesom potenserede nattens mørke og kvælende varme, følte Lajevsky sig træt og ødelagt. Af badet og kaffen var det ikke blevet bedre.

"Lad os fortsætte vor samtale, Alexander Davidovitch," sagde han. "Jeg vil ikke stikke noget under stolen, men sige dig som ven lige rent ud: det er snavs med Nadeschda Fjodorovna og mig – rent forbandet! Undskyld jeg indvier dig i mine

hemmeligheder, men jeg trænger sådan til ... jeg må absolut udtale mig til en eller anden."

Samoilenko, som havde på fornemmelsen, hvad der ville komme, slog øjnene ned og trommede med fingrene på bordpladen.

"Jeg har levet med hende i to år og elsker hende ikke mere," vedblev Lajevsky, "eller rettere sagt: jeg ser nu, at det overhovedet aldrig har været kærlighed; ... disse to år har været ... et bedrag!"

Lajevsky havde den vane, når han talte med nogen, opmærksomt at besigtige sine fine rosa håndflader – bide sig i neglene – og brække sine manchetter med fingrene.

"Jeg ved meget godt, du ikke kan hjælpe mig," fortsatte han, "men jeg taler til dig om det, fordi et forulykket og overflødigt individ som jeg kun kan finde trøst og redning i samtale. Jeg må så at sige generalisere enhver af mine handlinger, må søge forklaring på mit absurde liv i en eller anden teori – i en eller anden type; f. eks. i at vi adelige er ved at uddø, osv. Sidste nat trøstede jeg mig således ved at ligge og tænke: ak, hvor har Tolstoj ret, skånselsløst ret! Og jeg blev lettere til mode ved det. Kære ven, hvor er han dog egentlig en stor skribent!"

Samoilenko, som aldrig havde læst noget af Tolstoj, men ofte foresat sig at ville læse ham, blev flov og sagde:

"Ja vist så; alle de andre skriver ud fra deres fantasi, men han tager det lige fra naturen."

"Du min skaber!" sukkede Lajevsky, "til hvilken grad er vi ikke blevet forkrøblede af civilisationen! Går jeg ikke dér hen og forelsker mig i en gift kone, og hun i mig! I begyndelsen var det jo mellem os med kys og opløftende aftener – og eder – og

Spencer – og idealer – og samfundsinteresser. Og hvad var det ikke alt sammen for noget gøgl! Vi flygtede notorisk for manden, men vi bildte os ind, vi flygtede for det såkaldte intelligente livs tomhed. Fremtiden tegnede sig for os sålunde: i Kaukasus skulle jeg, indtil vi blev bekendt med land og folk, trække i tjenesteuniformen og tjene i et eller andet ministerium; derefter skulle vi se at få noget jord og arbejde i vort ansigts sved, anlægge vinhaver, opdyrke agerland osv. osv. Hvis du, eller han – din zoolog, von Koren, – havde været i mit sted, så havde I sandsynligvis levet 30 år med Nadeschda Fjodorovna og efterladt jeres efterkommere rige vinhaver og tusinde tønder land majs, men jeg, jeg følte mig bankerot fra den første dag af. I selve byen her: uudholdelig hede, tørke og folketomhed; ude på markerne under hver busk – under hver sten: skorpioner og slanger – og bag ved markerne: bjerge og ørken. Fremmede mennesker – fremmed natur – kummerlig kultur; alt dette, min ven, er ikke helt så lige ud ad landevejen som spadsere på Nevsky i pels med Nadeschda Fjodorovna under armen og fantasere om "sydlige varme lande". Her må der kamp til for livet, – og hvad er jeg for en kæmpe? En ynkelig, uudvokset fyr med hvide hænder! Fra den første dag af stod det klart for mig, at mine planer om et arbejdsliv med at dyrke vinhaver og marker – var Fanden i vold! Og hvad kærligheden angår, så skal jeg sige dig én ting: leve med en kvinde, som har læst Spencer, og for ens skyld ville rejse til verdens ende, det går ikke, – det er der ingen charme ved. Altid har man den samme lugt af strygejern – af pudder og af medikamenter, – de samme papillotter hver morgen, – det samme selvbedrag ..."

"Uden strygejern går det ikke i nogen husholdning," sagde Samoilenko rødmende over, at Lajevsky talte så uforbeholdent om en ham bekendt dame, "du er ikke i dit es i dag, Vanja, kan jeg mærke ... Nadeschda Fjodorovna er en dannet og udmærket kvinde, *du*: et menneske med en overordentlig forstand; – hvorfor skulle I ikke passe sammen? I er, ganske vist, ikke viede," sagde Samoilenko, efter forsigtigt at have set sig om, at der ingen var i nærheden, "men det er jo ikke jeres skyld og desuden, – man må være uden fordomme, – må stå på højden med nutidens ideer ... Jeg holder selv på borgerligt ægteskab – ja ... Men når man engang har bundet en kvinde til sig, så skal man efter min mening også leve med hende til sin død."

"Uden kærlighed?"

"Det skal jeg nu straks forklare dig," sagde Samoilenko. "For otte år siden, ser du, havde vi en regeringsfuldmægtig her – en gammel mand og et menneske med den overordentligste forstand. Og han mente nu sådan: det vigtigste i familielivet – det er tålmodighed. Hører du, Vanja? ... ikke kærlighed, men tålmodighed ... Kærligheden kan ikke vare længe ved. To år har du levet i kærlighed, og nu er dit huslige liv åbenbart kommet ind i den fase, hvor du må rykke ud med al din tålmodighed ..."

"Måske tror du på den gamle fyr – din agent, men for mig er hans tale ligefrem vanvid. Denne, din ældre gentleman, er en hykler; han har måttet øve sig i tålmodighed, og ved denne sport har han betragtet et ikke elsket individ som en genstand, der var nødvendig til hans øvelser; men jeg er endnu ikke sunket så dybt. Når jeg får lyst til at øve mig i tålmodighed, så køber jeg mig et par håndvægte eller en stædig hest; – mennesker bruger jeg ikke til den slags gymnastik."

Samoilenko forlangte noget hvid vin med is. Da de havde drukket et glas, spurgte Lajevsky pludselig:

"Sig mig engang, – hvad er blødhed i hjernen egentlig for noget?"

"Det er ... ja, hvordan skal jeg forklare dig det ... det er en sygdom, som hidrører fra, at marven bliver blødere ... ligesom fortyndes ..."

"Så-dan," sagde Lajevsky tøvende, "ja, ser du ... det er netop tilfældet med mig. – Leve med hende, det kan jeg ikke, det ligger over mine kræfter. – Så længe jeg er sammen med dig – så filosoferer jeg mig op ... og ser lysere på det, men hjemme falder jeg helt sammen. Det er mig til den grad svært, at jeg – hvis jeg anså mig selv for forpligtet til at leve endnu en måned med hende – hellere ville skyde mig en kugle for panden. Og alligevel kan jeg ikke skille mig fra hende. Hun står aldeles ene, – arbejde forstår hun ikke – hverken hun eller jeg har penge; – hvor skal hun gøre af sig selv? Ikke kan jeg tænke mig nogen som helst udvej ... Sådan er det fat, forstår du ... og sig mig så, hvad jeg skal gøre!"

"Ja-a-a," brummede Samoilenko og vidste ikke, hvad han skulle svare. "Og hun elsker dig – siger du?" kom det endelig.

"Ja, elsker mig så meget, som hun i sin alder og med sit temperament behøver at elske en mand. – Det ville være hende lige så tungt at skille sig fra mig som fra sit pudder og sine papillotter. – Jeg er for hende en uomgængeligt nødvendig bestanddel af hendes boudoir."

Samoilenko blev igen fløv – og svarede omsider:

"Du er ikke i dit es i dag, Vanja ... Du har åbenbart ikke sovet godt i nat!"

"Ja, jeg har sovet dårligt, ... i det hele taget, kære ven, føler jeg mig væmmeligt til mode. – Mit hoved er tomt ... hele dette liv stemmer mig for brystet ... Og så denne underlige slappelse ... nej, jeg må rejse min vej!"

"Og hvor vil du rejse hen?"

"Derop mod nord! ... Til fyrreskovene ... til champignonerne [Note 2\)](#) ... til mennesker ... til ideer ... Jeg kunne give mit halve liv for igen at kunne bade mig i en af småfloderne deroppe ... rigtig blive gennemisnet, forstår du ... og bagefter drive omkring i skoven – om det så kun var i selskab med den allertarveligste student – og tale – tale i timevis. – Å, hvor dufter det ikke fra høet deroppe?! Husker du det? ... Og om aft'nen, ... ude på landstederne ... ude i haven, ... oppe fra huset lyder klaveret derned, ... langt borte hører man toget gå forbi ..."

Lajevsky lo af glæde, – han fik tårer i øjnene, og for at skjule dem lagde han sig bagover i stolen – og støttede ryggen på bordet bag ved sig; derpå rettede han sig igen roligt op og faldt i tanker.

Ved at se på dette ligesom sammenfaldende legeme, på disse øjne, der stirrede stift og ubevægeligt ud for sig, på dette blege, let fugtige ansigt med de indfaldne tindinger – på disse afbidte negle og denne ene morgensko, som hang dér og vippede på spidsen af foden og blottede en dårligt stoppet strømpe, – blev Samoilenko gennemtrængt af medlidenhed – og sagde lige med ét, måske fordi Lajevsky mindede ham om et hjælpeløst barn:

"Lever din moder endnu?"

"Ja, hun gør; – men jeg har helt skilt mig fra hende. Hun kunne ikke tilgive mig denne forbindelse."

Samoilenko holdt meget af sin unge ven. Han så i ham den gode kammerat, – studenten, – det fornøjelige menneske, man både kunne drikke et bæger og tale sammen med, – lige ud af hjertet. Hvad han forstod og så af ham, syntes han imidlertid ikke altid. Når Lajevsky drak meget – og rent i utide, – når han spillede kort og forsømte – ja, foragtede sin tjeneste, – når han levede over sine midler – gik på gaden i morgensko og skændte på Nadeschda Fjodorovna i fremmedes påhør, – så syntes Samoilenko meget lidt om alt dette. Men når han tænkte på, at Lajevsky havde endt sit studium i det filologiske fakultet, at han abonnerede på to store aviser eller tidsskrifter, – at han ofte talte så klogt og fint, at kun få forstod hans tale, at han levede med en smuk og intelligent kvinde – så forstod doktoren ikke noget af alt dette, men syntes svært godt om dét, og satte Lajevsky langt højere end sig selv og bøjede sig for ham med agtelse.

"Endnu ét," sagde Lajevsky og rystede sig med en hovedbevægelse ud af sine tanker, "men det må blive mellem os ... Jeg skjuler det foreløbigt for Nadeschda Fjodorovna, så fortæl dig nu ikke til hende ... I forgårs fik jeg brev om, at hendes mand er død af blødhed i hjernen."

"Vorherre være hans sjæl nådig!" sukkede Samoilenko. "Men hvorfor skjuler du det for hende?"

"At vise hende det brev, betyder så meget som: March! I kirke og vies! – Vi må først have forholdet klaret mellem os. Når hun så får overbevist sig om, at vi ikke kan blive ved med at leve sammen, så viser jeg hende brevet. Så er det ikke længere farligt."

"Ved du hvad, Vanja?" sagde Samoilenko, og hans ansigt antog pludselig et bønfoldende og sørgmodigt udtryk, som om han lavede sig til at bede om noget ekstra og var bange for at få nej. "Gift dig, kære ven!"

"Og hvorfor?" – fo'r det ud af Lajevsky.

"Gør din pligt overfor denne fortræffelige kvinde! – Manden er død, – på en måde viser selve Forsynet dig, hvad du har at gøre."

"Men begrib dog, du løjerlige menneske, at det er umuligt. Gifte sig uden kærlighed er lige så gement og uværdigt for et menneske som at læse en messe, når man ikke tror."

"Men du er forpligtet!"

"Og hvorfor er jeg så forpligtet?" spurgte Lajevsky irriteret.

"Fordi du har taget hende bort fra manden – taget hende på din samvittighed."

"Men jeg siger dig på godt russisk: jeg elsker hende ikke!"

"Ja, ja da, – når du ikke kan elske hende, så vær god imod hende – agt og ær hende."

"Agt og ær hende!" vrængede Lajevsky. "Som om hun var priorinde eller abbedisse. Du er kun en klein psykolog og fysiolog, når du tror, man i samlivet med en kvinde kan nøjes med at agte og ære hende. Kvinden behøver først og fremmest et sovekammer ..."

"Vanja, Vanja ..." kom det forfjamsket fra Samoilenko.

"Du er et gammelt barn og teoretiker, og jeg en ung olding men praktiker; – vi vil aldrig komme til at forstå hinanden. Lad os hellere afbryde denne samtale ... Mustafa!" råbte Lajevsky til opvarteren, "hvor meget har vi at betale?"

"Nej, nej," lagde doktoren sig skyndsomt imellem og greb Lajevsky ved håndleddet, "dette her betaler jeg, – jeg har bestilt vinen ... Skriv det for mig," råbte han til Mustafa.

Vennerne rejste sig og gik sammen langs strandbredden. Da de var kommet til boulevarden, standsede de og trykkede hinanden i hånden. "I er mig nogle forvænte herrer!" sukkede Samoilenko. "Sender skæbnen dig dér en ung, smuk og dannet kvinde, men nej, du betakker dig! Jeg siger dig: hvis Vorherre ville sådan forære mig ... om det så var en gammel skæv en, når hun blot var kær og skikkelig ... hvor skulle jeg ikke være fornøjet! Jeg skulle leve med hende derhjemme i mit hus og – og ..."

Doktoren blev igen forfjamsket i det, og det varede lidt, inden det røg ud af ham: "Og så kunne hun forresten få lov at hælde vand på samovaren – den gamle heks!"

Efter at have sagt farvel til Lajevsky gik han ned ad boulevarden.

Som han gik dér i sin snehvide kittel og fine blanke støvler, højtidelig og alvorlig, med et strengt udtryk i ansigtet og skydende brystet frem, hvor Vladimir prangede med sit bånd [Note 3\)](#), var han yderst tilfreds med sig selv, og han syntes, at alle mennesker måtte blive imponerede og glade ved at betragte ham. Uden at dreje hovedet vendte han prøvende sit blik snart til højre – snart til venstre, og kom til det resultat, at boulevarden var i et og alt smukt anlagt, at de små cypresser og eukalypti og de grimme elendige palmetræer i grunden var meget smukke og med tiden ville give god skygge, og at tjerkeserne endelig var et gæstfrit og ærligt folk.

"Det er dog sært, Lajevsky ikke synes om Kaukasus!" tænkte han, "højst besynderligt!"

Se dér mødte han en patrulje på 5 mand, som gjorde honnør for ham. Og dér gik, på højre side af boulevarden, Maria Konstantinovna med sin søn.

"Godmorgen, Maria Konstantinovna!" råbte han over til hende og smilede fornøjet. "Har De været i vandet? – Hvad behager? Nå-å! ha-ha ... værs'go' og hils Nikolai Alexandrovitch!"

Og han gik videre, smilende og fornøjet, men da han så feltskæreren Builin komme sig i møde, rynkede han panden, standsede ham og spurgte barsk:

"Der er ingen indkommet på hospitalet?"

"Ingen – Deres Excellence!"

"Hva-ad?"

"Ingen – Deres Excellence!"

"Det er godt – trød af!"

Og vuggende sig højtideligt frem, styrede han hen til et limonadeudskænkingssted på boulevarden, hvor der sad en gammel tyk jødemadam, der gav sig ud for en grusierinde, og sagde så højt, som om han kommanderede et helt regiment:

"Vær så elskværdig at give mig noget sodavand!"

2

Lajevskys mangel på kærlighed til Nadeschda Fjodorovna udtrykte sig navnlig derved, at alt, hvad hun sagde og gjorde, forekom ham at være falsk og usandt; og alt, hvad han havde imod kvinden og imod kærlighed, syntes ham aldeles at passe til ham selv – til Nadeschda Fjodorovna og til hendes mand.

Da han kom hjem, sad hun allerede påklædt og friseret ved vinduet og drak kaffe, på samme tid som hun med et bekymret ansigt bladede i en stor, tyk, indbunden journal. Og han tænkte straks ved sig selv, at kaffedrikning just ikke var så mærkelig en handling, at man af den grund behøvede at sætte et bekymret ansigt op, og at hun til ingen nytte havde spildt tid med at frisere sig efter sidste mode, da der her ikke var nogen, som kunne blive bedåret af det. Og han så ligeledes noget falsk i, at hun sad der med den tykke journal foran sig. Han tænkte, hun pyntede sig og friserede sig for at gå for en skønhed – og sad dér og læste for at blive antaget for klog.

"Det gør da ingenting, at jeg går i bad i dag?" spurgte hun.

"Nej, jeg kan ikke tro, jorden skulle falde sammen af den grund."

"Ja, jeg spørger kun om det, for hvis doktoren skulle blive vred ..."

"Nå, så spørg *ham* – jeg er ikke doktor!"

Mindre end alt syntes han dog i dag om, at hun havde åben, hvid hals og kunstige krøller i nakken. Han kom til at huske på, at Anna Karenin, da hun ikke elskede sin mand mere, følte sig

ubehageligt berørt ved at se på hans ører, og han tænkte ved sig selv: Hvor det er rigtigt dette!

Da han var træt og følte sig tom i hovedet, gik han ind i sit kabinet – lagde sig på sofaen og dækkede sit ansigt til med et tørklæde, for at fluerne ikke skulle plage ham.

Tunge, trætte tanker – stadig om ét og det samme – drog gennem hans hjerne, som en lang karavane på en trist og fugtig efterårsaften, og han faldt hen i en nedbøjet, halvtømmende sindsstemning. Det forekom ham, han havde handlet urigtigt overfor Nadeschda Fjodorovna og hendes mand, – at det var hans skyld, manden var død. Og det forekom ham, han havde handlet galt med sit eget liv, – en verden, hvis høje ideer, viden og arbejde han havde ladet ligge brak; en verden, som det forekom ham umuligt at realisere her ved havet, hvor de fleste mennesker, man så, var forsultne tyrkere og dovne indfødte, der gik omkring og drev, men måske ville han kunne det deroppe mod nord, – dér, hvor der fandtes teatre og opera og aviser og mennesker og alle former for åndelig virksomhed. Kun dér kunne man være ærlig og ren – tænkende og hævet over døgnen – men ikke her. Han beskyldte sig selv for ingen idealer at have – ingen ledende livsideer, skønt han kun dunkelt forstod, hvad dette egentlig var for noget. Da han for to år siden forelskede sig i Nadeschda Fjodorovna, stod det for ham, som han kun behøvede at knytte hende til sig og rejse med hende til Kaukasus for at reddes fra livets fladhed og tomhed, og på lignende måde var han nu overbevist om, han kun behøvede at forlade Nadeschda Fjodorovna og rejse til Petersborg for at opnå alt, hvad han trængte til og længtes efter.

"Jeg må rejse min vej!" mumlede han halvt i tanker, idet han rejste sig op i sofaen og bed sig i neglene, "rejse min vej!"

Han så allerede i tankerne, hvorledes han går ombord på dampskibet – spiser frokost og drikker koldt øl dertil – konverserer damerne på dækket og til sidst – i Sevastopol – sætter sig i toget – og flyver afsted nordpå. – Vær hilset, min frihed, vær hilset!

Stationerne flyver forbi, den ene efter den anden, – luften bliver koldere og koldere, – se, dér begynder birketræerne, – dér kommer Kursk – og dér er endelig Moskva. På stationerne kan man få kålsuppe, bedekød med klischa [Note 4\)](#), stør, øl ... Det er kort sagt ikke mere Asien, men Rusland – det virkelige Rusland. Passagererne i kupeerne taler om handel – om forretninger – om nye operastjerner – om franko-russiske sympatier, ... overalt mærker man et intelligent livs kultur ... hurtigere – hurtigere! ... Og se, dér er til slut Petersborg – Nevsky – Store Morskaja [Note 5\)](#) – dér er Kovenskystræde, hvor han boede som student – dér er igen den kære grå himmel – den kolde støvregn – de våde droschekuske ...

"Ivan Andrejevitch!" var der nogen, der råbte i værelset ved siden af, "er De hjemme?"

"Jeg er her!" råbte Lajevsky, "hvad vil De?"

"Jeg har nogle papirer ..." kom det tøvende.

Lajevsky rejste sig – gabede langsomt – og gik med snurrende hoved – og slæbende med tøflerne – ind i det tilstødende værelse. Dér stod en af hans yngre kollegaer hældende sig ude fra haven ind af det åbne vindue og bredte nogle tjenestepapirer ud i vindueskarmen.

"Straks, min ven, straks ..." sagde Lajevsky og gik for at finde blækhuset. Da han kom tilbage, tog han papirerne og underskrev dem uden at læse dem igennem.

"Det er svært varmt i dag," sagde han.

"Ja, – ... De kommer i dag på kontoret?" kom det spørgende.

"Det gør jeg vist næppe ... jeg er ikke rigtig sådan ... rask i dag. – Å, sig til Chechkovsky, kære, at jeg kommer ind til ham efter middag."

Kollegaen gik. – Lajevsky lagde sig igen på sofaen og gav sig til at grunde: Jeg må nu overlægge alt og indrette mig derefter. Førend jeg tager herfra, må jeg betale, hvad jeg skylder. Det må være noget som et par tusind rubler. Penge har jeg ingen af ... nå, det spiller nu ingen videre rolle. En del vil jeg se at få betalt straks på en eller anden måde ... resten sender jeg så fra Petersborg ... Det vigtigste er Nadeschda Fjodorovna ...; det første, jeg må gøre, er at få vort forhold klaret ... ja ...

Lidt efter tænkte han: Skulle jeg ikke gå hen og rådføre mig med Samoilenko? – Jeg kunne jo sagtens gøre det, men hvad kan det nytte? Det bliver bare til, at jeg igen kommer ind på boudoir-temaet – på kvinder – på diskussion om, hvad der er honnet, og hvad der ikke er honnet, ... og hvad hjælper det her at diskutere pro et kontra det honnette, når det gælder om at redde sit liv ... når vejret er ved at gå fra mig i dette forbandede slaveri ... når jeg er ved at ødelægge mig selv derved ... Jeg må dog omsider selv have fået øjet op for, at det er gement og ubarmhjertigt at fortsætte en levemåde som min ... og alt andet bliver småt og intetsigende over for dette ...

"Jeg må rejse min vej!" mumlede han, "rejse min vej!"

Den øde strandbred – den evigt trykkende hede – den store, tavse ensformighed ved de øde, lilla-grå bjerge lå ham som en trykken for brystet, gjorde ham søvnig og dvask og bestjal ham, syntes han, for tanker og evner til at handle.

Det var jo muligt, han var dygtig – talentfuld – klog og honnet ... måske kunne der blive en udmærket landbruger ud af ham, hvis ikke disse bjerge og denne øde strand indesluttede og knugede ham fra alle sider, måske en stor taler – journalist – statsmand – en forkæmper for et eller andet stort og godt. – Hvem kunne vide det? Og hvis det nu virkelig var sådan – var det så ikke enfoldigt at gå og spekulere over, om det var honnet eller ej, når et begavet og nyttigt menneske, f. eks. en musiker eller kunstner, for at komme ud af sit fængsel, rev muren ned og narrede sine vogtere? I et sådant menneskes situation er alt honnet.

Klokken to satte Lajevsky og Nadeschda Fjodorovna sig til middagsbordet. Da kokkepigen bragte rissuppe med tomater ind på bordet, sagde Lajevsky:

"Hver evige dag det samme! Hvorfor ikke lave noget kålsuppe?"

"Der er ingen kål at få."

"Det var løjerligt. Og henne hos Samoilenko laver de kålsuppe – og nede hos Maria Konstantinovna laver de kålsuppe, ... det er bare mig, som skal spise dette sødlige stads. Det går da heller ikke på den måde, kære!"

Ligesom i de fleste ægteskaber var der før ikke nogen middag gået af uden små scener mellem Lajevsky og Nadeschda Fjodorovna; men fra den tid af, det var gået op for Lajevsky, at han ikke elskede hende mere, bestræbte han sig for at give efter

i alt, – talte mildt og høfligt med hende – smilede – kaldte hende: Kære, og kyssede hende på panden efter bordet.

"Denne suppe smager omtrent som lakrids," sagde han smilende. Han gjorde vold på sig selv for at være venlig, men kunne ikke dy sig og sagde:

"Der er heller ingen hos os, der passer husholdningen. Når du virkelig er så dårlig – eller så optaget af læsning, nå, i Guds navn – lad mig så få overopsynet med køkkenet!"

Tidligere ville hun måske have svaret: "Vær så artig!" – eller: "Du vil have, jeg skal være kokkepige, ser jeg nok!" – men nu så hun blot undselig på ham og blev rød i hovedet.

"Nå, hvorledes har du det så egentlig i dag?" spurgte han mildnende.

"I dag har jeg det helt godt; – blot sådan lidt fløv ..."

"Man må være forsigtig, kære; jeg er slet ikke rolig for dig."

Der var et eller andet ubestemmeligt i vejen med Nadeschda Fjodorovna. Samoilenko sagde, hun havde intermitterende feber og fodrede hende med kinin; men den anden doktor på stedet, Ustimovitch – en mager, uelskværdig mand, som sad hele dagen hjemme i sin stue og om aftenen, med hænderne og spadserestokken på ryggen, med spidsen af stokken hvilende på baghovedet, spadserede listende og hostende omkring nede ved strandbredden, – Ustimovitch mente, det var en kvindelig sygdom og foreskrev varme kompresser. Tidligere, da Lajevsky elskede hende, vakte denne sygdom medlidenhed og angst hos ham, men nu så han i denne sygdom også noget falsk. Dette gule, søvnige ansigt med det slørede blik – denne krampagtige gaben, som hun havde efter et feberanfald – og det, at hun, så længe et anfald stod på, lå sammenrullet som en kattekillling

under en plaid, lignende mere en dreng end en kvinde – ja, og så denne dårlige luft i hendes værelse, ... alt dette bortvejrede al illusion, efter hans mening, ... var som en protest mod kærlighed og ægteskab.

Til anden ret fik Lajevsky spinat og hårdkogte æg, men Nadeschda Fjodorovna fik som patient kisel [Note 6\)](#) med mælk. Ved at se hende sidde dér med sit bekymrede ansigt og først stikke til kiselen med skeen og derpå dovent begynde at spise, ved at høre denne slubren, da hun drak mælken til, kom der et så plumpt had op i ham, at han uvilkårligt fo'r med hånden op i håret. Han følte ved sig selv, at denne følelse var krænkende, om den så kun havde været rettet mod en hund; men han ærgrede sig ikke over sig selv, men over Nadeschda Fjodorovna, som vakte sådanne følelser til live i ham, og han syntes at begribe, hvorfor elskere undertiden slår deres elskerinder ihjel. Selv ville han ikke slå ihjel, forstår sig ... men som edsvoren ville han finde et sådant mord retfærdiggjort.

"Tak for mad, kære," sagde han efter bordet og kyssede Nadeschda Fjodorovna på panden.

Da han var kommet ind til sig selv, gik han en fem minutters tid op og ned ad gulvet – skævende nu og da hen til sine støvler – , derpå satte han sig i sofaen, tog en af støvlerne i hånden – sad så lidt sådan og mumlede derpå: "Rejse min vej, – rejse! Klare forholdet og rejse min vej!"

Han lagde sig ned på sofaen og kom igen til at tænke på, at han måske var skyld i, Nadeschdas mand var død ...

"Beskyldte et menneske for, at han forelsker sig eller holder op med at elske, er dumt," forsikrede han sig selv, idet han lå og rumsterede med benene for at få støvlerne på, "kærlighed og

had giver man ikke sig selv. Og hvad manden angår, så er jeg måske nok en af årsagerne til, at han døde, ... men, på den anden side: er jeg måske skyld i, at jeg forelskede mig i hans kone og hun i mig?"

Derpå stod han op, og efter at have fundet sin hue, begav han sig hen til sin kollega, Chechkovsky, hos hvem kollegaerne hver dag samledes og spillede vint [Note 7](#) og drak koldt øl.

"Ved min rådvildhed minder jeg om Hamlet," tænkte Lajevsky undervejs. "Hvor rigtigt har ikke Shakespeare afluret det, – ak, hvor rigtigt!"

3

Dels for ikke at kede sig – og dels af imødekommenhed mod nye – og ugifte – tilrejsende, som, da der intet hotel var i byen, ingen steder havde at gå hen og spise middagsmad, havde doktor Samoilenko hjemme hos sig arrangeret noget i form af et table d'hôte. For nærværende tid havde han kun to kostgængere: en ung zoolog, von Koren, der skulle opholde sig sommeren over ved Sortehavet for at studere medusaernes embryologi, og en diakon [Note 8](#)), Pobredov, som nylig var udgået fra seminariet og sendt der til byen for at gøre tjeneste i stedet for den gamle diakon, der var rejst bort for sit helbreds skyld. De betalte hver 12 rubler om måneden for middags- og aftensmad, og Samoilenko havde taget deres æresord på, at de ville møde præcist kl. 2 til middag.

Den første, der kom, var i reglen von Koren. Han satte sig roligt i dagligstuen, tog et album fra bordet og gav sig opmærksomt til at betragte de falmede fotografier af nogle ubekendte herrer i vide benklæder og høj hat – og af nogle lige så ubekendte damer i krinoline og med kappe på hovedet. Samoilenko huskede selv kun navnene på nogle enkelte, og ved de andre, som han havde glemt, sagde han med et suk: "Et fortræffeligt menneske, siger jeg dig, og med den overordentligste forstand." Når han var færdig med albummet, tog von Koren en pistol fra etagéren, kneb det venstre øje til og sigtede længe på fyrst Voronzovs billede, der hang over etagéren, – eller stillede sig hen foran spejlet og betragtede sit brune ansigt med den høje pande og de sorte, krusede

negerhår, – sin skjorte, der var af mat kattun, storblomstret som et persisk gulvtæppe og sit brede læderbælte, der gjorde tjeneste som vest. Denne selvbeskuelse voldte ham næppe mindre interesse end albummet eller pistoletten med den kostbare indfatning. Han var yderst tilfreds både med sit smukt klippede skæg og sine brede skuldre, der afgav et uomstødeligt bevis for hans kraftige skabning og legemlig sundhed. Han var også tilfreds med sit lapse-kostume, – lige fra snoren med kvasterne under halslinningen, der harmoniserede i farve med skjorten, og til de gule støvletter.

Mens han så albummet igennem og holdt revue foran spejlet, huserede Samoilenko – uden frakke og vest og med skjorten stående på vid gab, – svedende og ivrig ude i køkkenet og forstuen for at få middagsmaden i stand; lavede salaten til – eller en og anden vanskelig sauce – eller kød, agurker og løg til okroschkaen [Note 9\)](#), ved hvilken beskæftigelse han rullede skummelt med øjnene til den ham assisterende oppasser, – og langede kommanderende og anvisende ud efter ham snart med en ske og snart med en gaffel.

"Kom med eddiken!" kommanderede han. "Ja, naturligvis provenceolie og ikke eddike!" rasede han og stampede i gulvet. "Hvor skal du nu hen, dit hoved?"

"Efter smør, Deres Excellence," svarede den rædselsslagne oppasser med klikkende tenorstemme.

"Dér i skabet står det! Rub dig! Og sig til Darja, hun lægger noget mere dild i krukken med agurkerne! Hører du: di-i-i-ld!!"

"Dæk fløden til, din globist, at fluerne ikke kommer til," kom det straks efter, og sådan rungede hans befalinger – hele huset igennem – lige til spisetid.

Når klokken manglede en halv snes minutter i to kom diakonen, et ungt menneske på nogle og tyve år, mager, med langt hår, men uden skæg, når undtages et par knapt synlige knebelsbarter. Når han kom ind i dagligstuen, korsede han sig foran helgenbilledet, smilede og rakte von Koren hånden.

"Goddag," sagde zoologen køligt, "hvor har De været henne i dag?"

"Nede på skibsbroen og fanget ulke."

"... Naturligvis! ... De vil åbenbart aldrig beskæftige Dem med noget alvorligt, diakon?"

"Jo, hvorfor ikke det? Det alvorlige løber ikke fra én," svarede diakonen smilende og begravede hænderne i sin vide kjortels almægtige lommer.

"Der er ingen til at banke Dem ..." sukkede zoologen.

Der gik endnu en snes minutter, uden der blev kaldt til bords, og stadigt hørtes det, hvorledes oppasseren løb fra forstuen til køkkenet og tilbage igen, dundrende med de lange støvler i gulvet, og hvorledes Samoilenko råbte: "Sæt det ind på bordet!" – "Hvor skal du nu hen?" – "Skyl det først rent!" etc. etc.

Den sultne diakon og von Koren begyndte til sidst at klappe i hænderne og trampe i gulvet, idet de på denne måde udtrykte deres utålmodighed ligesom tilskuerne i parterret.

Endelig gik døren op, og den martrede opvarter meldte, at maden var på bordet. I spisestuen kom Samoilenko dem i møde, gennemstegt af heden i køkkenet, højrød i ansigtet og gnaven. Han så bistert på dem og svarede ikke på noget spørgsmål. Med et udtryk af forfærdelse i ansigtet tog han låget af terrinen og øste op i deres tallerkener, og først da han havde overbevist sig om, at de spiste med appetit, åndede han lettet

og satte sig ned i sin dybe lænestol. Hans ansigt fik et træt, glad udtryk, langsomt skænkede han sig en snaps og sagde:

"På den unge generations velgående!"

Siden sin samtale med Lajevsky om morgenen havde Samoilenko hele formiddagen, til trods for sit eget fortræffelige humør, følt noget trykke sig på bunden af sit hjerte: det gjorde ham ondt, dette med Lajevsky, og han ville gerne hjælpe ham på en eller anden måde.

Da han havde drukket sin snaps, sukkede han og sagde:

"Jeg talte med Vanja Lajevsky i dag. – Livet er svært for ham; dets materielle side er allerede ikke videre smilende, men, hvad der er det værste: han finder sig ikke tilrette med sig selv;... går dér og filosoferer og psykologerer ... Skade for gutten!"

"Det var også en at have medlidenhed med!" sagde von Koren. "Hvis denne søde herre var ved at drukne, ville jeg støde til ham med stokken: Drukn, min ven, drukn!"

"Det er ikke sandt, det ville du ikke gøre!"

"Og hvorfor skulle jeg ikke ville det?" trak zoologen på skuldrene. "Jeg er lige så kapabel til at gøre en god gerning som du."

"Er det måske en god gerning at drukne et menneske?" lo diakonen.

"Lajevsky? – Ja."

"Der mangler et eller andet i denne okroschka ..." sagde Samoilenko for at forandre samtalen.

"Lajevsky er ubetinget skadelig – og lige så farlig for samfundet som en kolerabacille," fortsatte von Koren, "at drukne ham er en fortjeneste."

"Du indlægger dig ikke synderlig ære ved at udtale dig sådan om din næste; men sig mig: hvorfor hader du for øvrigt det menneske sådan?"

"Kom ikke med sådan tale, doktor, – at hade eller foragte en bacille er vanvid, og at regne den første den bedste, man møder, for sin næste ... jo, jeg siger tak for mad! Noget sådant ville være det samme som ikke at drage noget skel mellem mennesker overhovedet – som at give afkald på et retfærdigt forhold over for ethvert af dem, ... sige sig løs, kort sagt, fra sin pligt og værdighed som individ. – Jeg anser din Lajevsky for et afskyeligt menneske, – og jeg lægger ikke skjul på det, men behandler ham som et sådant. *Du* derimod regner ham for din næste, og dette vil sige, du behandler ham som diakonen dér, – eller som mig. Det vil sige, det gør du i grunden heller ikke ... for du er ens over for alle."

"Et afskyeligt menneske ..." brummede Samoilenko og rynkede panden, som om han havde fået noget modbydeligt i munden. "Du udtrykker dig – Gud forlade dig det – med al ønskelig tydelighed ... bruger vognstænger til tandstikker."

"Man må bedømme folk efter deres handlinger," fortsatte von Koren, "døm nu De engang, diakon ... Hr. Lajevskys virksomhed ligger udbredt for Dem som en lang kinesisk skrivelse, og De kan læse den fra begyndelsen og til enden. Hvad har han bedrevet de to år, han har levet her? Lad os tage det i rækkefølge. For det første har han lært folk her i byen at spille vint. For to år siden var dette spil ukendt, men nu spilles der vint fra om morgenen og til langt ud på natten, – sågar af kvinder og ukonfirmerede drenge. For det andet har han lært byen at drikke øl, hvilket ligeledes før var noget ukendt her;

ham skylder man også sit kendskab til diverse slags brændevin, så man nu med lukkede øjne er i stand til at skelne Koschelev fra Smirnoff nr. 21. For det tredje levede man hidtil her ikke åbenlyst sammen med andres hustruer, og det af samme grund, som tyve ikke stjæler åbenlyst, men hemmeligt. Imidlertid – hr. Lajevsky trådte på dette gebet op som pionér, – og levede åbenlyst med en andens hustru. For det fjerde ..."

Von Koren spiste hurtig sin okroschka op og gav tallerkenen til oppasseren.

"Jeg så, hvad der boede i Lajevsky, den første måned, vi kendte hinanden," fortsatte han, henvendt til diakonen, "vi kom hertil på samme tid. Sådanne mennesker som han sætter stor pris på bekendtskab – venskab – sammenhold – etc.; for de behøver altid nogen til at spille vint med – til at drikke med – til at gå på sold med; dertil kommer endvidere, at de er meget talende og må have nogen til at tale for – til at høre på sig. Vi blev venner, – det vil sige: han kom drivende hjem til mig hver dag, forstyrrede mig i mit arbejde og diskede op med mere eller mindre delikate ting angående sin elskerinde. Men fra den første dag af forbavsede han mig ved sin usædvanlige løgnagtighed ... jeg blev ligefrem væmmelig ved det. I egenskab af ven læste jeg ham teksten over forskellige kapitler: hvorfor han drak så meget, – hvorfor han levede over sine midler og stiftede gæld, – hvorfor han ingenting bestilte – ingenting læste – hvorfor han var så lidet kultiveret og havde så få kundskaber, og til svar på alt dette smilede han bittert og sagde sukkende: Jeg er et forfejlet menneske – et overflødigt menneske; – eller også: Ak, kære, hvad kan De forlange af os – vi åndelige livegne; eller: Vi adelige er ved at uddø. – Eller også begyndte han at

væve noget galimatias sammen om Onegin, Petchorin, Basarov [Note 10](#)), Byrons *Kain*, osv., og sluttede så sin jeremiade sålunde: Dette er vore fædre – efter kødet og efter ånden! – De forstår: *han*, hr. Lajevsky er egentlig ikke skyld i, at aktstykkerne fra ministeriet i Petersborg ugevis ligger uoplukkede og forvarede i deres konvolutter, – eller i, at han selv drikker og får andre til det samme, – men deri er denne Onegin eller Petchorin eller Basarov skyld – ja, og så Pusjkin, Lermontov og Turgenjev, som har opdaget og udtænkt disse typer på forfejlede og overflødige mennesker. Grunden til al denne selv, men et eller andet sted udenfor, i rummet ... Og dertil kommer, meget fiffigt opstillet, at løgnagtig og udsvævende og hæslig er ikke alene han, men vi ... "vi folk fra firserne", – "vi er livegenskabstidens visne, nervøse efterslæt" – "os har civilisationen gjort til åndelige krøblinge," – kort sagt, vi skulle begribe, at et så stort menneske som Lajevsky også er stor i sit fald, at hans udsvævenhed – hans mangel på kundskaber og hans uordentlighed som embedsmand, at alt dette er en naturhistorisk nødvendig fremtoning, og at man egentlig skulle anbringe en martyrglorie over ham, eftersom han er et skæbnesvangert offer for tiden, åndsstrømninger – arvelighed og hvad det nu alt sammen hedder. Alle embedsmændene og damerne her hørte beundrende på ham, og jeg kunne længe ikke komme på det rene med, hvem jeg havde for mig, en kyniker eller en behændig charlatan. Sådanne subjekter som han, intelligente at se til, lidet uddannede og talende meget om deres kære "Jeg", forstår at give sig udseende af ualmindeligt sammensatte naturer ..."

"Nu holder du op!" fo'r det ud af Samoilenko, "jeg tillader ikke, man i min nærværelse taler ondt om et så nobelt menneske!"

"Afbryd mig ikke, Alexander Davidovitch," sagde von Koren koldt, "jeg er straks færdig. Men Lajevsky er en temmelig usammensat natur. Jeg skal her præsentere Dem hans moralske spiseseddel, voilà: om morgenen: morgensko, bad og kaffe, derefter til middag: morgensko, motion og konversation, kl. 2: morgensko, middag og vin, kl. 5: bad, te og vin, derpå vint og løgn, kl. 10: aftensmad og vin og efter midnat: søvn og *la femme*. Hans eksistens er indesluttet i denne snævre ramme som et æg i sin skal. Om han går eller står, om han er glad eller bedrøvet – om han skriver breve, eller hvad han nu forresten gør – alt kan føres tilbage til vin, kortspil, morgensko og fruentimmer. Kvinden spiller en skæbnesvanger dominerende rolle i hans liv. Han selv beretter, at han – 13 år gammel – allerede var forelsket; som ganske ung student levede han med en dame, som havde en heldbringende indflydelse på ham, og hvem han skylder sin musikalske uddannelse. Som noget ældre student købte han en pige ud af et offentligt hus og "hævede hende op til sig" – dvs.: tog hende til elskerinde; hun levede et halvt årstid med ham og løb derefter tilbage til sin tidligere værtinde. Denne flugt forvoldte ham ikke liden sjælelig lidelse; ak ja, han led så meget under det, at han måtte forlade universitetet og leve to år hjemme uden beskæftigelse. Men det var til hans eget bedste. Hjemme kom han ind i et forhold til en enke, som rådede ham til at forlade det juridiske fakultet og gå over til det filologiske. Hvilket han også gjorde. Da han havde endt sit studium, forelskede han sig lidenskabeligt i sin nuværende – ja, hvad skal

man kalde hende – gifte dame, og måtte løbe med hende herved til Kaukasus, – som man siger: efter idealerne ... Og, om ikke i dag, så i morgen eller en anden dag, hører han op med at elske hende og løber tilbage igen til Petersborg, – ligeledes: efter idealerne."

"Og hvor ved du det fra?" mumlede Samoilenko og så ondsksfuldt på zoologen, "spis hellere end sidde der og ..."

Der blev sat kogte heslinger [Note 11](#)) på bordet, – med polsk sauce [Note 12](#)). – Samoilenko lagde hver af sine kostgængere en hel fisk på tallerkenen og hældte egenhændigt sauce på. Der gik nogle minutter i stilhed.

"Kvinden spiller en væsentlig rolle i hvert menneskes liv," sagde diakonen, "det er der nu en gang ikke noget at gøre ved."

"Ja, men dog kun til en vis grad! – Vi har alle en moder, en søster, en hustru – en veninde, men hos Lajevsky er alt dette forenet i én person, som så tilmed er hans elskerinde. Og hun er – dvs.: samlivet med hende – er hans livs mål og lykke. Han er glad og bedrøvet – gnaven og begejstret – alt sammen ud fra kvinden. Når livet er ham ensformigt og interesseløst, så er kvinden skyld i det; når der flammer en ny morgenrøde op for ham, når nye idealer vinker ham, – igen kommer det fra kvinden; kun de værker – de billeder, hvor der findes kvinder, interesserer ham ... Vor tid er efter hans mening en elendig tid – endnu værre end fyrrerne og tresserne – og ene og alene at den grund, at vi ikke, til selvforglemmelse, hengiver os til kærlighedens lidenskab og ekstase. Hvis han var blevet videnskabsmand eller litterær kritiker, så ville han have beriget verden med en afhandling som: *Prostitutionen i det gl. Ægypten*, eller: *Kvinden i det 13de århundrede*, eller noget i denne art. –

Disse vellystninger må sikkert have en eller anden udvækst i hjernen, et slags sarkom, som stadigt trykker på hjernen og dominerer alt det psykologiske. – Betragt engang Lajevsky, når han sidder i et eller andet selskab. Og læg så mærke til dette: når der tales om et eller andet almindeligt emne – f. eks. om cellebygning i planteverdenen – om instinktet osv. – så sidder han afslappet, tavs og uden at høre efter; hans udtryk er mat og ligegyldigt, – intet af alt dette interesserer ham; det er for ham fadt og intetsigende. Men begynd så at tale om hanner og hunner, f. eks. om, at edderkoppehunnen, efter befrugtelsen, æder hannen, og De skal se, hvor hans øjne tindrer af nysgerrighed, hvor hans ansigt får liv, ... kort sagt: mennesket lever op. Hans tanker, – hvad enten de nu er ophøjede og ædle eller rent farveløse, – alle har de et eneste udgangspunkt. Går man med ham på gaden og møder f. eks. et æsel – "sig mig engang," spørger han, "hvad fremkommer der, når man krydser et æsel med en kamel?" – Og hvad drømmer han ikke om, – jeg mener: om natten?! Har han ikke fortalt Dem sine drømme? Det er noget ganske mageløst, kan jeg forsikre Dem. En gang drømmer han, at man gifter ham med månen, en anden gang bliver han tilsagt at møde på politistationen og får dér ordre til at leve sammen med en guitar ..."

Diakonen skoggerlo; Samoilenko rynkede panden vredt og fortrak ansigtet for ikke at le, men kunne ikke holde sig og brast også i latter.

"Sludder!" sagde han og tørrede tårerne af øjnene, "min salighed er det ikke noget sludder, du fortæller!"

Diakonen var meget lattermild og lo af enhver ubetydelighed; det så ud, som han kun brød sig om mennesker for at fryde sig

over deres komiske sider og for at kunne give dem "grinagtige" øgenavne. Samoilenko kaldte han for Tarantellen, – hans oppasser: Andrikken, og han var i den syvende himmel af begejstring, da von Koren engang kaldte Lajevsky og Nadeschda Fjodorovna for makaker [Note 13](#)). Han stirrede altid fortælleren begærligt ind i ansigtet, hørte efter uden at blinke med øjnene, og det sås tydeligt, hvorledes hans øjne efterhånden fyldtes med stof til latter, – hvorledes hans ansigt anspændtes i forventning om at kunne give efter for sin trang og briste ud i latter.

"Han er et moralsk forkvaklet og fordærvet subjekt," fortsatte zoologen, og diakonen borede sig ind i hans øjne i forventning om noget morsomt. "Det er sjældent, man træffer på et så ynkeligt individ. Legemligt er han svækket, vissen og gammel, og intellektuelt adskiller han sig ikke i nogen væsentlig grad fra en tyk købmandsmand, som ikke foretager sig andet end æde og drikke, sove i et hav af dyner og have sin kusk til elsker ..."

Diakonen brast igen i latter.

"Lad være at le, diakon, det bliver kedeligt til sidst at høre på," sagde v. Koren.

"Jeg ville ikke have henvendt min opmærksomhed på denne grænseløse ubetydelighed," fortsatte han, efter at have ventet på, at diakonen skulle holde op med at le, "jeg ville være gået roligt forbi ham, hvis han ikke var så skadelig og farlig. Det farlige ved ham består først og fremmest i, at han gør lykke hos damerne, og således truer med at få efterkommere, dvs. skænke verden et dusin Lajevskyer, – lignende svæklinge og forkvaklede mennesker som han selv. For det andet er han i højeste grad smitsom. Jeg har allerede berørt kortspillet og øllet. Går der

endnu et par år, så erobrer han hele det kaukasiske strandland. De ved, til hvilken grad det store publikum – massen – tror på intelligens, universitetsdannelse, fine manerer og et slebet sprog. Hvad han end ville begå for en frækhed, alle ville tro, at sådan var det *chic* – at sådan skulle det være ... for: han er jo dog et intelligent menneske, kandidat fra universitetet – et liberalt menneske ... Dertil kommer, at han er et forfejlet, uudvokset menneske, – et "tidsåndens offer", hvilket vil sige, han er i stand til alt muligt. Han er en brillant fyr, som man siger, – hjertensgodheden selv, bedømmer menneskelige svagheder mildt og tager gerne mod et godt råd; han er eftergivende, ikke bornert – ikke stolt; man kan gå på sold sammen med ham, – fortælle sjofle historier – bagtale andre ... Massen, som altid hælder til antropomorfisme i religion og moral, sætter mere end alt pris på de småguder, der har samme fejl og svagheder, som den selv. Døm nu selv om, hvor stort et felt for smitte han behersker. – Desuden er han en ikke dårlig skuespiller – en behændig hykler – og ved ganske fortræffeligt, hvor David købte sit øl. Og så disse finter og taskenspillerkunster, som han excellerer i, – tag f. eks. hans forhold til civilisationen. Han har end ikke forestilling om, hvad civilisation er, – men hør blot på ham: Å, hvor misunder jeg ikke de vilde, – disse naturens børn, som ikke kender noget til civilisation! – Man må vel erindre, ser De, at han engang har været civilisationen hengiven med liv og sjæl, har levet i dens tjeneste og begrebet dens væsen helt igennem; men den trættede ham og skuffede og bedrog ham; han er, forstår De, en anden Faust, en anden Tolstoj. – Og Schopenhauer og Spencer behandler han som unge mennesker, klapper dem faderligt på skulderen ...: "Nå, Spencer, hvad

mener du så om tingene?" – Han har ganske vist ikke læst Spencer, men hvor kær er han ikke, når han, med en let, nonchalant ironi, siger om sin frue: *Hun* har læst Spencer! – Og man hører på ham og begriber ikke, at denne charlatan ikke alene mangler berettigelse til overhovedet at udtale sig om Spencer, men at han ikke engang er værdig til at løse hans skotvinge. – Undergrave civilisationen – andre autoriteter – andre andre – kaste snavs på dem på samme tid, som man blinker fortroligt til dem for at skjule sin egen udlevethed og moralske vanførhed, det er kun et meget lavt og smudsigt menneske i stand til!"

"Jeg ved ikke, Kolja [Note 14](#)), hvad det er, du forlanger af ham," sagde Samoilenko, ikke mere ondskabsfuldt, men som om han selv var synderen, "han er et menneske som så mange andre. Ganske vist ikke uden fejl og svagheder; men han står på højden med nutidens ideer, – han tjener sit fædreland og bringer det nytte. For otte år siden, ser du, havde vi en regeringsfuldmægtig her, en gammel mand og et menneske med den overordentligste forstand. Og han sagde så ofte ..."

"Ja, lad det være nok med det ..." afbrød zoologen. "Du siger: Han *tjener* sit land ... Men hvorledes tjener han? Er der måske, siden han er kommet hertil, kommet mere orden i sagerne? Er embedsmændene blevet bedre – ærligere – høfligere? Tværtimod! – han har blot ved sin universitetsdannelse autoritet så at sige sanktioneret deres løse moral og til alle deres uhumskheder føjet et helt læs af sine egne. Han er kun ordentlig og punktlig i sit kontor den 20. i hver måned, når der udbetales gage; de andre dage i måneden går han hjemme og slubrer med sine morgensko og søger at give det udseende af,

at han gør den russiske regering en stor tjeneste ved at leve i Kaukasus. Nej, Alexander Davidovitch, lad være at forsvare ham. Sagen er den: Du er fra først til sidst ikke oprigtig. Hvis du virkelig holdt af ham og regnede ham for din næste, så ville du først og fremmest ikke være ligegyldig overfor hans svagheder, – ville ikke sådan se gennem fingre med ham, – men du ville, for hans egen skyld, bestræbe dig for at uskadeliggøre ham."

"Det vil sige ... hvorledes?"

"Jeg mener uskadeliggøre ... Eftersom han er uhelbredelig, så kan han kun uskadeliggøres på én måde ..."

Von Koren gjorde en bevægelse med pegefingern rundt om sin hals.

"Eller også drukne ... Ligesom man vil ..." tilføjede han. "I menneskehedens interesse burde sådanne individer tilintetgøres. – Upåtvivleligt!"

"Hvad er det, du siger?!" brummede Samoilenko i skægget og rejste sig halvt op, idet han forbavset stirrede på zoologens rolige, kolde ansigt. "Diakon! – hvad er det, han siger? – Er du da ved dine fulde fem?"

"Jeg fordrer ikke absolut dødsstraf," sagde v. Koren, "hvis det kan bevises, at dens anvendelse er skadelig, – så find på noget andet! Når det er ugørligt at tilintetgøre Lajevsky, nuvel – så isolér ham – tilintetgør hans personlighed, – sæt ham i arbejds- og forbedringshuset!"

"Hvad er det, du siger?!" gentog doktoren rædselsslagen. "Kom med peberet – kom med peberet!" brølede han, fortvivlet ved at se diakonen sidde og spise fars og salat uden peber. – "Du, et menneske med den overordentligste forstand! Hvad er

det, du vil? Sætte vor ven, et intelligent og stolt menneske, i forbedringshuset!"

"Og hvis han er stolt og sætter sig til modværge, – så i lænker med ham!"

Samoilenko kunne ikke få et eneste ord frem og sad blot og bevægede fingrene med et så forbløffet og komisk ansigt, at diakonen brast i latter.

"Lad os holde op med at tale om dette," sagde zoologen. "Husk blot på én ting, Alexander Davidovitch. Det ældste menneskesamfund blev bevaret for sådanne individer som Lajevsky ved kampen for tilværelsen, – ved at denne kamp så at sige udvalgte de bedste. Vor nuværende kultur har væsentligt svækket kampen for tilværelsen og valg af kombattanter, og vi må selv drage omsorg for at tilintetgøre de svage og uduelige eksemplarer. Ellers vil civilisationen, når Lajevskyerne formerer sig, gå til grunde og menneskeheden uddø fuldstændigt. Og vi vil få skyld for det!"

"Når man skal hænge og drukne folk," sagde Samoilenko, "så til Helvede både med din civilisation og din menneskehed! Og endnu engang: til Helvede! Men nu skal jeg sige dig én ting: Du er et menneske med overordentlig lærdom, et menneske med den overordentligste forstand – en stolthed for dit fædreland er du, ... men – tyskerne har spoleret dig. Ja, – tyskerne! Tyskerne!"

Fra den tid Samoilenko var rejst fra Dorpat, hvor han havde studeret medicin, havde han sjældent set nogen tysker, havde ikke læst en eneste tysk bog, men ikke desto mindre kom – efter hans mening – alt ondt i politik og videnskab fra tyskerne. Hvor

han havde fået denne tro fra var ham selv ikke ganske klart, men han holdt uvægerligt fast ved den.

"Ja, – tyskerne!" gentog han endnu engang. "Og kom så og lad os drikke te!"

De rejste sig alle tre, tog hat på og gik ud i den lille have, hvor de satte sig i skyggen af hvide ahorn – pæretræer og kastanjer. Zoologen og diakonen satte sig på en bænk ved et lille bord, men Samoilenko nedlod sig i en flettet lænestol med en bred, skrå ryg. Oppasseren bragte te med syltetøj og en krukke med sirop.

Det var meget varmt – en 35° i skyggen. Den trykkende luft stod ubevægelig – ligesom størknet – og et langt spindelvæv, som strakte sig fra kastanjetræet ned til jorden, hang slapt og ubevægeligt. Diakonen tog guitaren, som gerne lå på jorden ved siden af bordet, stemte den og begyndte halvhøjt, med spinkel stemme, at synge, men holdt straks op på grund af varmen, tørrede sveden af panden og så op mod den klare, blå, hede himmel. Samoilenko var ved at falde i søvn; – af heden og stilheden, som lå over egnen, og af den søde middagsslummer, som hurtigt bemægtigede sig hele hans korpus, sank han sammen som i en rus; hans arme hang slapt ned, hans øjne forsvandt næsten, og hans hoved faldt ned på brystet; med rørende inderlighed betragtede han von Koren og diakonen og mumlede:

"Den unge generation – videnskabens lys og kirkens brændende lampe; ... inden man ser sig for, går måske dette langskødede Halleluja hen og bliver metropolit [Note 15](#)) ... som man kommer til at knæle for og kysse på hånden ... nå, give Gud

sin assistance dertil." ... Lidt efter hørtes hans snorken. Von Koren og diakonen drak deres te og gik ud på gaden.

"De skal vel igen ned på broen og fange ulke?" spurgte zoologen.

"Nej, – det bliver vist for varmt."

"Gå hjem med mig! De kan emballere en sending for mig og kopiere et og andet. Så kan vi med det samme finde på noget at beskæftige Dem med ... Man må arbejde, diakon! på den måde går det ikke!"

"Det er rigtigt og logisk, hvad De siger," svarede diakonen, "men min dovenskab undskyldes noget ved mit nuværende livs omstændigheder. De ved selv, hvor det ubestemte ved en stilling nærer folks apatiske tilstand. Om man har sendt mig herved for en kortere tid – eller for altid – det ved Vorherre alene. Jeg lever her blandt fremmede, og min lille kone vegeterer hjemme hos sin fader og keder sig. Og jeg tilstår – af denne varme er min hjerne ved at smelte."

"Alt sammen noget vås," sagde zoologen. "Man kan både vænne sig til stærk varme – og til at undvære sin kone. Man må bare ikke forkæle sig. Man skal tværtimod disciplinere sig."

4

Nadeschda Fjodorovna gik om morgenen i bad, og bagefter hende vandrede hendes kokkepige Olga med en vandkande, et kobbervandfad, håndklæder og svamp. Ude på reden lå et par fremmede dampskibe med snavsede, hvide skorstene, – tilsyneladende udenlandske fragtdampere. Nogle mænd i hvide dragter og hvide sko gik ude på skibsbroen og råbte noget på fransk – og ude fra skibene svarede man dem. Fra byens lille kirke ringede klokkerne livligt. – "I dag er det søndag!" huskede Nadeschda Fjodorovna fornøjet. Hun følte sig fuldstændig rask og var i glad, festlig stemning. I sin nye, vide dragt – lavet af det gullige hørsilketøj, der sædvanligt bruges til herredragter, – og med sin mægtige stråhat, hvis brede skygge var bøjet stærkt ind til ørerne, så ansigtet kiggede frem, ligesom ud af en kurv, – forekom hun sig selv meget nydelig. Hun tænkte på, at der i hele byen kun var én ung, smuk og intelligent dame – og det var hende; hun vidste også, og tænkte med glæde på det, at hun alene forstod at klæde sig billigt, smukt og smagfuldt. Denne dragt f. eks., som hun havde på, kostede kun 82 rbl. og alligevel – hvor var den ikke nydelig. I hele byen var der ingen, som forstod at behage og indtage som hun, og da der var mange herrer i byen, så måtte de nolens-volens misunde Lajevsky.

Hun glædede sig over, at Lajevsky i den senere tid havde været kølig og høflig – tilbageholdende høflig – overfor hende, ja til tider sågar næsten fræk og grov. På alle disse hans udfald, på disse kolde, foragtelige eller besynderlige og uforståelige blikke ville hun før have svaret med tårer, bebrejdelser og

trusler om at rejse fra ham eller tage livet af sig ved sult, men nu rødmede hun til svar på dem, så frygtsomt hen på ham og var glad over, han ikke kærtegnede sig ind til hende. Hvis han ville skænde på hende eller true hende, så ville det være hende kærere, for hun følte sig som en hel synderinde over for ham.

For det første følte hun sin samvittighed betynget, fordi hun ikke kunne sympatisere med hans ideer om det arbejdsliv, for hvis skyld han havde forladt Petersborg og rejst herved til Kaukasus, ja hun var overbevist om, at han navnlig af denne grund var vred på hende i den sidste tid. Da hun rejste til Kaukasus, stod det for hende, som hun straks skulle finde en dejlig lille bolig ved strandbredden, en hyggelig have med skygge, fuglesang og rislende bække, hvor man kunne plante blomster og gemyse – holde hønse- og ande-gård – tage mod besøg fra naboer og fra omegnen – pleje fattige bønder og låne dem gode bøger. Men det havde vist sig, at Kaukasus bestod af nøgne bjerge, umådelige dale og store skove, hvor man længe måtte lede og rydde og grave for at kunne indrette sig en bolig og et hjem; – og der var ikke spor af naboer, men fuldt op af tjerkesser, der røvede og stjal, og så var der varmt – meget varmt. Lajevsky gav sig god tid med at finde en jordlod, hvor de kunne bygge og indrette sig, hvilket hun var meget glad over; det var ligesom de begge stiltiende var kommet overens om aldrig at bringe dette arbejdsliv på tale. – Han sagde ikke noget – og hun tænkte, han var vred på hende, fordi hun heller ikke sagde noget.

For det andet havde hun, uden hans vidende, i disse to år taget forskellige småting i Atchmianovs udsalg; i det hele vel for en 300 rbl. Lidt efter lidt havde hun taget: så noget tøj – så

noget silke – så en parasol eller andet, og lidt efter lidt var det løbet op til denne store sum. – "Men i dag siger jeg det til ham," besluttede hun, "og alligevel ..." ræsonnerede hun straks efter, "i hans nuværende humør er det vist ikke rådeligt at tale til ham om gæld."

For det tredje havde hun allerede to gange, i Lajevskys fraværelse, taget imod besøg af officeren Kirillin; en gang om morgenen, efter at Lajevsky var gået i bad – og en gang ved midnatstid, da han var ude og spille kort. Ved tanken om dette blev Nadeschda Fjodorovna blussende rød og skævede tilbage til kokkepigen, som om hun var bange for, at denne havde hørt hendes tanker. – Disse lange, uudholdeligt varme og kedelige dage – disse skønne, smægtende aftener og varme nætter – hele dette liv, hvor man fra morgen til aften ikke vidste, hvad man skulle gøre med sig selv og sin tid – denne tanke, der stadigt påtrængte sig hende, at hun var den smukkeste unge kvinde i byen, at hendes ungdom svandt unyttigt hen, ja og så selve Lajevsky, ærlig og fuld af ideer, men ensformig – altid slubrede han med sine morgensko – bed sine negle og var vanskelig med alle sine luner, – alt dette gjorde, at en trang – en længsel efter nydelse lidt efter lidt bemægtigede sig hende. Og som en afsindig, der altid tænker på ét og det samme, således tænkte hun på dette nat og dag. I sit åndedrag – i sit blik – i sin stemmes klang og i sin gang følte hun denne længsel, havets mumlen fortalte hende om den – talte til hende om at elske – elske, – aftenens mørke ligeledes – bjergene ligeledes ... Og da Kirillin begyndte at gøre kur til hende, var hun ikke i stand til – ville ikke modsætte sig, – og gav sig hen til ham.

Nu – i dette øjeblik – fremkaldte de udenlandske dampere og mændene i de hvide dragter af en eller anden grund i hendes tanker erindringen om en uhyre stor sal; i stedet for den franske samtale klang valsetoner for hendes ører, og hendes bryst svulmede under påvirkning af dette indtryks fylde, lys og varme. Hun higede i dette øjeblik efter at danse og tale fransk ...

Hun tænkte med taknemmelig glæde på, at der i hendes brøde ikke var noget så forfærdeligt. Hendes sjæl tog ikke del i denne brøde; hun vedblev at elske Lajevsky som før, hvilket allerede fremgik af, at hun endnu var skinsyg – og beklagede og kedede sig, når han ikke var hjemme. Kirillin havde desuden vist sig at være dum, grov og uinteressant – al forbindelse var allerede afbrudt med ham – og der skulle ikke blive noget mere af den slags. Hvad der havde været, hørte fortiden til og kom ingen ved, og hvis Lajevsky skulle høre noget om det, så ville han ikke tro det.

Ved stranden havde kun damerne badehus, – herrerne badede under åben himmel. I badehuset traf hun Maria Konstantinovna Bitjugov – en noget ældre embedsmandsfrue – med hendes 15-årige datter Katja [Note 16](#)), som endnu gik i skole. De sad begge på bænken og klædte sig af. Maria Konstantinovna var et godmodigt, sentimentalt, lidt eksalteret og sart væsen, som talte langtrukket og med patos. Til sit 32. år havde hun været guvernante og derpå giftet sig med Bitjugov, en lille, skaldet herre, som kæmmede håret frem over tindingerne og var meget tam og føjelig. Hun var endnu stadig forelsket i ham, – var skinsyg, når lejlighed gaves, – rødmede ved ordet: Kærlighed og forsikrede alle, at hun var meget lykkelig.

"Min kære!" udbrød hun begejstret, da hun fik øje på Nadeschda Fjodorovna, og hendes ansigt antog det udtryk, som hendes bekendte kaldte mandelsødt, – "hvor yndigt, at De også er kommet. Nu kan vi bade sammen, – det er fortryllende!"

Olga kastede hurtigt sin kjole af sig og begyndte derpå at klæde sin frue af.

"I dag er det ikke så varmt som i går – vel?" sagde Nadeschda Fjodorovna og ømmede sig under den nøgne kokkepiges ublide behandling, "i går var jeg også ved at dø af hede!"

"Ak ja, kære! Jeg kunne også knapt få vejret, ... vil De tænke Dem, jeg badede i går tre gange – tænk Dem: tre gange. Nikodim Alexandrovitch blev sågar vred: "Du gode Gud, Mascha [Note 17\)](#)," sagde han, "hvad ligner dog det?"

"Hvor kan man dog nu være så styg?!" tænkte Nadeschda Fjodorovna ved at betragte hende og Olga, og, med et sideblik hen på Katja: "Pigebarnet er derimod ikke ilde." – Efter at være blevet klædt af, lagde hun mærke til, at Olga så foragteligt på hendes skønne, hvide legeme. Denne – en ung soldaterkone – levede med sin lovlige mand og regnede derfor sig selv for bedre og højere; Nadeschda Fjodorovna havde ligeledes på fornemmelsen, at Maria Konstantinovna og Katja heller ikke ærede og frygtede hende stort. Dette berørte hende ubehageligt, og, for at hæve sig selv over deres meninger, sagde hun:

"Hjemme hos os i Petersborg står nu landlivet i fuldt flor. Hvor mange bekendte har ikke min mand og jeg deroppe. Man skulle i grunden rejse en tur hjem og se og hilse på dem alle igen!"

"Er Deres mand ikke ingeniør?" spurgte Maria Konstantinovna undselig.

"Jeg taler nu om Lajevsky ... Han har så uhyre mange bekendte. Men desværre er hans moder en hovmodig aristokrat, ligeså bornert som ..."

Nadeschda Fjodorovna talte ikke ud, men styrtede sig ud i vandet. Efter hende krøb Maria Konstantinovna og Katja også ud.

"Vi har her i verden så mange fordomme," fortsatte Nadeschda Fjodorovna, "og det er ikke så let at leve, som det ser ud til."

Maria Konstantinovna, som havde været guvernante i aristokratiske familier og vidste besked om, hvorledes det går til i verden, sagde:

"Ak ja! Vil De tænke dem, kære – dér hos Garatijinskys måtte man både til frokost og middag møde i toilette, så at jeg, ligesom skuespillerinderne, foruden min løn måtte have ekstra til garderobe."

Hun stod imellem Katja og Nadeschda Fjodorovna, ligesom hun ville afspærre datteren fra det vand, hvori Nadeschda Fjodorovna badede sig. Gennem den åbne dør, der vendte udad mod stranden, kunne man se en svømme i omtrent hundrede skridts afstand.

"Mama! – det er vor Kostja [Note 18](#)!" udbrød Katja.

"Å – jajà, jajà ...," galede Maria Konstantinovna forfærdet.

"Kostja – Kostja!" skreg hun, "vend om, Kostja, vend om!"

Kostja – en skoledreng på 14 år, som ville vise sin dygtighed for moderen og søsteren, dukkede under og svømmede længere ud, men blev træt og skyndte sig tilbage; man kunne se på hans

anspændte og alvorlige ansigt, at han ikke var meget sikker på sine kræfter.

"Det er en jammer, kære, med disse drenge," sagde Maria Konstantinovna efter at have beroliget sig, "inden man aner noget, går de hen og brækker halsen! Tænk Dem: da min mand var ansat i Lipelsk, krøb Kostja engang op i et højt træ og kunne ikke komme ned igen, så vi måtte sende en karl op efter ham. – Hvor let kan ikke en ulykke passere! Ak, kære – hvor yndigt og, på samme tid, hvor tungt er det ikke at være moder! – Så meget som man har at ængstes over!"

Nadeschda Fjodorovna tog sin stråhat på og gik ud i den åbne strand. Hun svømmede en snes meter ud og lagde sig på ryggen. Hun kunne ligge der og se havet helt ud til horisonten – damperne – folk inde på strandbredden – byen ... og alt dette, i forbindelsen med varmen og de klare, kærtegnende bølger, ildnede hende op ... hviskede til hende: lev – lev – og nyd! ... Der strøg en sejlbaad hurtigt forbi hende – kløvende energisk vandet og luften; manden, som sad til rors, så på hende, og dette var hende behageligt – det: at blive set på.

Da damerne var færdige med badet og deres påklædning, gik de sammen ud af badehuset.

"Jeg har omtrent feber hver anden dag, og alligevel bliver jeg ikke mager," sagde Nadeschda Fjodorovna og besvarede smilende hilsner fra bekendte, idet hun nu og da lod tungen stryge fra den ene mundvig til den anden, da hendes læber var blevet salte og tørre efter badet. "Jeg har altid været fyldig – og nu synes jeg, jeg bliver det endnu mere."

"Det er ligesom man er anlagt til, kære!" svarede Maria Konstantinovna. "Når man ikke har anlæg til fyldighed, – som

jeg f. eks. – så er der ingen næring, der hjælper. – Men kære dog! De har jo fået Deres hat helt våd!"

"Det gør ingenting, – den tørrer nok igen!"

Igen så Nadeschda Fjodorovna mændene i de hvide dragter på skibsbroen – igen hørte hun den franske konversation – og igen løftede hendes bryst sig bevæget og glad, mens hun tænkte på, at alt dette mindede hende om en stor balsal, hvor hun engang havde danset ... eller måske havde hun kun drømt det engang ...

Maria Konstantinovna standsede ved sit hus og bad hende komme indenfor og sidde ned.

"Kom dog med ind, kære!" sagde hun bønfoldende, og så på samme tid bekymret på hende, som om hun håbede og ventede, hun ville sige: Nej!

"Ja, med fornøjelse!" sagde Nadeschda Fjodorovna. "De ved jo, hvor gerne jeg kommer til Dem!"

De gik sammen ind. Maria Konstantinovna fik hende til sæde, skænkede kaffe og satte boller frem, præparerede med æg, smør og mælk, – viste hende derpå fotografier af sine tidligere elever – frøknerne Garatijinsky, som nu allerede var gift, og fremviste ligeledes Katjas og Kostjas karakterbøger. Karaktererne var meget gode, men for at de skulle synes endnu bedre, klagede hun over, hvor uhyre vanskeligt det var nu til dags at følge med i skolerne ... Hun var meget omhyggelig for sin gæst, på samme tid som hun følte sig generet af hende og led hemmeligt ved tanken om, at Nadeschda Fjodorovna måske ved sin nærværelse kunne indvirke skadeligt på Katjas og Kostjas moral, og hun var glad over, at Nikodim Alexandrovitch ikke var hjemme. For da næsten alle mænd satte mere eller

mindre pris på "sådanne" som Nadeschda Fjodorovna, så kunne hun også indvirke skadeligt på hendes egen Nikodim Alexandrovitch. Under samtalen med sin gæst sad Maria Konstantinovna hele tiden og tænkte på, at der samme aften var arrangeret en picnic, og at von Koren indtrængende havde bedt hende ikke at tale om det til disse makaker, – altså Lajevsky og Nadeschda Fjodorovna, – men hun fortalte sig, af lutter ængstelse for ikke at gøre det, – blev blussende rød og stammede forvirret:

"Jeg håber da også, *De* kommer med ..."

5

Man var blevet enige om at køre syv verst [Note 19\)](#) sydefter ad vejen langs stranden, – gøre holdt ved en kro lige ved sammenløbet af de to småfloder – den gule og den sorte flod – og dér slå sig ned og koge fiskesuppe. Lidt over fem tog man da fra byen. Forrest kørte Samoilenko og Lajevsky; – bag ved dem i en wienervogn, forspændt med tre heste, Maria Konstantinovna, Nadeschda Fjodorovna, Katja og Kostja samt proviantkurve og service. I den følgende ekvipage kørte officeren Kirillin og den unge Atchmianov, en søn af den samme Atchmianov, som Nadeschda Fjodorovna skyldte 300 rbl. – og over for dem, på et lille sæde, sad Nikodim Alexandrovitch sammenbøjet med benene trukket ind under sig – lille, pertentlig og med friserede tindinger. Til sidst kom så diakonen og von Koren; ved diakonens fødder stod kurven med fiskene.

"Til side!" råbte Samoilenko med tordenrøst, når de mødte en vogn eller en abkasier, ridende på et æsel.

"Om to år, når jeg får samlet midler og folk, tager jeg ud på en ekspedition," fortalte von Koren til diakonen. "Jeg vil gå hele bredden efter fra Vladivostok til Beringstrædet, og derfra videre til Jenisejs munding. Vi vil optage kort – studere faunaen og floraen osv. Det afhænger af Dem selv, om De vil tage med mig eller ej."

"Det er umuligt," svarede diakonen.

"Hvorfor er det umuligt?"

"Jeg er ikke uafhængig, – jeg har familie."

"Å, Deres kone vil nok give dem lov! Vi kan jo sørge for hende – sikre hende udkommet. Endnu bedre ville det være, om De til det almindelige bedste – kunne formå hende til at tage sløret og blive nonne; det ville give Dem selv mulighed for at aflægge munkeløfte og deltage i ekspeditionen som munkepræst."

Diakonen svarede ikke.

"Er De godt hjemme i Deres teologi?" spurgte zoologen.

"Nej, ikke sådan videre ..."

"Hm ... Jeg kan ikke råde Dem på dette gebet, fordi jeg selv kun er lidet bevandret i teologien. – Men giv mig en fortegnelse over de bøger, De behøver – så skal jeg lade dem sende fra Petersborg. De må også gennemlæse nogle gejstlige rejsebeskrivelser, – De finder, mellem disse, gode etnologer og dygtige kendere af østerlandske sprog. – Nå, men så længe De ikke har bøgerne, så kast ikke Deres tid bort, kom hjem til mig, vi kan beskæftige os med at studere kompasset og sekstanten og kan gennemgå meteorologien. Alt dette er absolut nødvendigt."

"Så-dan ... mener de," mumlede diakonen og lo, "jeg har ellers bedt min onkel provsten om at skaffe mig en plads i Mellemrusland, og han har lovet at gøre, hvad han kan. Hvis jeg nu går med Dem på ekspeditionen, så har jeg ulejliget ham til ingen nytte ..."

"Jeg forstår ikke Deres betænkeligheder, mand! Når De bliver ved at gå og være almindelig diakon og kun har lidt tjeneste på helligdagene og de andre dage "udhviler Dem" efter dette arbejde, så vil De jo om ti år være aldeles den samme, som De er nu, og det eneste, som vil vokse og udvikle sig ved Dem, er Deres overskæg. Går De derimod med på ekspeditionen, så vil

De om ti år være et helt andet menneske – vil være rig ved bevidstheden, at der, ved Deres hjælp, er udrettet noget nyttigt."

Henne fra damevognen hørtes forfærdede skrig og beundrende udråb. Vognen var kommet til et sted, hvor vejen var hugget ud i en fuldstændig lodret klippevæg, der gik lige ud til stranden: det var som man kørte på en hylde, der hang på en høj væg – og som om man i næste øjeblik måtte styrte i afgrunden. Til højre det vide – vide hav og til venstre en brunrød væg med sorte pletter, røde årer og krybende trærodder, mens et busket af unge nåletræer helt oppe bøjede sig graciøst ud over skrænten og kiggede ængsteligt og nysgerrigt ned på vejen. – Et øjeblik efter igen hvinen og latter: vognen kørte under en vældig sten, der hang ud over vejen.

"Jeg ved egentlig ikke, hvorfor jeg er kørt med jer," sagde Lajevsky til doktoren, "det er jo absurd! Jeg, som skulle være rejst min vej nordefter – løbet min vej – reddet mig, – jeg kører nu med til denne fjollede picnic!"

"Men se engang, hvad det er for et panorama!" udbrød Samoilenko, da vognen drejede til venstre, og den gule flods dalstrøg viste sig for dem, mens selve floden snoede sig langt nede – gullig, blinkende, blændende.

"Jeg ser ikke noget særligt smukt i det, Sascha [Note 20](#))," svarede Lajevsky. "Bestandigt at begejstres over naturen – det er at vise sin egen fantasi fattigdom. I sammenligning med, hvad min fantasi kan give mig, er alle disse klipper og vandløb noget stads – rent ud sagt!"

Vognene kørte nu på selve flodbredden. De høje klippebredder nærmede sig hinanden mere og mere –

dalstrøget snævredes mere og mere ind og løb sammen langt forude til en klippespalte; et bjerg, som de kom forbi, var af naturen ligesom klinet sammen af vældige sten, trykket ind mod hinanden med en så frygtelig kraft, at Samoilenko ved synet af dem uvilkårligt skurede tænderne hvæsende mod hinanden. Det mørke, grandiose bjerg var på enkelte steder gennemskåret af revner og spalter, fra hvilke det ligesom åndede koldt ud på de kørende, fugtigt og hemmelighedsfuldt. Gennem disse spalter kom der igen andre bjerge til syne, brune, rosa, violette og grå, eller overgydt med strålende solskin. Nu og da, når man kom forbi en bjergspaltning, hørtes, et eller andet sted højt oppe fra, vand falde ned og plaske på stenene.

"Å, disse forbandede bjerge," sukkede Lajevsky, "hvor er jeg ked af dem!"

På det sted, hvor den sorte flod faldt ud i den gule, og det sorte vand, der lignede blæk, plumrede det gule og kæmpede med det om farven, lå, lidt fra vejen, tartaren Kerbalais kro, med russisk flag på taget, og med et skilt, hvorpå der var skrevet med kridt: *Behagelig Kro*. Ved huset var der en lille have, indhegnet med et flettet gærde, hvor der stod nogle borde og bænke, og hvor, mellem kummerlige stride buske, en eneste cypres hævede sig ensomt, smuk og mørk.

Kerbalai, en lille vims tartar med blå skjorte og hvidt forklæde, stod ved vejen med hænderne foldede på maven og hilste de ankommende dybt i møde, idet han smilende fremviste sine hvide tænder.

"Goddag, Kerbalai!" råbte Samoilenko til ham. "Vi kører lidt længere hen, tag og slæb nogle stole – ja, og så samovaren – derhen; men gesvindt!"

Kerbalai nikkede med sit tætklippede hoved og mumlede noget, som kun de, der sad i den sidste vogn, kunne høre var: "Der er foreller i dag, Deres Excellence!"

"Hent stole og samovar – skynd dig!" råbte von Koren til ham.

Et par hundrede skridt fra kroen standsede vognene. Samoilenko udvalgte en lille eng til holdeplads, hvor der lå spredt nogle store sten, som var bekvemme til siddepladser. Et træ, som var kastet om af stormen, lå med optrukne sammenfiltrede rødder og visne gule nåle lige ved. På dette sted var der kastet en tarvelig, spinkel bro af sammenbundne træstammer over floden, der her var ganske smal, og over for broen på den modsatte bred, stod – på fire, temmelig høje pæle – et skur til at tørre majs i, der mindede om hytten i eventyret, der stod på hanefødder; fra dets dør førte en lille trappe ned på jorden.

Det første indtryk hos selskabet var *det*, at de vist aldrig ville kunne komme bort fra dette sted igen – så smukt og ejendommeligt var det. Til alle sider, hvor man end så hen, stødte øjet på bjerge, der tårnede sig op i luften – op i det klare aftenlys; lidt efter lidt begyndte aftenskyggerne at falde fra bjergene på den modsatte bred ud over floden – ud over engen, hvor selskabet havde gjort holdt, – og floden blev endnu sortere ved det – bjergene endnu højere. Man hørte flodbølgenes mumlen og cikadernes uafbrudte, sagte hvinen.

"Fortryllende!" udbrød Maria Konstantinovna og åndede dybt af henrykkelse. "Børn, se hvor dejligt! Og hvor stille!"

"Ja, virkelig smukt," indrømmende Lajevsky, som også blev slået af dette store, grandiose aftenlandskab, og alligevel pludselig blev nedtrykt, da han så op mod himlen – og derpå

hen på den blå røg, der stod som en sitrende søjle op af kroens skorsten. "Virkelig smukt," gentog han.

"Ivan Andrejevitch! Beskriv dette syn her for os!" udbrød Maria Konstantinovna sentimentalt.

"Af hvad grund?" spurgte Lajevsky undvigende. "Indtrykket, det umiddelbare, er bedre end enhver beskrivelse. Denne rigdom af farver og klange, som enhver optager umiddelbart af naturen, gengiver digterne i en hæslig fordrejet form."

"Mon?" spurgte von Koren koldt; han havde udvalgt sig den allerstørste sten lige ved floden og forsøgte at komme op på den for at sætte sig på toppen. "Mon?" gentog han og så stift på Lajevsky. "Og Romeo og Julie? Og f. eks. Pusjkins "Nat i Ukraine"? Naturen skulle komme og bøje sig dybt."

"Ja, måske ..." kom det føjeligt fra Lajevsky, som følte sig for lad til at indlade sig på en diskussion. – "Forresten," sagde han lidt efter, "hvad er Romeo og Julie, når alt kommer til alt? En skøn, poetisk og hellig kærlighed – det er benævnelsen på den rose, man vil skjule råddenskabens under. Romeo er i virkeligheden det samme kreatur – som alle andre!"

"Hvad man end taler med Dem om, altid fører De det tilbage til ..." von Koren så til siden, hvor Katja stod, og fuldendte ikke sætningen.

"Hvad fører jeg det tilbage til?" spurgte Lajevsky.

"Siger man f. eks. til Dem: Hvor smuk er ikke denne vindrueklase – så svarer De: Ja, men hvor hæslig er den ikke, når man har tygget og fordøjet den. – Hvad skal man tale om dette for? Det er ikke nogen ny maner – og ... det er en højst besynderlig mani af Dem!"

Lajevsky vidste, at von Koren ikke holdt af ham, og derfor frygtede han ham og følte sig trykket i hans nærværelse, – som om han hele tiden havde ham lurende efter ethvert af sine ord og handlinger. – Han svarede ingenting – gik lidt bort fra von Koren og var ked af, at han var taget med.

"Mine herrer – march! Hen og hente pindebrænde!" kommanderede Samoilenko. "Nu lidt gesvindt!"

Alle løb afsted, hver til sin side; kun Kirillin, Atchmianov og Nikodim Alexandrovitch blev tilbage. Kerbalai bragte stole, bredte et tæppe ud på jorden og satte nogle flasker vin på det. Kirillin, en høj, statelig skikkelse, som i al slags vejr bar sin slængkappe over sin uniformsfrakke, mindede ved sin stramme holdning, værdige gang og sin grove, hæse stemme om en yngre politimester i provinserne, ved synet af flasker og restaurationsborde følte han altid – uvist af hvilken grund – sin værdighed komme op i sig, og ligeledes nu her.

"Hvad er det for noget sprøjt, du har bragt, dit hoved?" spurgte han Kerbalai. "Jeg har bestilt kvarél [Note 21](#)), og hvad bringer du så, din tatarnude?"

"Vi har selv meget vin med, Jegor Alexejevitch," bemærkede Nikodim Alexandrovitch forsigtigt.

"Ja, hvad så? – jeg vil have, der også skal være noget vin fra mig. Jeg deltager i picnic'en og antager, jeg har ret til at bidrage min del. Bring ti flasker kvarél!"

"Hvad skal vi dog med al den vin?" spurgte Nikodim Alexandrovitch forbavset; han vidste godt, at Kirillin ingen penge havde.

"Tyve flasker!" råbte Kirillin efter Kerbalai.

"Lad ham bare – lad ham bare," hviskede Atchmianov til Nikodim Alexandrovitch, "jeg skal nok betale."

Nadeschda Fjodorovna var i glad, overgivent lune. Hun følte trang til at hoppe og springe og le og kokettere. I sin nye, billige, blåternede kattunsdragt – i sine små, røde sko og med den samme, vældige stråhat som om morgenen følte hun sig selv så let og luftig – så sød og naturlig som en sommerfugl. Hun løb ud på den spinkle bro og blev stående og stirrede ned i vandet til hun "sejlede" med broen ned ad strømmen, derpå skreg hun op og løb leende over på den anden side floden og op i tørrestuen. Hun hørte Kirillins højrøstede stemme, da han skældte ud på Kerbalai, og kom til at tænke på, at han kunne drikke for meget, snakke over sig og lave skandale; men så kom hun hurtigt til den slutning, at ingen ville tro ham, og ved tanken om, at denne stygge historie sporløst var forbi og aldrig skulle gentages mere, blev hun endnu lettere og gladere til mode. Da træerne i det hurtigt faldende tussmørke begyndte at gå i ét med bjergene – hestene med vognene, mens lyset henne fra krovinduerne blinkede tydeligere og klarere for hvert minut, var hun nået op på et bjerg, og der satte hun sig så ned på en sten. Dernede brændte allerede deres køkkenild, som diakonen med opsmøgede ærmer gik og passede, mens hans lange skygge bevægede sig på engen som en radius omkring bålet. Han lagde af og til risbrænde til og rørte i gryden, der hang i en trefod over bålet, med en stor slev, der var bundet til en stok. Samoilenko rumsterede også ved ilden, højrød i ansigt, ganske som hjemme i sit køkken, og hun hørte ganske tydeligt hans rasende udbrud:

"Men hvor er saltet henne? – Det er naturligvis glemt, skal vi nok se! Her går jeg og arbejder og sveder – og alle de andre ligger omkring og driver som godsejere!"

På den væltede træstamme sad Lajevsky og Nikodim Alexandrovitch og betragtede ilden tankefuldt. Maria Konstantinovna pakkede testellet og tallerknerne ud af kurvene, med ivrig assistance af Katja og Kostja. Von Koren stod lige ved floden med korslagte arme og den ene fod på en sten, grundende på et eller andet. Genskinnet af ilden faldt hen over alle disse skikkelser – hen på bjergene, træerne, broen og over på tørrehuset – oplyste aldeles klart den modsatte sønderrevne takkede flodbred, der spejledes i det urolige hurtigt strømmende vand, og det så ud, som flodbreden fulgte sitrende med – ned ad strømmen.

Diakonen gik hen for at hente fisken, som Kerbalai rensede og gjorde i stand noget borte – nede ved selve vandet, men standsede pludselig på halvvejen og så sig omkring: "Du gode Gud, – hvor dette er smukt," tænkte han. "Mennesker, sten, ilden der i halvmørke, vanføre små træer – det er det hele – og alligevel: hvor smukt er det ikke!" – På den anden side, ovre ved tørrestuen, så han nogle fremmede skikkelser dukke frem, men på grund af ildens flakken og røgen, der trak til den side, var det umuligt at se dem alle på engang. Man kunne kun glimtvis se: snart en ulden hue og et gråsprængt skæg, – snart en blå skjorte, – snart nogle laser, der hang fra skuldrene ned til knæene og den uundværlige tjerkeserdolk tværs over maven, og snart et ungdommeligt, brunt ansigt med sorte øjenbryn, så tykke og så sorte som de var malede med kul. En seks stykker af dem satte sig i en kreds på jorden – og den anden halvdel gik

ind i tørrestuen. En stillede sig i døren med ryggen over mod ilden og begyndte at fortælle noget, som måtte være meget interessant, for når Samoilenko af og til lagde risbrænde på bålet, så det gnistrende flammende op og lyste klart over på tørrestuen, så man et par ansigter gennem døren, der udtrykte dyb opmærksomhed, ligesom også de, der sad på jorden, vendte sig om og begyndte at høre efter fortællingen. Kort efter gav de, der sad i kreds, sig til at synge, – langtrukket og melodløst – noget som kirkesang i fasten.

Diakonen stod og lyttede efter og tænkte på, hvordan det ville gå ham om ti år, når han vendte hjem fra ekspeditionen. – Han er da en ung klostermunk – missionær og forfatter, – har et navn og en glimrende fortid; han vil blive forfremmet til archimandrit [Note 22\)](#) – senere til biskop; han vil da læse messen i domkirken i den gyldne mitra [Note 23\)](#); – med helgenbilledet af Gudsmoder på brystet vil han træde op på alteret og uddele velsignelsen til folket med trikirien og dikirien [Note 24\)](#) og messe: "Se herved o Herre, fra din Himmel og gå ind og besøg denne vingård og beplant den med din højre hånd"; og koret vil synge – som englestemmer – til svar: "Hellige Gud..."

"Hvor bliver De af med fisken, diakon?" rungede Samoilenkos stemme gennem mørket.

På tilbagevejen til bålet fremstillede sig for diakonens fantasi et kirketog [Note 25\)](#) en varm julidag på en støvet solbeskinnet vej. Forrest går bønderne med kirkefanerne, – derefter konerne med de unge piger, holdende helgenbillederne foran sig på brystet, – efter dem kordrengene i deres lange, sorte og hvide kjortler og degnen med bind om hovedet og halmstumper i det lange hår [Note 26\)](#), derpå i rangfølge: han selv, diakonen og popen

med kalot og korset, – og til sidst en støvet og svedig masse af bønder, kvindfolk og børn; imellem disse ser han pludselig sin tidligere kone [Note 27](#) med tørklæde om hovedet ... Kordrengene synger – børnene brøler med, – ude over markerne lyder vagtlernes skrig og oppe i solskinnet lærkernes kvidrende sange ... Til sidst standser toget – hjorden bliver besprængt med vievand ... og så går det videre ud på de tørre, solbagte marker ... Alle knæler ned ... der fremsiges bønner ... at Gud dog vil sende regn til den kummerlige sæd ... Derpå går det tilbage igen ... til frokost med god mad og god drikke ... samtaler ... Og dette ville heller ikke være så galt! tænkte diakonen.

Kirillin og Atchmianov drev op ad stien, som Nadeschda Fjodorovna var gået op på bjerget ad, men Atchmianov blev lidt efter lidt tilbage, mens Kirillin gik hen til Nadeschda Fjodorovna.

"En dejlig aften," sagde han og gjorde honnør.

"En dejlig aften," gentog hun.

"Ts-ja-a," sagde Kirillin og så eftertænksomt op mod himlen, "ts-ja-a."

Og til trods for sin prægtige slængkappe og sin stramme holdning tabte han modet og stod og blev forfjamsket.

"Hvad betyder dette: ts-ja-a?" spurgte Nadeschda Fjodorovna, som lagde mærke til, at Atchmianov holdt øje med dem.

"Og således," begyndte officeren langsomt, "er altså vor kærlighed visnet, inden den, så at sige, har foldet sig ud. – Hvorledes ønsker De, jeg skal forstå dette? Er det koketteri, – kvindelig diplomati fra Deres side, eller er det ..."

"Det var en misforståelse det hele! Gå deres vej og lad mig være i fred," sagde Nadeschda Fjodorovna bidende, idet hun så med væmmelse på ham og tvivlende spurgte sig selv, hvor det var muligt, hun engang havde kunnet været indtaget i dette menneske – kunnet være ham så nær ...

"Nå, sådan!" – Han blev stående et øjeblik – tavs og grundende; derpå tilføjede han: "nuvel, lad os vente til De bliver i bedre humør og ikke ser så dæmonisk på mig ... hvilket ... hvilket forresten klæder dem allerkæreste ... Adieu!"

Han lagde hånden til huen og gik til side – ind mellem træerne.

Lidt efter kom Atchmianov tøvende hen til Nadeschda Fjodorovna.

"Det er dejligt vejr i aften," sagde han med en let armenisk accent.

Den unge Atchmianov så godt ud – klædte sig moderne og smagfuldt – og opførte sig utvungent og beskedent, som et velopdraget ungt menneske, men Nadeschda Fjodorovna holdt ikke af ham. Ikke alene skyldte hun hans fader 300 rbl., men det var hende også ubehageligt, at man havde taget ham, som ikke hørte til "vore", med på picnic'en.

"I det hele taget en vellykket picnic," vedblev han efter et lille ophold.

"Ja ..." og ligesom hun pludseligt kom i tanker om sin gæld, udbrød hun:

"Ja, det er sandt – sig derhjemme i Deres udsalg, at Ivan Andrejevitch kommer ind en af dagene og betaler disse tre hund ... ja, jeg husker ikke, hvor meget det var."

"Jeg ville give andre tre hundrede til, at De ikke hver evige dag erindrede om disse penge. Hvad skal vi med denne prosa her?"

"Forstår De måske noget poetisk?" kom det spidst.

"Hvis jeg ikke forstod noget af det – så stod jeg nu ikke her – ved siden af Dem."

Nadeschda Fjodorovna lo op, og hun fik pludseligt den latterlige idé, at hun, hvis hun ville, på et øjeblik kunne komme af med sin gæld. – Hun fik en voldsom lyst til at forelske sig – plyndre genstanden og lade ham løbe.

"Tillader De, jeg giver Dem et råd?" spurgte Atchmianov undseligt. – "Jeg beder Dem da tage Dem i agt for Kirillin. Han går og fortæller stygge historier om Dem."

"Det interesserer mig ikke at få at vide, hvad den første den bedste nar går og fortæller om mig," svarede Nadeschda Fjodorovna koldt.

Hun blev urolig – og den lige netop opdukkede idé at spille bold med den unge kønne Atchmianov tabte pludseligt hele sin tillokkelse.

"Vi må gå ned," sagde hun, "de kalder på os."

Dernede var fiskesuppen allerede færdig. Den blev serveret i tallerkener og fortæret med den højtidelighed, spisningen altid foregår med på en picnic, og alle fandt den var overordentlig smagfuld, og at de hjemme aldrig fik noget, som smagte så godt. – Som det gerne går ved picnic'er – således også her: med servietter, der tabtes i smørret, med fedtede papirer, der fløj omkring over alt, med ikke at vide, hvis glas og hvis brød det var, der pludselig befandt sig i ens hænder, – med vin, der spildtes på dug og kjoler – og salt, som blev strøet på de mest

mærkværdige steder. Rundt omkring var det mørkt, og bålet var næsten gået ud, eftersom alle var for magelige til at stå op og lægge frisk brænde på. Alle drak vin, Katja og Kostja halv ration, og Nadeschda Fjodorovna drak det ene glas efter det andet, blev snurrende i hovedet og glemte episoden med Kirillin.

"En fortræffelig picnic og en mageløs aften!" udbrød Lajevsky, der var blevet glad af vinen, "men jeg ville dog foretrække en god vinter frem for alt dette – med sølvstøv – glimrende og fint – på det bløde pelsværk!"

"Enhver sin smag!" bemærkede von Koren.

Lajevsky følte sig pludseligt ubehageligt til mode; heden fra bålet stod ham lige i ryggen, og lige over for sig følte han ligesom had slå sig i møde fra von Koren. – Dette had fra et klogt og respektabelt menneske, som rimeligvis havde noget positivt liggende til grund for sig, trykkede og ydmygede ham, og da han ikke følte sig stærk nok til at stå imod, sagde han i en indsmigrende tone:

"Jeg elsker naturen lidenskabeligt og beklager, jeg ikke er naturforsker; jeg misunder Dem!"

"Men jeg beklager intet og misunder ingen," sagde Nadeschda Fjodorovna, "og jeg begriber ikke, hvor man for alvor kan beskæftige sig med at studere biller og fluer, når folk lider åndelig og legemlig nød omkring én!"

Lajevsky delte hendes mening. – Han var fuldstændig ubekendt med naturvidenskaben og kunne derfor aldrig forlige sig med den autoriserende tone og det lærde, tankedybe udseende hos folk, der hele deres liv beskæftigede sig med myrernes følehorn og tarakanernes ben, og det havde altid

ærgret ham, at disse mennesker på basis af følehorn, tarakanben og et eller andet protoplasma (han forestillede sig altid dette sidste – uvist af hvilken grund – i form af en østers) påtager sig at afgøre spørgsmål, der spænder over hele tilværelsen – over menneskehedens oprindelse og selve livet. Men i Nadeschda Fjodorovnas udsagn skimtede han noget falskt, og – blot for at sige *hende* imod, udbrød han:

"Hovedsagen er her ikke selve studiet af biller og fluer, men de slutninger, der uddrages af det."

6

Man begyndte først henad kl. 11 at sætte sig i vognene for at køre hjem. – Alle var omsider kommet til sæde på Nadeschda Fjodorovna og Atchmianov nær, som løb væddeløb ovre på den anden flodbred og lo af fuld hals.

"Skynd Dem nu og kom!" råbte Samoilenko over til dem.

"Man skulle i grunden ikke give damer vin," sagde von Koren halvhøjt.

Lajevsky, som var træt af picnic'en, von Korens had og sine egne tanker, gik Nadeschda Fjodorovna i møde, og da hun glad og lystig, følede sig selv så let som en fjer, forpustet og leende løb hen til ham, greb begge hans hænder og lagde sit hoved ind til hans bryst, trådte han et skridt tilbage, tog hende hårdt om håndleddet og sagde barskt:

"Du opfører dig som et fruentimmer!"

I hans vrede, overtrætte ansigt læste hun stærk uvilje – næsten had, og tabte pludseligt modet. Hun begreb hun var gået for vidt, at hun havde været alt for ubundet, og, hængende med hovedet, og med en pludselig følelse af at være tyk, tung, kluntet og en lille smule fuld, satte hun sig på den første den bedste plads i vognen sammen med Atchmianov.

Lajevsky sad sammen med Kirillin – zoologen med Samoilenko og diakonen hos damerne. Og så kørte de da endelig.

"Der ser du selv, hvad det er for nogle makaker," sagde von Koren, idet han hyllede sig ind i sin plaid og lukkede øjnene.

"Du hørte det jo nok: hun ville ikke beskæftige sig med fluer og

biller – når folket lider. Således bedømmer lignende abekatte os altid ... Det er en snu slaveslægt, der er blevet gennemskræmt af knut og brutalitet gennem ti generationer, og som kun ydmyger sig, og kun frygter og ærer nogen, når den tvinges til det af den rå magt. Men sæt engang disse fyre i frihed, hvor ingen kan tage dem i nakken, og du skal se, hvor de udfolder deres natur og manifesterer sig. Se blot, hvor de er dristige og selvbevidste på maleriudstillinger – i museer – i teatret; eller læg mærke til, når de taler om videnskaben, hvor brede de gør sig, hvor de sætter sig på den høje hest og kritiserer og spotter. Ja, navnlig kritiserer – et ægte slavetræk! Læg engang mærke til – og du skal overbevise dig om det selv: de frie professioners udøvere skældes ud værre end tyve og røvere! Og det er fordi de tre fjerdedele af samfundet består af slaver – netop af sådanne som hine to abekatte. Du vil aldrig se en af disse fyre strække hånden ud og sige dig tak, fordi du arbejder."

"Jeg ved ikke, hvad du forlanger af dem," sagde Samoilenko og gabede, "den stakkels kone ville simpelthen have indledt en samtale med dig om noget forstandigt, – og straks er du der med en konklusion! – Du er, af en eller anden grund, gal i hovedet på Lajevsky – og lader – måske for selskabs skyld – din vrede gå ud over hende også. Men hun er en fortræffelig kvinde, siger jeg dig!"

"Nå! – nå! – nå! – en ordinær maitresse er hun, umoralsk og plat ... Hør engang, Alexander Davidovitch, når du træffer på en simpel kone, som ikke lever sammen med sin mand, som ingenting bestiller, men kun morer sig og er lystig og evigglad, så siger du til hende: "Skrub med dig hen og bestil noget!" – Men hvorfor er du da bange – og generer dig – for her at sige

det samme, – sige sandheden? Ene og alene, fordi Nadeschda Fjodorovna er maitresse hos en embedsmand og ikke hos en simpel matros."

"Hvad skal jeg da stille op med hende?" spurgte Samoilenko bistert, "vil du have, jeg skal banke hende?"

"Jeg vil have, du ikke skal smigre for lasten! – Vi fordømmer kun lasten, når den ikke selv står foran os, – vi bagtaler den, så at sige, og dette gælder så meget som et knips i lommen. Jeg er zoolog eller sociolog, hvilket er ét og det samme; du er læge. Samfundet tror på os, og vi er forpligtet til at fremdrage og vise det den frygtelige skade, som truer den nuværende og, navnlig, den vordende generation ved sådanne væseners eksistens som denne Nadeschda Ivanovna ..."

"... Fjodorovna," rettede Samoilenko. "Nå, og hvad skal derefter samfundet gøre?"

"Samfundet? – Ja, det bliver samfundets sag. – Efter min mening fører tvangsmidler hurtigst og rigtigst til målet. *Manu militari* skulle hun sendes tilbage til manden, og hvis han ikke ville tage imod hende, så burde hun anbringes i en eller anden forbedringsanstalt."

"Føj – føj!" sagde Samoilenko og sukkede. Han tav lidt og spurgte så sagte: "Hvordan var det, du sagde forleden ... at man skulle tilintetgøre sådanne individer som Lajevsky? Sig mig engang ... hvis nu staten eller samfundet overdrog dig at eksekvere dette, ... Ville du så ... kunne gøre det?"

"Uden at blinke med øjnene!"

7

Da Lajevsky og Nadeschda Fjodorovna var kommet hjem i deres mørke gennemhede og kedelige stuer, var de begge tavse. Lajevsky tændte et lys, og Nadeschda Fjodorovna satte sig på en stol uden at tage tøjet af og løftede sit bedrøvede, skyldbetyngede blik op imod ham. Han vidste, hun ventede at få bebrejdelser, men det ville være kedeligt, unyttigt og trættende at præke for hende, og han fortrød desuden allerede, at han havde været grov imod hende. Tilfældigt følte han i sin lomme det brev, som han hver dag havde sat sig for at vise hende, og han tænkte da, at han, ved at vise hende det nu, ville lede hendes tanker i en anden retning. – "det er på tide at komme på det rene med, hvordan vi står over for hinanden," tænkte han, "jeg tror, jeg giver hende brevet, – lad der så komme, hvad der vil."

Han tog det op af lommen og gav hende det: "Læs det igennem, – det angår dig."

Da han havde sagt dette, gik han ind i sit kabinet og lagde sig, i mørke og uden hovedpude, på sofaen.

Nadeschda Fjodorovna læste brevet, og alt som hun kom længere med læsningen, forekom det hende, at loftet i stuen sænkede sig mere og mere, og væggene trak sig mere og mere sammen omkring hende. Hun korsede sig hurtigt tre gange og mumlede:

"Gud være ham nådig ... Gud være ham nådig ..."

Derpå begyndte hun at græde.

"Vanja!" kaldte hun, "... Ivan Andrejevitch!" – Intet svar.

I den tro, at Lajevsky var kommet sagte ind i værelset og nu stod bag hendes stol, hulkede hun som et barn og sagde:

"Hvorfor har du ikke sagt mig før, han er død? – Jeg var da ikke taget med på picnic'en, – havde ikke lét så forfærdeligt. – Herrerne sagde mig dumheder ... o, hvilken synd ... hvilken synd ... Red mig, Vanja ... red mig ... jeg er fra forstanden ... jeg er fortabt!"

Lajevsky hørte hendes hulken. Han følte sig uudholdelig beklemmt, – og hans hjerte slog voldsomt. Fortvivlet rejste han sig op – følte sig for i mørket – fandt en lænestol – og lod sig falde ned i den. – "Dette her er som et fængsel ..." tænkte han, "jeg må ud – bort ... jeg kan ikke mere ..."

Det var for sent at gå hen og spille kort et eller andet sted, og caféer var der ingen af i byen. Han lagde sig igen og holdt hænderne for ørerne for ikke at høre hendes hulken. Pludseligt kom han i tanker om, at han kunne gå hen til Samoilenko.

For ikke at gå gennem stuerne klatrede han gennem vinduet ud i haven og listede sig sagte ud på gaden. Det var mørkt. Der var lige kommet en stor damper ind på rheden, – en passagerdamper, at dømme efter de mange lysende køjne; ... nu hørte man ankerkæden falde raslende i vandet. Inde fra skibsbroen og ud i retning af damperen bevægede sig hurtigt et rødt lys, – det var toldchaluppen, der gik ud.

"Der sover nu passagererne i deres kahytter," tænkte Lajevsky og misundte dem.

Vinduerne i Samoilenkos hus stod åbne. Lajevsky kiggede ind af det ene efter det andet. – Over alt var der mørkt og stille.

"Alexander Davidovitch – sover du?" kaldte han. "Alexander Da-vi-do-vitch!"

Der hørtes indefra en anden stue en hosten og et forbavset udråb:

"Hvem er det? – Hvad er du for en djævel?"

"Det er mig, Alexander Davidovitch! – Undskyld ..."

Lidt efter blev en dør lukket op, og i det svage lys fra helgenbilledet viste Samoilenkos umådelige korpus sig – helt i hvidt – og ligeledes i hvid nathue.

"Hvad er der på færde?" spurgte han søvndrukken, idet han trak vejret dybt og kløede sig i nakken, "vent lidt, jeg skal straks lukke op."

"Gør dig ingen ulejlighed – jeg går gennem vinduet ..." sagde Lajevsky hurtigt og krøb gennem vinduet ind i stuen.

Han gik lige hen til Samoilenko og greb ham i hånden.

"Alexander Davidovitch," kom det med usikker stemme.

"Alexander Davidovitch, red mig! Jeg bønfaller dig – tigger dig: se at forstå mig! Min stilling er uudholdeligt pinefuld, og skal jeg leve sådan endnu et par dage, så tager jeg livet af mig som ... som en hund!"

"Stå nu lidt – stå nu lidt! ... hvad er det, som nu nærmest får dig til at ... sådan ... netop nu ..."

"Ja ... tænd et lys, kære ..."

"Ai – ja – ja, – ai – ja – ja!" sukkede Samoilenko, idet han gik efter lys, "herregud – herregud ..., og klokken er allerede to, kære ven!"

"– Ja, – jeg ved det ... undskyld mig, men jeg kunne ikke holde det ud hjemme," sagde Lajevsky, der følte sig lettere om hjertet ved lys og ved Samoilenkos nærværelse. "Du, Alexander Davidovitch! Min eneste – min bedste ven ... alt mit håb står nu

til dig! For alt i verden: hjælp mig ud af dette her. Jeg må for enhver pris bort herfra ... Giv mig – lån mig nogle penge!"

"Herregud, herregud!" sukkede Samoilenko. "Jeg var lige faldet i søvn før, og så hører jeg en fløjten – og fløjten ... det var en damper, der kom ind; og nu kommer du – lidt efter – og vækker mig igen ... Hvor mange penge skal du have?"

"Mindst en trehundrede rubler ... Jeg må lade en hundrede rubler blive hos hende, og 200 til mig selv – til rejsen ... Jeg skylder dig allerede 400 – men jeg skal sende dem alle, – hver én skal du få!"

Samoilenko tog om begge sine bakkenbarter med den ene hånd – skrævede ud med begge ben og grundede ...

"Sådan ..." mumlede han halvhøjt ved sig selv ... "tre – hundrede ... dem har jeg jo ikke selv ... men man kunne jo låne hos en eller anden ..."

"Lån dem for Guds skyld – lån dem ..." udbrød Lajevsky, som kunne se på Samoilenkos ansigt, at han gerne ville skaffe dem og også skaffede dem. "Lån dem; – du skal så sikkert få dem igen! Jeg skal sende dem fra Petersborg, så snart jeg kommer dertil ... Vær rolig for det ... Og hør nu, Sascha," føjede han oplivet til, "giv os noget vin at drikke!"

"Sådan ... ja, ... det kan vi jo også..."

De gik begge to ind i spisestuen.

"Nå, og Nadeschda Fjodorovna?" spurgte Samoilenko, da han havde sat tre flasker vin og en tallerken ferskner på bordet, "bliver hun måske her?"

"Det skal nok alt sammen blive ordnet!" sagde Lajevsky, som pludseligt følte en varmende følelse af glæde gennemstrømme sig. "Jeg sender hende senere penge, og så rejser hun op til

mig ... og dér vil vi så bringe klarhed i vort forhold. – Din skål, kære ven!"

"Stop lidt!" sagde Samoilenko hurtigt. "Først drikker du nu dette – det er af min egen vin; den flaske dér er fra Navaridses vinhave, og denne er fra Achatulov ...; prøv nu alle tre slags og sig mig oprigtigt, hvilken ... min egen er vist noget syrlig ... hvad ... synes du ikke?"

"Å, hvor du har givet mig mod, Alexander Davidovitch ... tak ... og tak! Jeg lever helt op igen!"

"Lidt syrlig ... hvad?"

"Det må Vorherre vide, – *jeg* ved det ikke! Men du er et storartet – et dejligt menneske!"

Ved at sidde og se på hans bevægede, blege og kønne ansigt kom Samoilenko til at tænke på von Korens udsagn, at sådanne individer burde tilintetgøres. – Lajevsky forekom ham nu som et svagt og forsvarsløst barn, som alle og enhver kunne tilføje overlast og tilintetgøre.

"Når du kommer hjem, så kom til forståelse med din moder," sagde han, "det duer ikke sådan ..."

"Ja, ja – naturligvis, – naturligvis!"

De tav begge lidt. – Da de var færdige med den første flaske, sagde Samoilenko:

"Du skulle forlige dig med von Koren. – Enhver af jer er det klogeste – mest udmærkede menneske, – og I går dér og glor på hinanden som et par ulve!"

"Ja, han er et udmærket – et klogt menneske," indrømmede Lajevsky, som nu var oplagt til at rose og tilgive alverden. "Han er et overordentlig betydeligt menneske sågar, – men sympatisere med ham, – nej, det er mig umuligt ... dertil er vi

alt for forskellige. – Jeg er en træg svag forkuet natur, som han, hvis jeg i et lykkeligt øjeblik rakte ham hånden, ville vende sig bort fra med foragt."

Lajevsky tog sig en slurk vin, gik frem og tilbage i værelset og fortsatte – stående stille midt på gulvet:

"Jeg forstår udmærket godt von Koren. – Han er en energisk – en stærk og despotisk natur. Du hører, hvorledes han altid taler om denne ekspedition, – og det er ikke blot tomme ord. Han er netop som skabt til at lede en ekspedition, og han vil også, før eller senere, få en sådan i stand. Han er som skabt for ørkenen. Jeg ser ham *der* en måneskinsnat: rundt omkring ham, under åben himmel og i telte, sover folkene – udmattede, hungrige og syge af den besværlige march, kosakkerne, førerne, dragerne, lægen og præsten; han alene sover ikke; – han sidder ligesom en Stanley på sin feltstol og føler sig som konge over ørkenen og over sine folk. Og han marcherer, marcherer og bliver stadig ved at gå frem; hans folk stønne, trætte og syge, og dør bort – den ene efter den anden, men han går alligevel frem, bliver ved at gå frem. Og når han til syvende og sidst selv bukker under, så vedbliver han dog at være ørkenens konge, for hans gravkors står synligt for karavanerne, milevidt til alle sider, og behersker ørkenen. – Jeg beklager, at dette menneske ikke er militær; han ville blive en udmærket – en genial feltherre. Han ville være i stand til at sænke sit kavaleri i floderne og sådan lave sig en bro af lig; og en sådan dristighed og hensynsløshed gælder og vejer mere i krig end alle befæstninger – mere end al taktik. Jo, jeg forstår ham udmærket. – Sig mig forresten – hvorfor ligger han egentlig her ved stranden?"

"Han studerer havets fauna."

"Nej, min ven, – nej! Tro ikke det!" sagde Lajevsky med et suk. "En lærd passager fortalte mig – på dampskibet herved – at det sorte havs fauna er fattig, og at alt organisk liv på dets havbund, på grund af dens svovlholdighed, er umuligt. Alle alvorlige zoologer arbejder på de biologiske stationer i Neapel eller Villa Franca. Men von Koren er egensindig, ser du, og vil være selvstændig; han arbejder ved det sorte hav, fordi andre ikke arbejder dér; han har brudt med universitetet, vil ikke vide noget af professorer og kollegaer, for først og fremmest er han despot, – og derefter zoolog. Han vil blive til noget stort, skal du nok se! Han drømmer allerede om, når han kommer tilbage fra ekspeditionen, at ryge al intrige og middelmådighed ud af vore universiteter og jage en skræk i livet på de gamle professorer. Despotien er lige så stærk i videnskaben som i krigen. Og han lever nu på tredje år i dette hul af en by, fordi det er bedre at være den første i en landsby end den anden i Rom. Han er som konge her – og en Fandens karl; holder alle i byen under sit scepter og trykker dem med sin autoritet. Han tillader ingen at have sin egen vilje, blander sig i sager, der ikke vedkommer ham, han er med i alt, og alle frygter ham. Jeg – jeg glider ud af hans tag, – han føler dette og hader mig af den grund. – Har han ikke sagt til dig, jeg burde uskadeliggøres eller sættes i forbedringshuset?"

"Jo, han har såmænd ..." lo Samoilenko.

Lajevsky lo også og drak sit glas ud.

"Og selv hans idealer er despotiske," sagde han leende og spiste af fersknerne. "Almindelige dødelige, der arbejder til fremme for det fælles bedste, tænker derved på deres næste, –

på dig og mig – med ét ord: på mennesket. Men for von Koren er folk ikke stort bedre end hunde, – ubetydelige væsener – og alt for ringe til at være mål for hans liv. Han arbejder – studerer – begiver sig på ekspedition, og brækker halsen dér, – ikke af kærlighed til sin næste, nej, hans bevæggrunde er sådanne abstraktismer som: menneskehed, den fremtidige generation, en ideal folkeslægt osv. Han arbejder på at forbedre og forædle den menneskelige natur, og under denne synsvinkel er vi ikke andet for ham end slaver, kanonføde, lastdyr ... Nogle af os havde han lyst til at tilintetgøre eller omkalfatre i tugthuset, – andre vil han holde i ave ved disciplin, til at stå op og gå i seng på kommando, – atter andre vil han lave eunukker ud af for bedre at bevare deres kyskhed og moral, og lade enhver skyde, som går uden for vor konservative morals snæverttrukne grænser, – alt sammen for at forædle den menneskelige natur ... Og hvad er så denne menneskelige natur for noget? Illusion – fata morgana! Despoter har altid været illusionsmennesker. – Jeg forstår von Koren udmærket, min ven! På ingen måde nægter jeg hans betydning: på sådanne folk, som ham, hviler verden, og hvis denne verden blev overladt til os andre alene, så ville vi, med al vor godhed og alle vore gode hensigter, lave det samme ud af den, som ... som fluerne af det billede dér på væggen. – Ja," – Lajevsky satte sig ved siden af Samoilenko og sagde med dyb inderlighed i sin stemme:

"Jeg er et tomt, værdiløst, synkende menneske f den luft, jeg indånder – denne vin her – kærlighed ... kort sagt: livet ... det har jeg købt til den dag i dag for løgn, lediggang og vankelmødighed. Til den dag i dag har jeg bedraget mig selv og andre, – har lidt under det, men mine lidelser har været

overfladiske og "billige". Over for von Korens had bøjer jeg hovedet, for til tider hader og foragter jeg mig selv."

Og han gav sig til at gå op og ned ad gulvet i stærk bevægelse.

"Jeg er glad, jeg ser mine egne mangler – at jeg er mig dem bevidst. Det vil hjælpe mig til at forandre mig – til at blive et andet menneske. – Kære – kære ven, – hvis du vidste, hvor længselsfuldt, – hvor lidenskabeligt jeg ser frem mod det: at blive et nyt menneske. Og jeg sværger dig, jeg *skal* blive et nyt menneske! Jeg skal!" – Han tav lidt og sagde derpå med samme varme inderlighed: "Jeg ved ikke, om det er vinens skyld, eller om det virkelig er sådan, men jeg synes ikke, jeg længe har gennemlevet så lyse, skyldfri øjeblikke som nu, her hos dig!"

"Det er tid at sove, min ven ..." sagde Samoilenko.

"Ja, ja, vist så ... undskyld ... jeg skal straks ..."

Lajevsky gik omkring og ledte efter sin hue.

"Og tak!" mumlede han og trak vejret dybt. "Tak! – Mildhed og venlige ord er større end nogen gave. Du har vækket livet igen i mig ..."

Så fandt han huen, – men standsede pludseligt og så bønfoldende på Samoilenko:

"Alexander Davidovitch ..." kom det bedende.

"Nå?"

"Lad mig få lov, kæreste ven, at blive her i nat ..."

"Gudbevares, – vær's god ... men af hvad grund dog?"

Lajevsky lagde sig til at sove på sofaen, men talte endnu længe med doktoren.

8

Et par dage efter picnic'en kom Maria Konstantinovna uventet ind til Nadeschda Fjodorovna, og uden hverken at sige Goddag eller tage tøjet af, greb hun begge hendes hænder, trykkede dem til sit bryst og sagde i stærkt oprør:

"Min dyrebare, – jeg er så bevæget, så overvældet. Vor elskværdige, sympatetiske doktor har i går fortalt min mand, at Deres mand skulle være død. Sig mig, kære, sig mig dog: er det sandt?"

"Jo, det er sandt, han er virkelig død," svarede Nadeschda Fjodorovna.

"Men det er jo forfærdeligt, – kære, forfærdeligt! – og dog, der er jo, Gud være lovet, *noget* godt ved ethvert onde! – Deres mand var upåtvivlelig et vidunderligt menneske, god og hellig, og sådanne er der mere brug for i Himlen end på Jorden!"

I Maria Konstantinovnas ansigt skælvede hver muskel, som om små kugler sprang omkring under huden; hun smilede med sit sødeste smil og sagde højtideligt, snappende efter vejret:

"Og nu er De altså fri, kære! De kan nu løfte hovedet højt og dristigt se folk i øjnene! Fra nu af velsigner både Gud og mennesker Deres forbindelse med Ivan Andrejevitch! Hvor henrivende! Jeg ved ikke, hvad jeg skal sige, – jeg er helt forvirret af glæde! Kære, jeg skal være Deres søster, – skal være den, der bringer dette ægteskab i stand. Jeg og Nikodim Alexandrovitch har altid holdt så meget af Dem, og De må nu tillade, at vi velsigner Deres rene, lovmæssige forbindelse! Hvornår – hvornår tænker De på at vies?"

"Det har jeg såmænd slet ikke tænkt på," sagde Nadeschda Fjodorovna og frigjorde sine hænder.

"Men det er jo umuligt – umuligt, kære! De *har* da – *har* da tænkt på det?!"

"Nej, ved Gud om jeg har!" lo Nadeschda Fjodorovna. "Og hvorfor skal vi også vies? Jeg ser ikke nogen nødvendighed for det; – vi vil leve, som vi altid har levet."

"Hvad er det, De siger?" kom det forfærdet, "for Guds skyld, hvad er det, De siger?"

"Det bliver jo dog ikke bedre, fordi vi bliver viet; – sågar værre måske. Vi mister så vor frihed."

"Kære, kære ... hvad er det dog, De siger!?" råbte Maria Konstantinovna, idet hun hændervridende veg et par skridt tilbage. "De er nu ekstravagant! Kom til Dem selv! Kom til ro og eftertanke!"

"Hvorledes mener De dette: kom til ro? – Jeg har endnu aldrig levet fuldt, og De siger, jeg skal komme til ro?!"

Nadeschda Fjodorovna kom til at tænke på, at hun i virkeligheden aldrig havde levet. Da hun havde endt instituttet, blev hun gift med et menneske, som hun ikke elskede; derpå forenede hun sig med Lajevsky og havde hele tiden, i forventning om noget bedre, levet med ham her ved denne øde, kedelige strand. – Var *det* måske at leve?

"Ja, vi burde jo vies," tænkte hun, men så huskede hun på Kirillin og Atchmianov, blev rød i kinderne og sagde højt:

"Nej, det er umuligt. – Selv om Ivan Andrejevitch ville bede mig om det på sine knæ, – jeg ville aldrig gøre det."

Maria Konstantinovna sad længe tavs i sofaen, bedrøvet og alvorlig, stirrende uafbrudt på et bestemt punkt i

sofabetrækket, – derpå rejste hun sig pludselig og sagde koldt:

"Farvel, min kære! Og undskyld, jeg har ulejliget Dem. – Endskønt det ikke falder mig let, så må jeg dog nu sige Dem, at fra i dag af er alt forbi mellem os, og trods min dybe agtelse for Ivan Andrejevitch vil mit hus fremtidig være lukket for Dem."

Hun sagde dette i en højtidelig tone og følte sig trykket af sin egen højtidelighed; hendes ansigtsmuskler begyndte igen at skælve, – hendes udtryk blev igen sentimentalt – blev blødere og blødere, og til sidst strakte hun begge sine hænder frem imod den forskrækkede og forvirrede Nadeschda Fjodorovna og sagde bønfoldende:

"Ak, kære, lad mig for et øjeblik betragte mig som Deres moder – som Deres ældre søster. Og jeg vil så tale åbenhjertigt, som en moder, til Dem."

Nadeschda følte i sit hjerte en sådan strøm af varme, ømhed og medlidenhed med sig selv, som om hendes moder virkelig var steget op af graven og nu stod for hende. Hun omfavnede heftigt Maria Konstantinovna og trykkede sit ansigt ind mod hendes bryst. – Begge gav sig til at græde.

Et par minutter sad de og hulkede i sofaen, uden at se på hinanden og ude af stand til at få et ord frem.

"Mit kære, kære barn," begyndte Maria Konstantinovna endelig, "jeg vil sige Dem den nøgne sandhed, og jeg vil ikke skåne Dem."

"Ja, så sig den for Guds skyld ..." hulkede Nadeschda Fjodorovna.

"Hav tillid til mig, kære! De erindrer, at *jeg* alene af alle herværende damer har modtaget Dem i mit hus. De forfærdede mig fra den første dag af, De var her, men det var mig umuligt

at behandle Dem tilsidesættende, således som alle de andre damer gjorde det. Jeg led for den kære Ivan Andrejevitch's skyld, som havde han været min egen søn. Et ungt menneske, på en fremmed egn, uerfaren og svag, som han var, uden moder, – han vakte min medynk, og jeg led for hans skyld. Min mand var imod, at vi gjorde bekendtskab med ham, men jeg overtalte ham til det ... Vi åbnede vort hus for Ivan Andrejevitch og tillige – naturligvis – for Dem; i modsat tilfælde ville vi have fornærmet ham. – Jeg havde en datter – en søn ... De forstår ... det bløde, letmodtagelige, barnlige sind ... det uberørte, barnlige hjerte ... *hvem der forarger en af disse små* ... Jeg åbnede vort hjem for Dem og skælvede for børnene. O, når De bliver moder, så vil De forstå min angst! ... Og alle undrede sig over, at jeg optog Dem i mit hus – tilgiv – som en anstændig dame ... man kom med antydninger ... nå, forstår sig, løse formodninger ... sladder ... På bunden af min sjæl fordømte jeg Dem, men De var ulykkelig – beklagelsesværdig ... og jeg led og havde medlidenhed med Dem ..."

"Men hvorfor dog ... af hvilken grund?" kom det klagende fra Nadeschda Fjodorovna, "hvad har jeg da gjort ... hvem har jeg forurettet?"

"De er en stor synderinde, – *det* har De gjort! – De har brudt det løfte, De gav Deres mand foran alteret! De har forlokket et fortræffeligt, ungt menneske, som, hvis han ikke havde mødt Dem på sin vej, måske havde taget sig en lovlig hustru af god familie og levet som alle andre, ... og De har ruineret hans ungdom! Svar ikke – svar ikke, kære! ... *Jeg* tror aldrig på, at manden er skyldig i vore synder. Kvinden er altid den skyldige. Mændene er letsindige i det hjemlige liv, – de lever med

forstanden og ikke med hjertet; der er meget, de ikke begriber og forstår, men kvinden forstår alt, ... af hende afhænger det hele. Hende er meget givet, – men der fordres også meget af hende. O, min kære, hvis hun på dette område var dummere eller svagere end manden, så ville Vorherre ikke have betroet hende opdragelsen af børnene. – Og dernæst, kære, er De gået syndens veje, har glemt al blufærdighed; en anden ville i Deres sted have skjult sig for folk, – ville have lukket sig inde hjemme hos sig selv og kun vist sig i Guds tempel – bleg, grædende, helt klædt i sort – og alle ville da have sagt med inderlig bekymring: Se, o Herre, denne faldne engel er atter vendt tilbage til dig! ... Men De, kære, – De satte al blufærdighed til side, levede for åbne døre, som om De var stolt over Deres synd, spøgede og lo og var evigglad. Men jeg skælvede for Deres færd og frygtede, at Himlens lyn skulle ramme mit hus, når De var hjemme hos os. – Svar mig ikke, kære, svar mig ikke!" råbte Maria Konstantinovna, da hun så, Nadeschda Fjodorovna ville sige noget, "tro mig, jeg fører Dem ikke bag lyset, – nej, jeg vil ikke skjule en eneste sandhed for Deres sjæls øre. – Hør mig, kære ... Gud mærker alle store synderinder, og – De er blevet mærket. Tænk blot på Deres kostumer, ... de har altid været skrækkelige!"

Nadeschda Fjodorovna, som altid havde haft den bedste mening om sine dragter, holdt pludselig op at græde og så opmærksomt på sin veninde.

"Ja, – skrækkelige!" fortsatte Maria Konstantinovna. "Så manierede og spraglede som Deres kostumer har været, kunne enhver gætte sig til Deres levemåde. Alle, som så på Dem, smilede og trak på skuldrene, – og jeg led ved det – led ... Og så er De, tilgiv kære, ikke renlig. Når vi mødtes i badehuset,

skammede jeg mig over Dem. – Deres overkjoler er endda nogenlunde, men skørterne – chemisen ... Kære, jeg rødmer på Deres vegne! Der er heller ingen, der binder halstørklædet, som det sømmer sig, på den arme Ivan Andrejevitch, og man behøver blot at se på staklens linned og fodtøj for at se, at der heller ingen bekymrer sig om ham hjemme. Og så er han altid sulten, den kære sjæl, og – naturligvis – når ingen sørger for samovar og kaffe hjemme, så er det ikke underligt, han giver halvdelen af sin gage ud nede i "Pavillonen". Og så herhjemme hos Dem; ... gyseligt – ligefrem gyseligt! Hos ingen i hele byen er der fluer, men hjemme hos Dem har man ingen ro for dem, og alle fade og tallerkener er sorte af dem. På borde og stole ... ja, se nu blot her ... over alt ligger der støv, kreperede fluer, – det flyder med glas og kopper ... hvorfor står nu f. eks. alle disse glas her? Og se ... der er endnu ikke taget af bordet! Og komme ind til Dem i sovekammeret skammer man sig næsten ved: over alt flyder der med linned – på væggen hænger alle disse ... Deres ... kautschukindretninger ... midt ude på gulvet visse genstande, som man dog ellers ... Kære, – manden burde ikke se noget som helst af alt dette. Hustruen burde altid stå for ham så ren som en engel. Jeg, f.eks., står op hver dag, næsten før daggry, og vasker ansigtet i koldt vand, ... at min egen Nikodim Alexandrovitch ikke skal se mig med forsovede øjne ..."

"Ak, alt, hvad De dér siger, er såmænd bare småting," hulkede Nadeschda Fjodorovna, "når blot jeg var lykkelig ... men jeg er så ulykkelig!"

"Ja, ja – De er meget ulykkelig," sukkede Maria Konstantinovna bekræftende – næppe i stand til at holde gråden tilbage, "og der venter Dem i fremtiden en frygtelig

sorg, ... en ensom alderdom, ... sygdom ... og derefter den store, frygtelige dom! – Forfærdeligt, – forfærdeligt! – og nu rækker selve skæbnen Dem hånden til hjælp, – men De støder den ubesindigt bort! Kære, kære, – bliv viet – bliv viet så snart som muligt!"

"Ja, det *må* jeg, det *må* jeg," sagde Nadeschda Fjodorovna, "og det er jo umuligt!"

"Men hvorfor da?"

"Det er umuligt! – Å, når De vidste ..."

Nadeschda Fjodorovna ville lige til at fortælle dette med Kirillin, – ville fortælle, hvorledes hun i går aftes havde mødt den unge Atchmianov nede på skibsbroen, – hvorledes hun igen havde fået den vanvittige idé at skille sig af med sin gæld, hvorledes hun sent ud på natten var kommet hjem, med følelsen af at være uigenkaldeligt falden – solgt – fortabt ... og hvorledes hun selv ikke begreb, hvordan det hele var gået til. Og hun ville så sværge her, foran Maria Konstantinovna, at hun alligevel ville betale pengene, ... men en hulken og hendes skam forhindrede hende i at tale.

"Jeg rejser bort," kom det endelig tungt og dumpt, "så lad Ivan Andrejevitch blive; ... men jeg rejser bort."

"Hvorhen?"

"Til Rusland."

"Men hvad vil De leve af dér? De har jo ingen midler!"

"Jeg vil leve af oversættelser ... eller ... eller jeg vil åbne et bibliotek."

"Fantaser nu ikke, kære! – For at oprette et bibliotek må man have penge ... Nå jeg vil nu forlade Dem; se *så* at komme lidt til ro og eftertanke, og kom i morgen til mig, glad og stille. Det

ville være yndigt! Og nu farvel, min engel,... lad mig kysse Dem."

Maria Konstantinovna kyssede Nadeschda Fjodorovna på panden – gjorde korsets tegn på hende og gik sagte ud af døren.

Det begyndte allerede at blive mørkt; ude i køkkenet tændte Olga lys. Nadeschda Fjodorovna gik grædende ind i sovekammeret og lagde sig på sengen. En stærk feber begyndte at ryste hende. Liggende klædte hun sig af, skubbede sine klæder med fødderne ned til fodenden af sengen og rullede sig sammen under tæppet som en kattekillling. Hun var tørstig, – og der var ingen til at bringe hende noget at drikke.

"Jeg vil betale de penge!" begyndte hun halvhøjt for sig selv, og det forekom hende i hendes febevildelse, hun sad hos en syg, og at denne syge var hende selv. "Jeg vil betale! Vanvid er det at tro, jeg for pengenes skyld skulle have ... Jeg rejser til Petersborg og sender ham pengene derfra. Først 100 – så 100 – og så 100 ..."

Sent ud på natten kom Lajevsky hjem.

"Først 100 ..." sagde Nadeschda Fjodorovna til ham, "og så 100 ... og så ..."

"Du skulle tage kinin," sagde han og tænkte på samme tid: "I morgen er det onsdag, så går dampskibet ... med *det* kan jeg ikke komme ... jeg må altså blive her til lørdag ..."

Nadeschda Fjodorovna rejste sig op på knæene i sengen og begyndte, stærkt detonerende, at fløjte noget af "*Troubadouren*". Med det opadvendte ansigt og de hængende arme lignede hun i dette øjeblik lige så meget en dreng som en af de bedende engle, man anbringer på gravmindesmærker.

"Nå," sagde Lajevsky, lyttende efter hendes fløjten. "Du har nok igen feber?!"

"Jeg har ikke sagt noget ... lige nu ... hvad?" spurgte Nadeschda Fjodorovna smilende og klippede med øjnene for lyset.

"Nej, ikke noget videre. Vi må sende bud i morgen tidlig efter doktoren. – Sov nu!"

Han tog sin hovedpude og gik hen imod døren. Efter at have besluttet sig til at rejse sin vej og forlade Nadeschda Fjodorovna, var Lajevsky begyndt at føle medlidenhed med hende, – føle samvittighedsnag over for hende. Han var forlegen i hendes nærværelse – ubehageligt berørt af hendes nærværelse, omtrent som man er det over for en gammel, syg hest, som man har bestemt sig til at slå ihjel. Han standsede i døren og vendte sig om imod hende.

"Jeg var nervøs dengang ... du ved ... der på picnic'en, og talte groft og hårdt til dig ... Jeg beder dig om ikke at tænke på det – og tilgive mig."

Da han havde sagt dette, gik han ind i sit kabinet, lagde sig på sofaen og kunne længe ikke falde i søvn.

Da Samoilenko den næste morgen – i fuld paradeuniform, med epauletter og ordner, i anledning af det var helligdag – gik ud af sovekammeret, efter at have følt Nadeschda Fjodorovnas puls og undersøgt hendes tunge, spurgte Lajevsky, som ventede på ham lige ved døren:

"Nå? – Hvad mener du så?"

Han var stærkt bevæget, og hans ansigt udtrykte både håb og bekymring.

"Vær bare rolig ... ikke noget farligt ..." sagde Samoilenko, "den sædvanlige feber ..."

"Det er ikke *det*, jeg spørger om," sagde Lajevsky og rynkede panden. "Pengene – har du fået pengene?"

"Undskyld, kære, bedste ven!" hviskede han, idet han så sig om hen imod døren og blev forvirret. "Ikke hos en eneste fandt jeg disponible penge. Jeg har foreløbigt samlet – i portioner på 5 og 10 – i alt 10 rbl. Men i dag skal jeg nok få fat i nogle flere. Vær blot tålmodig!"

"Men den yderste frist er lørdag!" hviskede Lajevsky, skælvende af utålmodighed, "for alle helgeners skyld – skaf dem til lørdag. Hvis jeg ikke kan rejse på lørdag, – så behøver jeg ingen penge – slet ingen! – Det er mig ufatteligt, hvorledes du, som doktor, kan være helt uden penge!"

"Ja, Gud velsigne dig!" hviskede Samoilenko hurtigt og anstrengt. "Jeg har 7000 rubler til gode og sidder selv i gæld til op over ørene! Er det måske min skyld?"

"Du vil altså skaffe dem til lørdag – ja?"

"Jeg skal gøre, hvad jeg kan."

"Jeg bønfaller dig om det, kære ven! Og sådan, at jeg kan have pengene i mine hænder fredag morgen."

Samoilenko satte sig ned og skrev en recept til Nadeschda Fjodorovna: Kininopløsning, kali bromati, – rabarberlikør, – tincturae gentianae, aquae foenicult – alt i én mikstur, – føjede dertil rosensirup, for at det ikke skulle være bittert, og gik sin vej.

9

"Du ser så skummel ud, som om du kom for at arrestere mig!" sagde von Koren, da han fik øje på Samoilenko, der kom ind iført fuld paradeuniform.

"Jeg kom lige forbi, – og så tænkte jeg: Du kunne jo gå ind og få dig et lille kursus i zoologi," sagde Samoilenko og satte sig ved et stort bord, som zoologen selv havde tømret sammen af rå brædder; "Godmorgen, hellige fader!" nikkede han til diakonen, som sad ved vinduet, beskæftiget med at afskrive et eller andet. "Lad mig sidde lidt, inden jeg skal hjem og gøre anstalter til middagsmaden; det er jo snart tiden, ... jeg forstyrrer vel ikke?"

"Ikke det mindste!" svarede zoologen, der stod og ordnede nogle små beskrevne sedler på bordet. "Vi er i færd med kontorarbejdet."

"Nå, sådan ... ja, herregud!" sukkede Samoilenko. Han tog forsigtigt fra bordet en tilstøvet bog, på hvilken der lå en død tørret falanga [Note 28](#)) og sagde: "Når man nu imidlertid betænker: der går en eller anden uskyldig grøn lille bille i sit lovlige kald – og pludseligt møder den sådan en kammerat! Hvor kan man ikke tænke sig den ulykkelige billes rædsel!"

"Ja, det skal du nok have ret i!"

"Har den satan her nu fået gift for at værgе sig mod sine fjender?"

"Ja, – for at forsvare sig, og for selv at kunne angribe andre."

"Nå, sådan ... ja vel, – ja vel! – og alting i naturen er jo gjort med et bestemt mål for øje; – alting kan jo forklares, ikke sandt?" spurgte Samoilenko og sukkede. "Der er nu bare én

ting, jeg ikke forstår, noget som du med din overordentlige forstand må kunne forklare mig. Der eksisterer, ved du, smådyr, ikke større end rotter, og smukke at se til, men – siger jeg dig – efter min mening i højeste grad gemene og nederdrægtige. Der går nu sådan en fyr – lad os sige – i skoven, får øje på en lille fugl – vupti: fanger den og æder den. Den går videre og ser i græsset en fuglerede med æg; æde gider den ikke mere, den er allerede mæt, men alligevel bider den et æg itu og – vupti: herud med de andre af reden, med poterne. Derefter møder den en frø og giver sig til at spille bold med, den, – martrer den halvt død og går videre, slikkende sig om munden efter mere. Så kommer en stor bille den i møde – og vupti: klasker den løs på den også. Og alting ødelægges og forstyrrer den på sin vej: kryber ind i andre dyrs huler, spreder myretuerne og bider sneglene ihjel. Møder den en rotte, straks i slagsmani med den; – får den kig på en mus – eller en snog – øjeblikkeligt må de kvæles. Og sådan går det hele den udslagne dag! – Sig mig nu: hvad nytte gør sådant et dyr? – Hvorfor er det blevet skabt?"

"Jeg ved ikke, hvad for et dyr, du taler om," svarede von Koren, "du tænker formodentlig på en af insektæderne. – Nå, ja, – og hvad så? Fuglen blev fanget af den, fordi den var klodset og uforsigtig; den ødelagde reden med æggene, fordi fuglen havde lavet den dårligt, – ikke maskeret den tilstrækkeligt; frøen havde sandsynligvis en eller anden fejl i sin huds farve, ellers vilde dit dyr ikke have bemærket den osv. osv. Læg mærke til, at dit dyr kun ødelægges de svage – klodsede og uforsigtige, kort sagt: dem, der har forskellige mangler, som naturen ikke finder formålstjenligt at lade gå i arv til efterslægten. Kun de mere

behændige forsigtige stærke og udviklede forbliver i live. Og på den måde tjener dit dyr, uden selv at ane det, fuldkommengørelsens høje mål."

"Ja, vel – ja, vel! – A propos, kære ven," sagde Samoilenko henkastende, "du kunne måske låne mig en hundrede rubler?"

"All right! – Mellem insektæderne finder du mange meget interessante subjekter. Muldvarpen f. eks. – Man siger, den er nyttig, fordi den udrydder skadelige insekter. Der fortælles, at en eller anden tysker engang skal have sendt kejser Wilhelm I en pels af muldvarpeskind, og at kejseren lod giveren gøre bebrejdelser, fordi han havde ødelagt en så stor masse af disse nyttige dyr. Imidlertid giver muldvarpen ikke dit dyr noget efter i grusomhed, og er desuden meget skadelig, eftersom den ødelægger marker og enge."

Von Koren åbnede et lille chatol og tog en 100 rbl. seddel ud af det.

"Muldvarpen har et meget stærkt udviklet bryst, ligesom flagermusen," fortsatte han, idet han lukkede chatollet, "frygteligt udviklede muskler og knokler, og en usædvanligt stærkt armeret mund. Hvis den havde størrelse som en elefant, ville den være et altødelæggende uovervindeligt dyr. Interessant er det, når to muldvarpe mødes under jorden; de begynder da øjeblikkelig, ligesom efter fælles aftale, at udgrave og jævne en plads omkring sig; denne plads er dem nødvendig for at kunne slås. Når de vel er færdige med deres forberedelser, begynder der et vildt slagsmål, og de bliver ved med at slås, indtil den svagere bukker under og kreperer. – Dér, tag din 100 rbl.," fortsatte von Koren, idet han sænkede stemmen, "men på den betingelse, at du ikke låner dem for at give dem til Lajevsky."

"Og hvis de nu er til Lajevsky?" fo'r det ud af Samoilenko. "Det kan dog være dig det samme!"

"Til Lajevsky kan jeg ikke give dig dem. Jeg ved, du har en faible for at låne penge ud. Du ville også låne en røver, hvis han bad dig om det; men undskyld: understøtte dig i denne din virksomhed, det kan jeg ikke."

"Ja, jeg beder netop om de penge til Lajevsky!" sagde Samoilenko, idet han rejste sig og slog ud med den højre hånd. "Ja, – til Lajevsky! Og ingen djævel eller satan har ret til at belære mig om, hvad jeg skal gøre med mine penge! Du vil altså ikke give mig dem – nej?"

Diakonen brast i latter.

"Hids dig nu ikke op, men se roligt på tingene," sagde von Koren. "At vise Lajevsky velgerninger i denne retning er, efter min mening, lige så uklogt som at vande noget smudsigt vissent græs eller fodre en græshoppe."

"Men efter min mening er vi forpligtet til at hjælpe vor næste!" råbte Samoilenko.

"Så hjælp den sultne hr. tyrker, som ligger derude ved plankeværket! Han er arbejder og mere nyttig og nødvendig for samfundet end din Lajevsky; – giv ham de 100 rbl.; – eller skænk dem til min ekspedition."

"Giver du mig dem eller ej, spørger jeg dig?"

"Sig mig nu oprigtigt: hvad er det, han skal bruge penge til?"

"Det er ingen hemmelighed. – Han rejser på lørdag til Petersborg."

"Ser – man – *det!*" sagde von Koren langsomt. "Aha – jeg forstår; ... og rejser hun med ham eller hvorledes?"

"Hun bliver foreløbig her. Han ordner imidlertid sine sager i Petersborg, ... og sender hende penge derfra; ... så rejser hun også."

"Ikke ilde!" sagde zoologen med en kort klingende latter. "Det er ikke dårligt regnet ud!"

Han gik pludseligt hen til Samoilenko, stillede sig lige for ham, så ham ind i øjnene og spurgte:

"Sig mig åbent og ærligt: er han "færdig" med hende ... ja? Svar mig: *er* han virkelig "færdig" med hende ... ja?"

"Ja," sagde Samoilenko, og sveden sprang ham frem på panden.

"Hvor er dette ikke væmmeligt!" sagde von Koren, og på hans ansigt var det synligt, hvor han følte modbydelighed derved. – "Et af to, Alexander Davidovitch, enten er du i ledtog med ham, eller også er du – tilgiv mig – et enfoldigt menneske! – det er da umuligt, du ikke ser, at han kører omkring med dig; – og tilmed på den mest samvittighedsløse måde! Det er dog klart som dagen, at han vil frigøre sig for hende og lade hende blive siddende her alene. Hun vil komme til at ligge dig på halsen, og det er tydeligt, det bliver dig, som kommer til at sende hende til Petersborg på egen regning. Det er da utænkeligt, at din fortræffelige ven har blændet dig i den grad med sine gode egenskaber, at du sågar ikke ser, hvad der ligger lige for næsen?"

"Det er alt sammen kun løse formodninger, du der kommer med," sagde Samoilenko og satte sig ned.

"Formodninger? – Men hvorfor rejser han da alene og ikke sammen med hende? – Og hvorfor lader han ikke hende rejse først og følger selv bagefter? Ja, spørg ham engang ad, – det durkdrevne bæst!"

Under trykket af en pludselig tvivl og mistanke til sin ven faldt Samoilenko sammen.

"Men dette er umuligt!" sagde han i en nedstemt tone og kom til at huske på den nat, Lajevsky sidst var hos ham. "Han lider sådan!"

"Nå, og hvad følger så af det? – Tyve og mordbrændere lider også!"

"Lad os også antage, du har ret," sagde Samoilenko eftertænksomt, "lad os også sætte det ... Men han er et ungt menneske ... på et fremmed sted, ... han er student, ... og vi er også studenter ... og foruden os er der ingen her til at støtte ham."

"Støtte ham ... hjælpe ham til at begå frækheder, fordi du og han har været på universitetet på forskellig tid, ... og begge ingenting bestilt der! – Vås!"

"Stop lidt ... lad os overlægge det koldblodigt ... jeg tænker, det lader sig arrangere ... ser du ... således ..." overvejede Samoilenko og bevægede fingrene, den ene efter den anden. "Jeg – forstår du – giver ham pengene, men tager hans æresord i pant på, at han om en uge sender Nadeschda Fjodorovna penge til rejsen."

"Og han vil give dig sit æresord på det, – vil sågar gøre det med tårer i øjnene og selv tro på, hvad han siger, – men hvad gælder så dette æresord? – Han vil ikke holde det, – og når du om et par år møder ham på Nevsky med en ny amourette under armen, så vil han undskylde sig med, at civilisationen har forkvaklet ham, – at han er et mønster på en Rudin [Note 29](#). – Lad ham for Guds skyld løbe! – gå bort fra snavset og grav ikke i det med begge hænder!"

Samoilenko sad et øjeblik og tænkte efter; derpå sagde han bestemt:

"Jeg vil nu alligevel give ham penge. – Du kan sige, hvad du vil, men jeg kan ikke nægte et menneske hjælp på basis af løse formodninger!"

"Gud bevares ... Kys ham, hvis du har lyst!"

"Ja, men giv mig så de 100 rbl.!"

"Det falder mig ikke ind!"

Det blev pludseligt ganske stille i værelset. – Samoilenko faldt helt sammen, hans ansigt antog et angerfuldt, undseligt indsmigrende udtryk, og det var underligt at se dette barnligt forfamskede ynkelige ansigt hos det vældige massive menneske i gallauniform med epauletter og ordner.

"Hør nu engang, hvad jeg har udtænkt," henvendte han sig omsider til von Koren, "jeg vil ikke låne disse penge hos dig. Men da du dog vil vedblive at spise hos mig til efteråret – en tre måneder endnu, ... så ... betal mig forud for disse tre måneder!"

"Det falder mig ikke ind!"

Samoilenko klippede med øjnene og blev kobberrød i ansigtet, maskinmæssigt trak han bogen med falangaen hen til sig og gav sig til at betragte den; derpå rejste han sig rådvild og tøvende, stod et øjeblik og tog så efter sin hue. – Von Koren fik medlidenhed med ham.

"Og så vil de endda have, man skal leve – ja, og udrette noget – med sådanne mennesker!" udbrød han i en slags forbitret fortvivlelse og furede noget papir, der lå på gulvet, med den ene fod hen i et hjørne. – "Forstå dog engang," henvendte han sig til Samoilenko, "at noget sådant ikke er godhed eller kærlighed, men forsagthed – mangel på moral – åndelig gift! Hvad

fornuften udretter i verden, det ødelægger I med jeres skøre hjerter, som ikke duer til nogen verdens ting. – Da jeg som skoledreng havde tyfus, fodrede min gamle tante mig med syltede champignons – naturligvis af kærlighed til mig – og jeg var i den anledning lige ved at dø. Forstå dog engang – du med samt de gamle tanter – at kærlighed til mennesker ikke skal søges i hjertet – og ikke hverken i maven eller i indvolde og nyrer, men" – og von Koren bankede med fingeren på panden – "*her!*"

"Tag væk!" føjede han straks efter til og furede hundredrubelsedlen hen ad bordet.

"Du vredes til ingen nytte, Kolja ..." sagde Samoilenko blidt, idet han lagde sedlen sammen. "Jeg forstår dig godt, ... men sæt dig i mit sted ...".

"En gammel kælling er du, – når du vil vide det!"

Diakonen skoggerlo.

"Hør nu, Alexander Davidovitch, min sidste bøn!" sagde von Koren med varme. "Når du absolut vil give denne hejdukke penge, så sæt ham betingelser: enten rejser han sammen med sin frue, eller han sender hende forud. Og lad være at give ham dem, hvis han ikke går ind derpå. Du skal bare ikke være fintfølelse over for ham. Sig ham, som jeg her har sagt dig det, og hvis du ikke gør det, så giver jeg dig *mit* æresord på, at jeg går op til ham i finanskontoret og kaster ham ned ad trappen. – Og *dig* kender jeg ikke mere. – Nu ved du det altså!"

"Nå, ja, – lad ham så rejse sammen med hende eller sende hende forud, – det bliver også bedre på den måde," sagde Samoilenko, "han vil sågar blive glad over det forslag! – Og så farvel da." – Han tog blidt afsked og gik, men inden han

lukkede døren efter sig, vendte han sig om til von Koren, gjorde en frygtelig grimasse og sagde:

"Det er tyskerne, der har spoleret dig sådan! – Ja! – Tyskerne!"

10

Den næste dag – om torsdagen – højtideligholdt Maria Konstantinovna sin Kostjas fødselsdag og havde indbudt alverden til den: om formiddagen til pirogger [Note 30](#)) – om aftenen til chokolade. Da Lajevsky og Nadeschda Fjodorovna om aftenen kom, spurgte zoologen, der allerede sad i dagligstuen ved sin kop chokolade, Samoilenko:

"Har du talt med ham?"

"Endnu ikke."

"Lad mig se, du ingen omstændigheder gør med ham! – Nej, jeg forstår ikke disse menneskers frækhed," sagde han med et sideblik til de indtrædende. "De ved dog ganske præcist, hvorledes man her i byen ser på deres samliv, og alligevel kommer de anstigende herhen."

"Skulle man tage hensyn til enhver fordom, så kom man overhovedet aldrig blandt folk!" svarede Samoilenko.

"Er det almindelige publikums væmmelse for uægteskabelig kærlighed og løshed i sæder måske fordomme?"

"Naturligvis! – Fordom og uvilje. – Soldater, som på gaden møder en pige af den lette slags, griner og fløjter, – men spørg dem engang, hvad de selv er!"

"Og de har grund til at fløjte. – Når pigerne kvæler deres ulovligt avlede børn og vandrer i tugthuset for det, – når Anna Karenin kaster sig under jernbanetoget, – når de i landsbyerne smører tjære på portstolperne, – når du og jeg uvilkårligt indtages af Katjas renhed, – når enhver dunkelt føler trang til ren kærlighed, skønt enhver ved, at en sådan ikke findes, ... er så

alt dette måske også fordomme? – Nej, dette er, min lille ven, det eneste, som er blevet uberørt tilbage af den naturlige udvælgelse – det naturlige valg, og hvis ikke denne dunkle kraft var til for at lede kønnenes forhold til hinanden, så ville sådanne herrer som Lajevsky vise os, hvor David købte øllet – og menneskeslægten ville uddø i nogle år."

Lajevsky kom ind i dagligstuen, – hilste på alle og lo indsmigrende, da han trykkede von Korens hånd. Han ventede til et belejligt øjeblik kom og sagde da til Samoilenko:

"Undskyld, Alexander Davidovitch, – jeg må sige dig to ord."

Samoilenko rejste sig, lagde armen om livet på Lajevsky og gik med ham ind i Nikodim Alexandrovitch' kabinet.

"I morgen er det fredag ..." begyndte Lajevsky og bed sig i neglene. "Har du fået samlet, hvad du lovede?"

"Jeg har kun fået omtrent 200 rbl. Resten skaffer jeg i dag eller i morgen. Vær du bare rolig!"

"Gud være lovet!" sukkede Lajevsky, og hans hænder rystede af sindsbevægelse ... "Du redder mig! Alexander Davidovitch ... Og jeg sværger dig til ved den levende Gud, – ved min lykke – ved alt, hvad du vil, jeg skal sende dig disse penge straks – så snart jeg ankommer. – Og den gamle gæld skal jeg også sende dig ..."

"Ser du, Vanja ..." sagde Samoilenko, idet han tog Lajevsky i knaphullet og blev rød i hovedet. "Du må undskylde, jeg blander mig i dine familieanliggender, men ... hvorfor kan du ikke rejse sammen med Nadeschda Fjodorovna?"

"Det går jo dog ikke, du vittige menneske! En af os må nødvendigvis blive, ellers vil jo kreditorerne opløfte et ramaskrig. Jeg skylder dog altid en tusind rubler i butikkerne –

om ikke mere. Efter en lille tids forløb sender jeg penge at stoppe gabet på dem med; – og så tager hun herfra!"

"Nå sådan ... ja vel ... men hvorfor kan du ikke lade hende rejse først?"

"Du min skaber! – hvor kan jeg det?" kom det forfærdet. "Hun er jo dog kun en kvinde, – hvad skal hun udrette i Petersborg ganske alene?"

"Det er der jo noget i ..." tænkte Samoilenko. Men pludseligt kom han til at huske på sin samtale med von Koren; ... han slog øjnene ned og sagde bister: "Det kan jeg ikke være enig med dig i ... enten rejser du sammen med hende eller lader hende rejse først ... ellers ... ellers kan du ikke regne på disse penge af mig. – Det er mit sidste ord i den sag ..."

Han gik et par skridt baglæns – stødte med ryggen mod døren – gjorde omkring og gik ind i dagligstuen – rød i hovedet og frygtelig forfjamsket.

"Fredag ... i morgen er det fredag ..." tænkte Lajevsky og fulgte efter ind i dagligstuen. "Fredag ..."

Man bød ham en kop chokolade. Han brændte læberne og tungen på den hede drik, pustede med halvåben mund og tænkte: "Fredag ... fredag ..."

Ordet *fredag* kom ham ikke ud af hovedet; han tænkte ikke på andet end på *fredag*, og det stod ham klart, ikke i hovedet, men et eller andet sted under hjertet, at lørdag ville han ikke komme til at rejse. Foran ham stod Nikodim Alexandrovitch med sine friserede tindinger og nødte ham:

"Jeg beder Dem, spis dog endelig!"

Maria Konstantinovna viste gæsterne Katjas vidnesbyrd og sagde langtrukket:

"Nu til dags er det yderst – yderst vanskeligt at følge med i skolerne. Der fordres så meget ..."

"Mama?" bad Katja og vidste ikke, hvor hun skulle gøre af sig selv for skam – og ros. – Lajevsky læste også i karakterbogen og roste; – bibelhistorie, russisk, opførsel, femmere og firere dansede for hans øjne, og alt dette i forbindelse med denne *fredag*, der stadig trængte sig på ham, og Nikodim Alexandrovitch' friserede tindinger og Katjas røde kinder, forekom ham i den grad uovervindeligt – altfortærende kedeligt, at han var nær ved at skribe op i fortvivelse: "Det er da ikke muligt, jeg ikke kommer afsted!"

Der blev sat to spilleborde op til hinanden, og man satte sig ned for at spille "Postillon". – Lajevsky satte sig også. – "Fredag ... fredag," tænkte han, smilede som de andre og tog mekanisk en blyant op af vestelommen. Han ville overlægge sin situation og var bange for at tænke på den. Det var ham forfærdeligt at indrømme for sig selv, at doktoren havde grebet ham i et bedrag, som han havde skjult så længe og omhyggeligt – endogså for sig selv. Aldrig havde han, når han tænkte på sin fremtid, givet sine tanker fuld frihed. Han sætter sig i jernbanevognen og – rejser; ... dermed syntes ham hele spørgsmålet om hans fremtid løst ... længere var hans tanker aldrig kommet. Som et svagt lys langt ude i horisonten, således dukkede der af og til op i hans hjerne en forestilling om, at langt borte – i en eller anden ensom gade i Petersborg – kommer han til at tage sin tilflugt til en lille løgn for at løse sit forhold til Nadeschda Fjodorovna og betale eller klare sine pekuniære forpligtelser på en eller anden måde; – han vil kun lyve den ene gang ... og så begynde at blive et helt nyt menneske.

Og *det* kunne der ikke være noget ondt i: ved hjælp af en lille løgn – nå frem til en stor sandhed.

Men nu, efter at doktoren ligefremt havde slået på bedraget, stod det ham klart, at han ikke blot behøvede at lyve én gang – dér langt borte – ude i horisonten – i en fjern fremtid, – men i dag, i morgen ... om en uge ... måske hele sit liv. – Og det var jo i virkeligheden også sådan. For at rejse måtte han lyve for Nadeschda Fjodorovna – for kreditorerne – for ministeriet, hvor han var ansat; – i Petersborg måtte han, for at skaffe penge, lyve for sin moder ved at fortælle, at han allerede havde skilt sig fra Nadeschda Fjodorovna; hans moder ville desuden sikkert ikke give ham mere end 500 rbl.; følgelig havde han allerede løjet for doktoren, for han ville jo således ikke straks som han havde lovet, kunne sende pengene tilbage; derefter måtte han, når Nadeschda Fjodorovna ankom til Petersborg, tage sin tilflugt til en hel række større og mindre bedragerier for at blive af med hende; og endelig ville det samme gentage sig dér som her: kedsomhed, fortvivelse, anger og et ensomt, trist liv ... med andre ord ... han ville aldeles ikke blive noget nyt menneske. – Bedrag – selvbedrag – og intet andet. – Hele bjerge af løgn tårnede sig op i Lajevskys fantasi, og spærrede ham vejen. – For at gøre springet over dem, – for ikke at måtte lyve sig frem dag for dag, – behøvedes en pludselig og voldsom forholdsregel, – f. eks: rejse sig uden at sige et ord – tage sin hat og tage afsted uden penge, ... men Lajevsky følte, at det var han ikke mand for.

"Fredag ... fredag ..." tænkte han. "Fredag ..."

Man gav sig til at skrive på sedlerne. – De blev alle sammen lagt i Nikodim Alexandrovitch' gamle cylinderhat, og da dette

var besørget, gik Kostja, som postillon, rundt og delte dem ud efter de påskrevne adresser. Diakonen, Katja og Kostja var vildt henrykte over nogle morsomme sedler, de havde fået, og sad nu og arbejdede og spekulerede for at få skrevet nogle, der var endnu morsommere.

"*Vi må tale sammen igen*" læste Nadeschda Fjodorovna på en af sine mange sedler. Hun så over på Maria Konstantinovna, som smilede sentimentalt til svar og nikkede med hovedet.

"Ja, hvad skal vi tale om?" tænkte Nadeschda Fjodorovna.

"Når jeg ikke kan fortælle alt, så er al tale jo til ingen nytte."

Førend hun gik hjemmefra, havde hun bundet halstørklædet på Lajevsky og denne intetsigende handling havde fyldt hendes sind med ømhed og bedrøvelse. Hans uroligt bevægede ansigt – hans distræte blik – hans bleghed og den underlige forandring, der var foregået med ham i den sidste tid, og så det med den frygtelige modbydelige hemmelighed, hun havde over for ham, – alt dette sagde hende, at det ikke var dem forbeholdt at forblive længe sammen. Hun så på ham, under halstørklædebindingen, som på noget rent og helligt og tænkte i frygtsom anger: "Tilgiv – tilgiv mig."

Over for hende sad den unge Atchmianov og vendte ikke sine forelskede sorte øjne fra hende; – ønsker og begær kom op i hende ... hun skammede sig over sig selv og tænkte med rædsel på, at måske hverken kval eller kummer kunne afholde hende fra at give efter for en uren lidenskab, og at hun – ligesom en drankerske – måske ikke mere kunne standse.

For ikke at blive ved med dette liv, der var så beskæmmende for hende og så krænkende for Lajevsky, besluttede hun at rejse bort. – Hun ville grædende bede ham give slip på sig, og hvis

han ville modsætte sig, så ville hun forlade ham hemmeligt. Hun vil ikke fortælle ham, hvad der er passeret, ... han skal bevare et rent minde om hende ...

Jeg elsker – elsker – elsker læste hun på en anden seddel; ... det var fra Atchmianov ...

Hun vil så leve et eller andet øde sted, ... arbejde og sende Lajevsky penge ... "*fra en ubekendt* ..." broderede skjorter ... tobak, ... og først i hans alderdom vil hun vende tilbage til ham ... eller hvis han skulle blive farligt syg og behøve en sygeplejerske. Når han da som gammel mand erfarer, af hvilken grund hun ikke ville blive hans hustru men forlod ham, vil han påskønne hendes offer og tilgive hende.

De har en lang næse; ... det måtte være fra diakonen eller Kostja.

Nadeschda Fjodorovna forestillede sig, hvorledes hun, ved afskeden med Lajevsky, heftigt vil omfavne ham, kysse hans hænder og sværge, at hun vil vedblive at elske ham hele – hele sit liv; – og derefter: hvorledes hun, levende i en eller anden ravnekrog mellem fremmede mennesker, hver dag vil tænke, at hun ét sted på Jorden har en ven – et elsket menneske, – rent, ædelt og ophøjet – som bevarer hende i ren erindring.

Hvis De ikke giver mig et stævnemøde i dag, så fortæller jeg alt til Lajevsky og arrangerer Dem en offentlig skandale ... Dette var fra Kirillin.

Nadeschda Fjodorovna tog en seddel og skrev tilbage til ham: *Det er æreløst.*

Kirillin sad med siden til bordet og benene overkors, mens han gned sig med håndfladen i sit i forvejen tilstrækkeligt udviskede og søvnige ansigt. Han måtte øjensynligt have

hovedpine. Nu og da læste han trevent sine sedler, næppe i stand til at undertrykke sin gaben, og engang imellem smilede han, for høfligheds skyld. Da han havde læst Nadeschda Fjodorovnas svar, sagde han:

"Mine herrer og damer! – Jeg beder om ordet! – I disse dage er der i vor af guderne yndede by foregået en roman. En ung dame havde aftalt et stævnemøde med en officer ..."

Det løb Nadeschda Fjodorovna koldt ned af ryggen. Hun skrev hurtigt på en seddel: *Ja, ja!* – og kastede den over bordet hen til Kirillin.

"Ja – a ..." fortsatte han tøvende. "Officeren begiver sig altså på vej til landsbyen, eftersom denne dame var gift med en eller anden fyr dér. Da han kommer til det aftalte sted, venter der nogle mænd på ham og slår diverse ribben ind på ham ..."

"Men det er jo henrivende romantisk!" udbrød Maria Konstantinovna.

"I dag skjuler jeg mig, og i morgen rejser jeg bort," tænkte Nadeschda Fjodorovna, som efter den isnende angst følte en brændende varme strømme igennem sig – helt ud i fødderne.

Lajevsky fik to sedler. Han lukkede den første op læste: *Rejs ikke, lille ven!*

"Hvem kan have skrevet den," tænkte han. "Samoilenko naturligvis ikke – og heller ikke diakonen, eftersom han ikke ved, jeg vil rejse. – Von Koren måske?"

Zoologen bøjede sig ned over bordet og tegnede en pyramide; – det forekom Lajevsky, at hans øjne lo. – "Samoilenko har sandsynligvis fortalt sig ..." tænkte han. Med store sving og kruseduller var der, med den samme fordrejede håndskrift,

skrevet på den anden seddel: *Der er nok nogen, der ikke rejser på lørdag?*

"Dumme spas!" tænkte Lajevsky ... "Fredag ... fredag ..." Der var pludselig noget, som kom ham i halsen ... Han rettede på sin flip ... hostede ... men der kom ingen hoste ... i stedet brast han i latter ...

"Ha – ha – ha!" lo han. "Ha – ha – ha!" og på samme tid tænkte han: "Hvordan er det fat med mig ...". "Ha – ha – ha! ..."

Han forsøgte at bekæmpe sig og holdt hånden for munden, men latteren pressede sig fra brystet op gennem halsen, og hånden faldt ned igen.

"Hvor dette dog er fjollet," tænkte han, idet han næsten vred sig under latteren. "Skulle jeg være ved at gå fra forstanden?"

Latteren blev højere og højere, og gik til sidst over til noget som en skødehunds bjæffen. Han ville stå op fra bordet, men hans ben lystrede ham ikke. Hans højre hånd lå og hoppede på bordet – uden han kunne forhindre det, – den greb febrilsk efter noget papir, der lå foran ham, og krammede det sammen til en klump. Han så forbavsede udtryk omkring sig – Samoilenkos alvorlige og forskrækkede ansigt, – zoologens kolde spottende og stygge blik, – og så forstod han, han havde et hysterisk anfald.

"Hvilken modbydelighed og skam ..." tænkte han, og følte hede tårer på sine kinder. "Å, hvilken skandale! Det er dog aldrig passeret med mig før ..."

Nu følte han, de tog ham under armene – og bar ham et eller andet sted hen ... han følte, der var nogen, der bagfra holdt hans hoved op – så skimtede han et glas for sine øjne, ganske nær, ... det stødte mod hans tænder, og han følte det kolde vand løbe

sig ned på brystet, ... nu lå han i et lille værelse, med to senge i midten, ved siden af hinanden, og dækkede med rene, snehvide tæpper ... han følte sig falde ned på en af dem og hulkede ...

"Det har ingenting at sige, ... det har ingenting at sige," sagde Samoilenko, "det er noget, der forekommer ... vist så ... vist så ..."

Skælvende over hele legemet af frygt og forfærdelse og forventende, at et eller andet skrækkeligt skulle ske, stod Nadeschda Fjodorovna ved sengen og blev ved at spørge:

"Hvad er der dog i vejen med dig? – Hvad fejler du dog? – Tal dog for Guds skyld ..."

"Mon ikke Kirillin har skrevet et eller andet til ham?" tænkte hun ved sig selv.

"Det er ingenting ..." svarede Lajevsky omsider, idet han græd og lo på engang. "Gå bort – gå ud, kære du!"

Hans ansigt udtrykte hverken had eller modbydelighed, – altså vidste han ingenting. – Nadeschda Fjodorovna blev noget beroliget ved dette og gik igen ind i dagligstuen.

"Tag Dem det ikke så nær, kære!" sagde Maria Konstantinovna og satte sig ved siden af hende, idet hun tog begge hendes hænder i sine. "Det går nok over. – Mændene er lige så svage som vi syndige kvinder ... De gennemlever begge en krise nu ... det er så forståeligt. – Nå, kære veninde, jeg venter Deres svar på min seddel ... lad os tale alvorligt sammen!"

"Nej, lad os hellere lade være," sagde Nadeschda Fjodorovna og lyttede efter Lajevskys hulken. "Jeg føler mig så beklemmt, – lad mig have lov til at gå hjem!"

"Men kære dog – hvad tænker De på?" udbrød Maria Konstantinovna forfærdet. "De vil da ikke have, jeg skal lade

Dem gå før aftensbordet? – Nej, De må spise først; bagefter kan De så i Guds navn gå hjem!"

"Jeg føler mig så beklemmt," gentog Nadeschda Fjodorovna hviskende og tog, for ikke at falde, med begge hænder fat i en lænestol.

"Han har epilepsi," sagde von Koren nonchalant, idet han kom ind i dagligstuen, men blev flov ved at få øje på Nadeschda Fjodorovna og gik sin vej igen.

Da anfaldet var forbi, satte Lajevsky sig op i sengen og grundede: "Skandale! ... Tudskrålet som en tøs! ... De må jo grine af mig ... væmmes ved mig! ... Jeg må se at komme ud ad bagtrappen; ... forresten ... det ville se ud, som jeg tillagde mit anfald alvorlig betydning; ... altså må jeg tage det fra den komiske side." – Han så sig i spejlet – blev siddende lidt endnu på sengen og gik så ind i dagligstuen.

"Ja, her har De mig igen," sagde han smilende.

Han skammede sig forfærdeligt og følte, at de andre også skammede sig i hans nærværelse.

"Det er den slags ting, der forekommer," sagde han og satte sig. "Det var allerbedst som jeg sad, så føler jeg sådan en stikkende smerte i den ene side, og ... og så fik jeg dette dumme anfald ... Det er vort nervøse århundrede ... det er der ikke noget at stille op med."

Efter aftensbordet drak han vin og konverserede; af og til tog han sig, med et febrilsk suk, til siden, som for at markere, at det endnu ikke var helt overstået. Og ingen – undtagen Nadeschda Fjodorovna – troede ham, – og han mærkede dette.

Omtrent kl. 10 gik selskabet ud for at spadserere på boulevarden. – Nadeschda Fjodorovna, som var bange for, at

Kirillin skulle begynde at konversere hende, søgte hele tiden at holde sig i nærheden af Maria Konstantinovna og børnene. Hun følte sig helt lammet af frygt og beklemthed og – i forudfølelse af sin feber – så træt, at hun knap kunne flytte benene, men hun gik alligevel ikke hjem, da hun var overbevist om, at Kirillin eller Atchmianov, – eller begge to – ville følge hende. Kirillin gik bagefter, ved siden af Nikodim Alexandrovitch – og begyndte halvt højt at synge: "Ej tillader jeg, at man med mig leger ... ej tillader ..."

Fra boulevarden gik man ned til "Pavillonen", ud til strandbredden, og stod længe og så på havets fosforild. – Von Koren gav sig til at forklare, hvorfor det fosforescerede ...

II

"Nu må jeg imidlertid gå ... jeg skal hen til et parti vint ... man venter mig bestemt," sagde Lajevsky. "Farvel mine herrer og damer!"

"Vent lidt – jeg går med dig," sagde Nadeschda Fjodorovna og tog ham under armen.

De tog afsked med selskabet og gik. – Kirillin sagde også farvel, talte noget om, at han skulle samme vej og fulgte med dem.

"Lad der komme, hvad der vil ..." tænkte Nadeschda Fjodorovna, træt og resigneret.

Det forekom hende, som om alle hendes dårlige og beskæmmende erindringer ikke mere var i hendes hoved, men gik her i mørket og åndede tungt ved siden af hende. Og selv forekom hun sig som en flue, der er faldet i et blækhus; ... som om hun var krøbet ud af noget snavs, og nu gik her, forpjusket og tilsølet, og snavsede Lajevsky til, hvor hun rørte ved ham. – "Hvis Kirillin," tænkte hun, "gør et eller andet urigtigt, så har ikke han, men jeg alene skylden. Der var jo en tid, hvor ingen mand vovede at sige det til mig, som Kirillin nu tager sig ret til ..." Og selv havde hun gjort ende på det, så at den tid aldrig mere kunne vende tilbage ... Hvem var nu skyld i dette? – Blændet af sine lidenskaber var hun begyndt at kokettere med et fuldstændigt fremmed menneske, blot fordi han var rank og statelig af vækst; efter to stævnemøder var hun ked af ham og vendte sig bort fra ham med væmmelse, – havde han så måske

ikke ret, tænkte hun, til at handle med hende, som han fandt for godt?

"Her forlader jeg dig, kære!" sagde Lajevsky pludseligt og standsede ved en tværgade, "Ilja Michailovitch vil være så elskværdig at følge dig hjem!"

Han bukkede for Kirillin og gik hurtigt – over boulevarden – gennem en gade til Chechkovskys bolig, hvor alle vinduerne var oplyst; lidt efter hørtes havelågen falde i efter ham.

"De svarede mig: Ja, ja?" begyndte Kirillin. "Jeg er til Deres tjeneste."

Nadeschda Fjodorovnas hjerte slog stærkt; – hun svarede ikke.

"Den skærende forandring i Deres måde at behandle mig på forklarede jeg mig i begyndelsen som koketteri," fortsatte han, "men nu ser jeg, at det har dybere liggende grunde. Eller ville De blot lege med mig, som katten med musen? ... Jeg er til Deres tjeneste."

"Jeg er bedrøvet i dag ..." sagde Nadeschda Fjodorovna med gråd i halsen og vendte sig om for at skjule sine tårer.

"Jeg er heller ikke glad; men hvad hjælper det?"

Kirillin tav lidt og sagde derpå langsomt og med eftertryk på hvert ord:

"Jeg gentager for Dem, min frue: – Hvis De ikke giver mig audiens i dag, så fortæller jeg i morgen alverden, at De er min elskerinde. – Jeg og Lajevsky har lige stor ret til Dem."

"Lad mig være i fred i dag ..." bad Nadeschda Fjodorovna og kendte knapt sin egen stemme, – i den grad var den svag og klagende.

"De må undgælde for Deres opførsel ... undskyld, jeg taler i den tone ... *le ton fait la musique*, som franskmændene siger ... Ja, det gør mig ondt, – men De må undgælde for Deres opførsel. Jeg forlanger to stævnemøder – i dag og i morgen. I overmorgen er De fuldstændig fri og kan gå, hvorhen De vil. – I dag og i morgen."

Nadeschda Fjodorovna gik hen til sin havelåge og standsede.

"Lad mig være i fred i dag!" hviskede hun; hun rystede over hele kroppen, og så ikke andet for sig end en hvid kittel. "De har ret, jeg er en forfærdelig kvinde; – jeg har skylden, ganske alene, – men lad mig være i fred i dag, jeg beder Dem," – hun ledte efter hans hånd og gøs ved at føle dens kulde, "jeg bønfalder Dem ..."

"Desværre for Dem ligger det netop ikke i min beregning at lade Dem være i fred; – og desuden, madame, jeg har alt for liden tiltro til kvinderne ..."

"Men jeg er bedrøvet i dag ..."

Nadeschda Fjodorovna lyttede ud mod havets ensformige brusen, – så langsomt op mod himlen, der var som oversået med stjerner – og fik en pludselig længsel efter hurtigst muligt at blive færdig med alt dette – med dette hav og disse stjerner – med hele dette uhyggelige liv med dets mænd og dets feber.

"Kun ikke hjemme hos mig," sagde hun koldt, "før mig et eller andet sted hen!"

"Lad os gå hen til Mjuridov, – det er det allerbedste."

"Hvor er det?"

"Henne ved den gamle vold."

Hun gik hurtigt hen ad gaden og drejede derpå ind i et stræde, som førte ind i bjergene. Det var mørkt. Hist og her lå

der hen over gaden lysende striber fra de oplyste vinduer, og det forekom hende igen, at hun, som en flue, snart kravlede i blæk og snart kravlede ud af det igen.

Kirillin gik bag efter hende; et sted snublede han – var lige ved at falde og lo ved sig selv ad det.

"Han har drukket for meget," tænkte Nadeschda Fjodorovna, "lige meget, lad det nu blot gå, som det vil!"

Atchmianov tog også snart afsked med selskabet og gik samme vej som Nadeschda Fjodorovna for at få hende med ud at ro. Han gik hen til hendes hus og kiggede gennem plankeværket; vinduerne stod på klem – der var ingen lys.

"Nadeschda Fjodorovna!" kaldte han. Der gik et minut, – han kaldte igen.

"Hvem er det?" lød Olgas stemme.

"Er Nadeschda Fjodorovna hjemme?"

"Nej, hun er ikke kommet hjem endnu."

"Besynderligt ... højst besynderligt," tænkte Atchmianov og følte en voldsom uro komme over sig. "Og hun gik dog hjem ..."

Han gik boulevarden igennem, – derpå ind i den gade, hvor Chechkovsky boede, og så ind ad vinduerne: Lajevsky sad ved spillebordet i skjorteærmer og så opmærksomt i sine kort.

"Besynderligt – højst besynderligt!" brummede Atchmianov ved sig selv og kom til at skamme sig ved at tænke på det hysteriske anfald med Lajevsky. "Når hun ikke er hjemme, hvor er hun da henne?"

Han gik igen hen til Nadeschda Fjodorovnas hus og stirrede på de mørke vinduer.

"Det er jo at holde mig for nar," tænkte han og huskede på, at hun, da de mødtes ved middagstid hos Bitjugovs, havde lovet at

gå med ham ud og ro om aftenen.

Vinduerne henne i det hus, hvor Kirillin boede, var ligeledes mørke, og hans oppasser sad på bænken ved porten og ventede på sin herre.

Da Atchmianov fik øje på oppasseren og de mørke vinduer – stod det hele klart for ham. – Han besluttede at gå hjem og vendte derfor om, – men han befandt sig snart efter igen – uden selv at vide det – ved Nadeschda Fjodorovnas bolig. Han satte sig på bænken ved lågen og følte, hvorledes skinsyge og krænkelser steg op i ham og bemægtigede sig alle hans tanker.

Uret på byens kirketårn slog kun to gange i døgnet – middag og midnat. – Kort efter midnatsslagene hørte han hurtige skridt komme imod sig.

"Altså i morgen aften igen, hos Mjuridov!" hørte Atchmianov Kirillins stemme. "Kl. 8! – På gensyn!"

Straks efter gled Nadeschda Fjodorovnas skikkelse frem mod plankeværket.

Uden at bemærke Atchmianov på bænken strøg hun som en skygge forbi ham, lukkede lågen op og gik ind uden at lukke den efter sig.

Hun tændte lyset i sit værelse – klædte sig hurtigt af – men lagde sig ikke i sengen; langsomt gled hun ned på sine knæ foran en stol og slog armene omkring den; ... hendes pande faldt dumpt ned på den.

Lajevsky kom hjem henad kl. 3.

12

Efter at have besluttet sig til at lyve – ikke én gang for alle – men mange små gange, begav Lajevsky sig den næste dag til Samoilenko for at bede om pengene, så han sikkert kunne tage afsted på lørdag. Efter gårsdagens anfald, som til hans i forvejen betyngede sindstilstand føjede en bitter skamfølelse, ville det være vanvid at tænke på at blive i byen. – "Hvis Samoilenko," tænkte han, "bliver ved at holde på sine betingelser, så går jeg ind på dem, tager pengene og siger i morgen til ham, lige ved afrejsen, at Nadeschda Fjodorovna har nægtet at ville rejse med mig straks. I aften kan jeg så overtale hende til at lade sådan og få hende til at tro, at alt dette sker til hendes eget bedste. Hvis Samoilenko, som åbenbart befinder sig under von Korens indflydelse, helt nægter at give mig pengene, eller opstiller nye betingelser, så rejser jeg endnu i aften med en fragtdamper eller tager med en sejlboat til Novy Afon eller Novo-Rossijsk, – sender derfra et bøntelegram til min moder, og bliver dér, indtil hun sender mig penge til at rejse videre for."

Da han kom ind til Samoilenko, traf han von Koren i dagligstuen.

Zoologen var lige kommet, for at spise til middag, og sad efter sædvane med albummet foran sig og betragtede med opmærksomhed mændene i de vide benklæder og damerne i kappe og krinoline.

"Hvor forbandet ubelejligt ..." tænkte Lajevsky, "han er i stand til at få det hele til at strande." – "Goddag!" sagde han højt.

"Goddag!" svarede zoologen uden at se på ham.

"Er Alexander Davidovitch hjemme?"

"Ja, – han er ude i køkkenet."

Lajevsky gik ud i køkkenet, men da han i døren så, at Samoilenko var ivrigt optaget af at lave salaten i stand, vendte han om, gik tilbage til dagligstuen og satte sig ned.

I zoologens nærværelse følte han sig aldrig rigtig vel, og nu i dag, efter gårsdagens begivenhed, frygtede han for, von Koren skulle bringe den på bane. – Der forløb mere end et minut i tavshed fra begge sider.

Pludseligt så von Koren op på Lajevsky og spurgte:

"Hvorledes befinder De Dem efter historien i går?"

"Udmærket," sagde Lajevsky og blev rød i hovedet. "I grunden var det jo heller ikke noget særligt mærkværdigt!"

"Indtil i går antog jeg, det kun var damerne, som kunne få hysteriske anfald, og derfor tro de jeg straks, De havde St. Veitsdans."

Lajevsky smilede høfligt og indsmigrende. "Hvor er dette dog udelikat af ham," tænkte han, "han ved jo godt, hvor nedtrykkende det er for mig."

"Ja, det var en dum historie," sagde han, stadig smilende, "jeg har lét af den hele formiddagen. – Det kuriøse ved hysteri er den omstændighed, at man, – på samme tid man føler, hvor fjollet det er og selv kunne le deraf – alligevel græder og hulker. – I vort nervøse århundrede er vi slaver af vore nerver; de behersker os – gør med os, hvad de vil. – Civilisationen har, hvad dette angår, gjort os en bjørnetjeneste."

Det var Lajevsky ubehageligt, at von Koren – så længe han – Lajevsky – talte – lyttede alvorligt og opmærksomt efter,

ligesom han studerede ham, og det ærgrede ham, at han, til trods for sin uvilje over for von Koren, dog ikke kunne lade være at smile på denne indsmigrende, høflige måde.

"For øvrigt," fortsatte han, "var der nærliggende grunde til dette anfald i går, – og vægtige grunde. I den sidste tid har mit helbred fået en stærk rystelse, ... og når man så dertil føjer indre forstemthed – bestandig pengemangel – savn af mennesker og fælles interesser ... kort sagt: alting så galt, som det på nogen måde kan være!"

"Ja, Deres situation er redningsløs," sagde von Koren.

Disse kolde, rolige ord, der indeholdt en profeti, som ingen havde bedt om, krænkede Lajevsky. – Han kom til at tænke på zoologens blik i går aftes – fuldt af spot og afsky – og smilet forsvandt fra hans ansigt, da han, efter at have siddet lidt tavs, spurgte:

"Hvorfra er min situation Dem bekendt?"

"De har jo selv lige talt om den, – ja, og så tager Deres venner så stor andel i Deres skæbne, at man hele dagen ikke hører tale om andet end Dem."

"Hvilke venner? – Samoilenko måske?"

"Ja, – også han."

"Jeg skal bede Samoilenko, og mine venner overhovedet, om at bekymre sig lidt mindre om min skæbne!"

"Dér har vi straks Samoilenko, – nu kan De jo så bede ham bekymre sig lidt mindre om Dem!"

"Jeg forstår ikke den tone, De taler i ..." mumlede Lajevsky. Han fik en følelse, som om han først i dette øjeblik rigtigt forstod, at zoologen hadede ham, foragtede, gjorde nar ad ham ... og at han var hans værste og uforsonlige fjende.

"Spar Dem den tone til en bedre lejlighed – og til en anden end mig," sagde han lavmælt, ude af stand til at tale højt for det had, der kom op i ham og snørede brystet og halsen til, ligesom i går aftes hans trang til at le havde gjort det.

Samoilenko kom ind, uden frakke, svedig og rød af køkkenheden.

"Er det dig? – goddag, kære ven!" sagde han. "Har du spist til middag? – Lad os bare være fri for dikkedarer: *har* du spist, spørger jeg!"

"Alexander Davidovitch!" tog Lajevsky fat, idet han rejste sig. "Når jeg har henvendt mig til dig med en intim bøn, så kunne jeg ikke et øjeblik tænke mig andet, end du ville tage de gængse hensyn og respektere andres hemmeligheder!"

"Hvad for noget sludder?" kom det forbavset fra Samoilenko.

"Når du ingen penge har," fortsatte Lajevsky med hævet stemme og støttende sig, i sin sindsbevægelse, snart på det ene og snart på det andet ben, "så lad være at give, ... afslå det, men hvorfor udbasunere det over hele byen ... at min stilling er redningsløs osv.? Alle disse velgerninger og venskabstjenester, der kommenteres og kompletteres, så at myg bliver til elefanter, kan jeg for min død ikke døje. Du kan jo prale af din velgørenhed, så meget du lyster, men ingen har givet dig ret til at afsløre mine private forhold!"

"Hvilke hemmeligheder? – Hvilke forhold?" spurgte Samoilenko tvivlrådig og begyndte at blive vred. "Hvis du blot er kommet for at lave spektakler, så herut med dig; – det kan du besørge en anden gang!"

Han kom i tanker om den gode gamle regel "at tælle til 100", når man vredes på sin næste, for ikke at forivre sig, – og han

begyndte hurtigt at tælle.

"Jeg vil bede Dem ikke bekymre Dem om mig," fortsatte Lajevsky, "ikke bære mig med Deres omsorg! – Hvem kommer det ved, hvorledes jeg lever? – Ja, det *er* sandt: jeg har i sinde at rejse min vej, – ja, jeg lever over mine midler og gør gæld, drikker og spiller kort, lever med en andens kone og er et hysterisk, tomt menneske, – langt fra så dybsindig som visse andre, – men hvad kommer alt dette offentligheden ved? Vær så venlig at respektere personligheden!"

"Du, kæreste ven, undskyld," afbrød Samoilenko, der i tælningen var nået til 34, "men ..."

"Vær så venlig at respektere personligheden!" faldt Lajevsky ham i talen. "Alle disse venskabelige diskussioner, disse venskabelige beklagelser over en tredjemand, – denne lytten og spejden efter, hvad man har sagt og har gjort, al denne venskabelige medlidenhed og bedrøvelse, – Fanden i vold med alt dette! Man låner mig penge og foreskriver mig betingelser som en snottet dreng! Man behandler mig – Fanden må vide hvorledes! – Jeg agter ikke at tigge!" skreg Lajevsky, vaklende af sindsbevægelse og angst for igen at få et hysterisk anfald ... "Du kommer altså ikke afsted på lørdag," fo'r det pludseligt gennem hovedet på ham ... "Jeg agter ikke at bede om noget som helst på den måde. Jeg må kun anmode om at blive fritaget for dette formynderi! Jeg er intet barn – ikke sindsforvirret, – og jeg må bede mig fritaget for det!"

Diakonen, der kom i det samme og så Lajevsky stå midt på gulvet, slående ud med armene og henvendende sin besynderlige tale til fyrst Voronzovs portræt, – blev stående som forstenet ved døren.

"Denne bestandige udspioneren af min gøren og laden krænker den menneskelige værdighed i mig," fortsatte Lajevsky, "og jeg beder de ubudne inkvisitorer at standse deres operationer! – Det kan være nok med den spas!"

"Hvad var det du ... hvad var det, De sagde?" Spurgte Samoilenko, der var nået til 100 og nu, ildrød i hovedet, gik hen imod Lajevsky.

"Det kan være nok med *den* spas!" gentog Lajevsky og tog efter sin hue.

"Jeg er russisk læge – adelsmand – og statsråd!" råbte Samoilenko med ophold mellem hvert ord. – "Spioneri har jeg aldrig givet mig af med, og jeg tillader ingen at fornærme mig," føjede han til med drønende stemme og med eftertryk på det næstsidste ord, "og jeg siger: hold mund!"

Diakonen, som aldrig havde set doktoren i *den* grad storslået og svulmende, purpurrød og frygtelig, holdt sig for munden, løb ud i forstuen og vred sig dér aflatter. – Lajevsky så, som gennem en tåge, hvorledes von Koren rejste sig, stak hænderne i bukselommerne og blev stående i en stilling, som om han ventede på, hvad der videre ville komme. Denne rolige afventende position forekom Lajevsky i højeste grad fræk og fornærmende.

"Vær så venlig at tage Deres ord tilbage!" skreg Samoilenko.

Lajevsky, der allerede havde glemt, hvad han havde sagt, svarede:

"Lad mig være i fred, siger jeg! Jeg beder ikke om noget som helst, – jeg forlanger blot, at De og visse tyske jødiske indvandrere skal lade mig være i ro. I modsat tilfælde skal jeg vide at tage mine forholdsregler! Slås vil jeg da!"

"Nu bliver det nok efterhånden tydeligt," sagde von Koren henvendt til doktoren og gik et par skridt fra bordet hen imod Lajevsky. "Hr. Lajevsky føler trang til – inden sin afrejse – at forlyste sig med en duel. Jeg kan forskaffe ham den fornøjelse." Og idet han vendte sig mod Lajevsky, sagde han roligt:

"Hr. Lajevsky, – jeg udfordrer Dem."

"Udfordrer mig?" sagde Lajevsky lavmælt, idet han gik helt hen til zoologen og stirrede hadefuldt på hans hvide pande og krusede hår. "Udfordrer mig? – Jeg er til tjeneste, – jeg *hader* Dem! – *Hader!*"

"Det glæder mig meget. – I morgen – så tidligt som muligt ved Kerbalais hus, – med alle enkeltheder ganske efter Deres smag. Og vær nu så god at gå Deres vej!"

"Jeg hader Dem!" sagde Lajevsky og trak vejret tungt. "Jeg har længe hadet Dem! – Slås med Dem? – Ja, det vil jeg!"

"Se at få ham ud, Alexander Davidovitch, – ellers går jeg min vej," sagde von Koren. "Han er i stand til at æde mig!"

Von Korens rolige tone afkølede doktoren; han blev pludselig den gamle igen, og idet han tog Lajevsky om livet med begge armene og lempeligt førte ham bort fra zoologen, begyndte han at mumle med en stemme, der skælvede af bevægelse:

"Mine kære venner ... mine gode, trofaste venner ... I er jo ophidsede nu ... det går nok over ... går nok over ... mine kære venner ..."

Ved at høre denne bløde, venlige stemme, gik det op for Lajevsky, at der lige nu var hændt noget mærkeligt – var sket noget, som aldrig var passeret med ham tidligere, – noget frygteligt – noget uhyggeligt. Han var lige ved at give sig til at græde, – slog ud med hånden og løb ud af værelset.

"Føle en andens had på sig selv – vise sig over for et menneske, der hader én, i sin allerynkkeligste, mest foragtelige og hjælpeløse tilstand. – Du min Gud – hvor er dette fortærende tungt," tænkte han noget efter, da han sad nede ved "Pavillon" og følte von Korens had ligesom sive ind gennem alle porer af sit legeme. "Du min Gud, hvor er dette råt!"

Det kolde vand med cognac virkede opmuntrende på ham. Han så tydeligt for sig von Korens rolige, frække ansigt ... dette ansigts udtryk i går aftes hos Maria Konstantinovna, ... så hans brogede skjorte, der lignede et gulvtæppe, ... hans hvide hænder ... han hørte hans stemmes klang, ... og et tungt lidenskabeligt had ligesom mumlede inde i Lajevskys bryst og fordrede tilfredsstillelse. – I tankerne havde han allerede slået von Koren til jorden og trampede på ham i raseri.

Han huskede, indtil de mindste træk, alt, hvad der var foregået, og kunne ikke begribe, at han nogensinde havde kunnet smile indsmigrende til dette intetsigende menneske – ja, overhovedet havde kunnet lægge nogen vægt på, hvad alle disse smålige intetsteds bekendte mennesker i denne elendige ravnekrog af en by sagde og mente, – dette hul, som vistnok ikke engang fandtes på noget landkort, og om hvilket intet ordentligt menneske i Petersborg havde spor af forestilling. Hvis den pludseligt forsvandt fra Jordens overflade eller brændte, så ville man i Rusland læse et telegram om det med samme ligegyldighed, som man læste et avertissement om salg af brugte møbler i Adresseavisen. – Slå von Koren ihjel i morgen eller lade ham komme levende derfra, det var ganske ligegyldigt – begge dele lige unyttigt og uinteressant; ... sigte på hans arme eller ben – såre ham – og bagefter gøre sig lystig

over ham – ja, det var vel det bedste ... Og så lade ham løbe, og ligesom et insekt med afrevet ben, der skjuler sig i græsset, lade ham tabe sig i hoben ... blandt lige så intetsigende mennesker som ham selv ...

Lajevsky gik hen til Chechkovsky for at fortælle ham, hvad der var sket, og bede ham om at være sin sekundant. Og derfra begav de sig begge to – han og Chechkovsky – hen til direktøren for post- og telegraf-kontoret, – anmodede også ham om at være sekundant og blev dér og spiste til middag. Efter bordet blev der spøgt og lét meget; Lajevsky gjorde løjer med, at han næsten slet ikke forstod at skyde med pistoler, – kaldte sig selv: kongelig skytte ... Wilhelm Tell osv. ...

"Man må dog give denne herre en lektion!" sagde han af og til.

Så satte man sig til spillebordet. – Lajevsky spillede – drak vin til og tænkte på, at en duel overhovedet er noget dumt og meningsløst, eftersom den ikke afgør stridsspørgsmålet, men kun gør det endnu mere indviklet, ... imidlertid, ... duel kunne man ikke undvære. For eksempel: i dette tilfælde her; ... det ville jo dog være umuligt at lægge proces an imod von Koren! ... Og denne duel var allerede god af den grund, at det, efter den, ville være ham umuligt at blive i byen. Han drak et højt glas, morede sig ved kortspillet og befandt sig fortræffeligt.

Men da solen var gået ned, og det begyndte at blive mørkt, kom der en underlig uro over ham. Det var ikke frygt for døden, thi efter bordet, og mens han spillede kort, var han kommet til den overbevisning, at duellen ville ende resultatløst; – det var frygt for dette ubekendte, som han i morgen tidlig første gang i sit liv skulle gøre bekendtskab med – og så frygt for den

kommende nat. Han vidste, den ville blive lang og søvnløs, – at han ville komme til at ligge og tænke, ikke alene på von Koren og hans had, men også på det bjerg af usandhed, han skulle igennem, og som han ikke havde hverken energi eller forstand til at gå uden om.

Det var ligesom han pludseligt følte sig syg; – han havde ikke lyst til at spille mere, heller ikke til at være sammen med folk, og kort efter bad han om at få lov til at gå hjem. Han følte en trang til at komme i seng – ligge ganske stille og forberede sine tanker til natten. Chechkovsky og postdirektøren fulgte ham lidt på vej, for med det samme at gå hen til von Koren og aftale det fornødne om duellen.

Nær ved sin bolig mødte Lajevsky Atchmianov. Den unge fyr kom stakåndet og bevæget hen til ham og sagde:

"Jeg søgte netop Dem, Ivan Andrejevitch! – Jeg beder Dem, kom straks med mig!"

"Hvorhen?"

"Det er en Dem ubekendt herre, som ønsker at tale med Dem om en meget vigtig sag! – Han beder Dem indtrængende at komme – blot et øjeblik. Han må absolut tale med dem! Det betyder liv eller død for ham!"

"Hvad er det for én?" spurgte Lajevsky.

"Han bad mig ikke sige sit navn."

"Sig ham, jeg er optaget, – at jeg ikke kan i dag, ... men i morgen, når han vil ..."

"Det er da ikke Deres mening!" udbrød Atchmianov forskrækket. "Han har noget vigtigt at sige Dem – noget meget vigtigt! Hvis De ikke går med, sker der vist en ulykke ..."

"Det var da mærkværdigt ..." brummede Lajevsky, der ikke kunne begribe, hvorfor Atchmianov var så ophidset, og hvad der kunne være så presserende i dette hul af en by ... "højest mærkværdigt. – Nå, lige meget – lad os gå derhen!"

Atchmianov gik hurtigt i forvejen, – Lajevsky bagefter. De gik gennem en gade og bøjede derpå ind i et stræde.

"Hvor det er kedeligt, dette her," sagde Lajevsky.

"Nu er vi der snart, – nu er vi der snart!" sagde Atchmianov.

Nær ved den gamle vold gik de gennem et smalt stræde mellem to af plankeværker indhegnede åbne pladser – kom derpå ind på en stor gårdsplads og styrede hen imod et lille hus.

"Er dette ikke Mjuridovs hus?" spurgte Lajevsky.

"Jo."

"Men hvad vi går gennem baggården for, begriber jeg ikke. Vi kunne jo nærmere være gået ind fra gaden."

"Lige meget – nu er vi der jo straks!" kom det hurtigt fra Atchmianov.

Det var også Lajevsky påfaldende, at Atchmianov, da han gik ind ad køkkendøren, gjorde tegn til ham med hånden, som om han opfordrede ham til at gå sagte og ikke tale.

"Kom nu – kom nu!" hviskede Atchmianov og gik på tåspidserne hen til døren, der førte fra den lille forstue ved køkkenet ind til stuen. Her standsede han – trak vejret dybt og lyttede.

"Luk den dør sagte op og gå ind," hviskede han, "der er ingenting at være bange for ..."

Lajevsky åbnede tøvende døren og kom ind i et meget lavt værelse med tilhængte gardiner. – På bordet stod et lys og brændte.

"Er det dig, Mjuridov?" lød en stemme i værelset ved siden af.

Lajevsky drejede sig efter lyden, gik hen mod en åbentstående dør og fik øje på Kirillin og ved siden af ham Nadeschda Fjodorovna.

Han hørte ikke et ord af, hvad de sagde til ham, – vaklede tilbage og kom først til sig selv igen, da han lidt efter stod ude på gaden.

Hadet til von Koren og hans tidligere uro var med ét som strøget ud af hans erindring. – På vejen hjem slog han af og til i tanker ud med den højre hånd, kejtet og rådvild, og så sig forsigtigt for på vejen for ikke at falde. – Da han var kommet hjem i sin stue, vred han hænderne langsomt mod hinanden, – bevægede skuldrene og halsen, som om hans tøj var blevet for snævert og begyndte derpå at gå op og ned af gulvet – fra hjørne til hjørne. Noget efter tændte han et lys og satte sig ved bordet.

13

"Den humane videnskab, De taler om, vil først da tilfredsstille den menneskelige tanke, når den på sin gang mødes med og går hånd i hånd med den eksakte videnskab. Om de vil mødes under mikroskopet – eller i en ny Hamlets monologer – eller i en ny religion, ved jeg ikke, men jeg tror, Jorden før vil overtrækkes med en isskorpe, – førend dette sker. Den mest stabile og livskraftige af alle filosofier er naturligvis Kristi lære, – og se blot, hvor forskelligt den opfattes. Nogle lærer, vi skal elske alle uden forskel som vor næste, med undtagelse af soldater, forbrydere og idioter. De første er bestemt til at slå ihjel, – kollektionen nr. 2 spærres inde eller fratages livet – og de sidste forbydes det at gifte sig. – Andre fortolkere lærer, vi skal elske alle uden nogen som helst undtagelse – lige meget om det så er engle eller djævl. Når der kommer en brystsyg til dem – eller en morder eller en epileptiker – og anholder om Deres datters hånd, så må de, efter denne lære, værsgo' sige Ja og Tak, og når kretinere drager i krig mod legemligt og åndeligt sunde mennesker – værsgo' at række hovedet frem og lade det hugge af. – Al denne præken om kærlighed for kærlighedens skyld – dette kunstnernes: *l'art pour l'art* – ville, hvis den virkelig blev realiseret, til sidst forårsage menneskeslægtens udryddelse, og på den måde udføre den mest grandiose af alle tænkelige misgerninger, som nogensinde er blevet udført i verden. – Udlæggelser og fortolkninger er der mange af, og netop fordi der er så mange, føler den alvorlige tanke sig ikke tilfredsstillet ved nogen, og skynder sig – til den

forhåndenværende bunke – at føje sin egen. – Stil derfor aldrig et spørgsmål for en filosofisk eller såkaldet kristelig domstol; – De opnår derved kun at forskyde dets besvarelse og afgørelse."

Diakonen hørte opmærksomt på zoologen, betænkte sig lidt og spurgte derpå:

"Den moralske lov, som er ethvert menneske egen, – har filosoferne udtænkt den, eller har Gud skabt den sammen med legemet?"

"Jeg ved ikke. – Men denne lov, som er i den grad fælles for alle folkeslag og alle tider, må man, synes jeg, regne som organisk forbundet med mennesket. *Den* er der ingen, der har udtænkt; – den eksisterer og vil altid eksistere. Jeg kan ikke sige Dem, om man nogensinde vil bringe den under mikroskopet; men den organiske forbindelse viser sig tydeligt allerede nu: enhver alvorlig hjernelidelse – alle såkaldte sjælelige sygdomme – giver sig først og fremmest til kende ved en forstyrrelse i denne moralske lov."

"Godt og vel; – det vil altså sige: ligesom maven fordrer føde, således *vil* denne lov, at vi skal elske vor næste, men vor virkelige natur modsætter sig, af egenkærlighed, denne samvittighedens og forstandens fordring, og af den grund opstår der mange hovedbrydende spørgsmål. Men hvor skal vi vende os hen for at få disse spørgsmål besvaret rigtigt, siden de ikke vil have, vi må stille dem for en filosofisk domstol?"

"Vend Dem til de få nøjagtige resultater, videnskaben har givet os. – Tro på de faktiske begivenheders klarhed og logik. Dette er ikke morsomt, det er sandt, men til gengæld ikke så svævende og svømmende som filosofien. – Den moralske lov fordrer, vi skal elske vor næste. Nu vel, – og hvad følger af det?"

Kærligheden burde dog bestå i, at man fjernede alt, hvad der kan skade folk og true med at skade dem i nutid og fremtid. Vor viden og vort syn siger os, at menneskeheden udsættes for fare fra de åndeligt og legemligt unormale individer. Når det er sådan, så før kampen imod disse. Og når de ikke er i stand til at hæve dem til normen, så har de i alt fald mulighed for – og evne til – at uskadeliggøre dem, – dvs.: udrydde dem."

"Det vil sige: kærligheden består i, at den stærkere overvinder den svagere?" spurgte diakonen.

"Utvivlsomt!"

"Men de stærkere korsfæstede dog vor Herre, Jesus Kristus!" sagde diakonen med varme.

"Det er netop sagen den, at det gjorde ikke de stærke men de svage. Den menneskelige kultur svækker – og bestræber sig for at annullere kampen for tilværelsen – annullere valget af stærke individer; herfra hidrører den store formerelse af de svage og deres overherredømme over de stærke. Forestil Dem, det lykkedes dem at bibringe bierne f. eks. humane ideer i deres uudviklede grundform. Hvad ville følgen blive? Hannerne, som må slås ihjel, ville forblive i live, – ville æde honningen – ødelægge hun-bierne moralsk, tage livet af dem, dvs.: resultatet ville blive de svageres overherredømme over de stærkere og disses uddøen. Netop det samme foregår nu med menneskeheden: de svage trykker de stærke ned. – Hos de vilde folkeslag, som kulturen endnu ikke har berørt, gælder den stærkeste, – den klogeste – den mest moralske for nr. 1, – han er fører og hersker. Men vi kulturmennesker, – vi korsfæstede Kristus – og korsfæster ham den dag i dag. – Det vil sige: der

mangler os "noget," og det "noget" må vi genoprette i os selv, – ellers bliver der ingen ende på misforståelserne."

"Men hvilket middel har De til at skelne mellem de stærke og de svage?" spurgte diakonen.

"Min viden og mine øjne! – Brystsyge og skrofuløse kendes på deres sygdom, – ligeså de sindssvage og de umoralske på deres handlinger."

"Men man kunne jo tage fejl i sin diagnose?"

"Ja vist så, – men hvem tænker på at blive våd, når man slipper for at drukne?"

"Nu filosoferer jo De!" lo diakonen.

"På ingen måde, – men De er blevet så ødelagt af Deres seminariefilosofi, at De ser tåge over alt. De abstrakte videnskaber, som Deres unge hoved er blevet proppet med, kaldes netop abstrakte, fordi de abstraherer Deres forstand fra, hvad De ser med Deres virkelige øjne. – Se djævlén lige i øjnene, og hvis det så er en djævel, sig det da rent ud og stik ikke næsen i Kant eller Hegel, – efter forklaring på fænomenet!" – Zoologen tav lidt og fortsatte derpå:

"To gange to er fire – og en sten er en sten. – I morgen tidlig skal vi ud og duellere. – Både De og jeg siger, at dette er dumt og råt, – at dueller har overlevet deres tid – at den aristokratiske duel ikke i noget som helst adskiller sig fra et kroslagsmål mellem drukne mennesker, – og alligevel hindrer alt dette os ikke i at tage afsted i morgen tidlig og duellere. – Det vil sige: der er en magt, som er stærkere end vor egen anskuelse. Vi råber på, at krig er røveri, barbari, afskyelighed, brodermord, – vi kan måske ikke tåle at se blod uden at besvime, – men så snart som bare franskmændene eller

tyskerne tilføjer os en eller anden fornærmelse, – øjeblikkelig føler vi blodet koge i os – råber af hjertens lyst på hævn og styrter løs på fjenden, ja – og *De* vil sågar nedkalde Guds velsignelse over vore våben og vort heltemod vil fremkalde almindelig og vel at mærke: oprigtig begejstring. – Det vil igen sige: der er en magt, som er stærkere end os selv med samt vor filosofi. Vi kan ligeså lidt overvinde denne magt, som vi kan standse den sky dér, som driver ind fra havet. Lad os blot lade være med at forstille os – at slå knips i lommen og sige: Gud, hvor det er dumt, – Gud, hvor det er forældet, – Gud, hvor det er lidt i overensstemmelse med skriften! – men se det lige i øjnene, – anerkend dets fornuftige lovlighed – og når det f. eks. vil tilintetgøre en sygelig, skrofuløs og moralsk ødelagt slægt, så kom ikke og stil jer i vejen med jeres citater og fortolkninger af et slet forstået evangelium! – hos Leskov [Note 31](#) finder *De* en "samvittighedsfuld Daniel", som finder en spedalsk mand uden for byen og som føder og klæder ham i kærlighedens navn. Hvis denne samme Daniel imidlertid virkelig elskede menneskene, så ville han slæbe den spedalske endnu længere bort fra byen og kaste ham i en grøft, men selv ville han gå hen og pleje de *karske* syge. Kristus prækede – skulle jeg tro – den forstandige, nyttige kærligheds evangelium!"

"Jo – *De* er mig den rette," lo diakonen. "De er jo dog selv helt uden tro!"

"Nej, slet ikke! – jeg tror. Men, forstår sig, på *min* – ikke på Deres måde." – "Ak, diakon, diakon!" lo zoologen, og idet han tog diakonen om livet, sagde han fornøjet:

"Nå, vil *De* så med ud og duellere i morgen?"

"Min værdighed tillader det ikke, – ellers ville jeg nok."

"Hvad vil det sige: Deres værdighed?"

"Jeg er dog indviet; – der er udtalt velsignelsen over mig."

"Ak, diakon, diakon," gentog von Koren leende, "hvor er det mig en svir at snakke med Dem!"

"De siger, De tror; – men hvad er det for en tro? Jeg har en onkel – en præst; – *han* tror sådan, at han, når han i tørke går ud på markerne med kirketøget for at bede om regn, tager paraply og galocher med, for ikke at blive våd på hjemvejen. – Se, *det* er tro! Når han taler om Kristus, står der som lys omkring ham, og både kvinder og mænd hyle og græde. Han ville også kunne standse denne sky. – Ja, – troen flytter bjerge!"

Diakonen lo og fortsatte, idet han slog zoologen let på skulderen:

"Ja, ja ... se nu studerer De alting – udgransker havets afgrunde – adskiller de stærke fra de svage – skriver bøger og udfordrer til duel, – og alt bliver dog som det var før; – men se så engang på den anden side: der opstår en eller anden profet – en gammel, skrøbelig mand måske, men fyldt af den Helligånd, eller der kommer en ny Muhamed galoperende fra Arabien med sit funklende glavind – og hele Deres idébygning ryger i luften, og der bliver ikke sten på sten tilbage af Europa!"

"Nå, diakon ... det finder De dog vist ikke noget om i Bibelen!"

"Tro uden gerninger er død tro, men gerninger uden tro er endnu værre, – det er kun tidsspilde og ikke en døjt andet!"

Uden for på strandbredden viste doktorens skikkelse sig. – Han fik øje på zoologen og diakonen og gik hen til dem.

"Nu tror jeg nok, alt er i orden," sagde han og trak vejret dybt. "Govorovsky og Boiko bliver dine sekundanter. Der køres herfra i morgen tidlig kl. 5."

"Hvor det er trukket sammen," føjede han til med et blik på himlen. "Man kan knapt se mere. Det bliver straks regn!"

"Jeg håber, du kører med os?" spurgte von Koren.

"Nej, Vorherre bevare mig! – Jeg har haft nok mas med den historie. Ustimovitch kører i stedet for mig. Jeg har allerede talt med ham om det."

Langt ude over havet glimtede et lyn, og nogen tid efter hørtes tordenens dumpe rullen.

"Så lummert det er lige før et uvejr!" udbrød von Koren. "Jeg tør vædde på, du har allerede været hos Lajevsky," sagde han til doktoren, "og grædt ved hans barm!"

"Hvad skulle jeg hos ham efter?" spurgte doktoren forfamsket. "Sikken en idé!"

Til solnedgang var han virkelig nogle gange gået op og ned af boulevarden og de tilstødende gader i håb om at møde Lajevsky. Han skammede sig over sin opfarenhed fra om middagen og over det pludselige anfald af ømhed, som var fulgt ovenpå. Han ville spøgende undskylde sig for Lajevsky – give ham en venlig overhaling – berolige ham og fortælle noget om, at dueller var en levning fra middelalderens barbari, men at selve Forsynet henviste dem til at duellere som et middel, hvorved de kunne forliges; – i morgen ville de begge to – mennesker, der begge sad inde med den overordentligste forstand, – efter at have vekslet et par skud, forstå at vurdere hinandens fortrin og blive venner.

Men han havde ikke mødt Lajevsky.

"Hvad skulle jeg hos ham efter?" gentog Samoilenko. "Det er ikke mig, der har fornærmet ham, men han – *mig*! – Hvorfor tror du forresten, han faldt over mig? Hvad ondt har jeg gjort

ham? Kommer jeg der ganske uskyldig ind i stuen, og lige med ét – bums: spion! Man fik jo, hvad man trængte til! – Sig mig engang: hvorledes begyndte det mellem jer? – Hvad sagde du til ham?"

"Jeg sagde ham, at hans stilling var redningsløs. – Og jeg havde ret. Kun de ærlige mennesker – eller også slubberter – kan komme ud af enhver situation, den være så uheldig den være vil, men den, som på én og samme tid vil være et ærligt menneske og en slyngel, – for ham gives der ingen udvej! – imidlertid, mine herrer, klokken er 11 – og i morgen skal vi tidligt op."

Et pludseligt vindstød hvirvlede støvet og sandet på vejen op til en høj, spids pyramide – og blæsten hylede, så den overdøvede havets larmen.

"Det bliver uvejrligt nu," sagde diakonen, "vi må skynde os, ellers får vi øjnene fulde af sand!"

Samoilenko drog et dybt suk – trykkede huen ned over ørene og sagde:

"Jeg tror ikke, jeg kan sove i nat."

"Gå nu blot ikke og sæt dig fluer i hovedet!" Lo zoologen. "Du kan være overbevist om, duellen ender med ingen verdens ting! Lajevsky vil ædelmodigt skyde i luften, – andet kan han slet ikke – og jeg ... jeg vil derefter selvfølgelig slet ikke skyde ... komme for retten for Lajevskys skyld – spille min tid – det kan vist ikke betale sig. A propos: hvad straf kan man få for en duel?"

"Arrest – og i tilfælde af modstanderens død: fæstning indtil 3 år."

"I Petropavlovsk? [Note 32](#))."

"Nej, – i en krigsfæstning tror jeg."

"Man burde i grunden give denne karl en lektion ..."

Bag ved dem – ude over stranden – skar et lyn gennem luften og belyste et øjeblik husenes tage og bjergene. – Nær ved boulevarden skiltes vennerne ad. Da doktoren allerede var blevet borte i mørket og hans skridt ikke hørtes mere, råbte von Koren:

"Når nu blot ikke vejret forstyrrer os i morgen tidlig!"

"Ja, det var da ikke det værste. – Gud give, det gjorde!"

"God nat!"

"Hvad ... nat ...? – Hvad *er* det, du siger?"

Det var svært at høre noget for havet og blæsten og tordenen.

"Ingenting!" råbte zoologen og skyndte sig hjem.

14

*Med blikket smertetyngt vendt
imod min fortids brystne minder
jeg stirrer som på et beskrevet dokument,
hvis dunkle skrift mit øje magisk binder,
thi jeg med væmmelse ser dér mit liv på prent.*

Pusjkin.

"Om jeg bliver slået ihjel i morgen – eller kommer levende fra det, for bagefter at være til spot for alverden, – mit liv er i begge tilfælde ødelagt. Om denne smudsige kvinde tager livet af sig i fortvivlelse eller om hun fortsætter sin bedrøvelige eksistens, – i begge tilfælde er hendes liv forspildt!" – Således tænkte Lajevsky, da han sad ved bordet i sin stue om aftenen og uafbrudt vred sine hænder. Pludselig sprang vinduet op med et brag, et voldsomt vindstød gik gennem værelset og blæste nogle papirer ned fra bordet. Lajevsky lukkede vinduet og bøjede sig ned for at tage papirerne op fra gulvet. Han følte i sit legeme noget kejtet – noget, han ikke kendte, og hans bevægelser forekom ham underligt fremmede. Hans gang var usikker, – han stødte sig selv i siderne med albuerne – der gik korte nervøse ryk gennem ham, og da han satte sig ved bordet, begyndte han igen uvilkårligt at vride sine hænder. Hans legeme havde mistet sin elasticitet.

Han kom pludselig i tanker om, at man før døden må skrive til sine nærmeste. Han tog pen og blæk og begyndte med rystende håndskrift:

"Kære moder ..."

Han ville skrive, at hun for den barmhjertige Guds skyld, som hun troede på, måtte tage den ensomtstående svage kvinde under sin beskyttelse, som han havde gjort æreløs og ulykkelig, da hun ved dette offer delvist mildnede hans – hendes søns brøde, men så kom han til at tænke på, hvorledes denne hans moder – en fyldig gammel dame med kniplingskappe – når hun om morgenen kom ud i haven, fulgt af et kvindeligt selskabsvæsen med hendes skødehund – hvorledes hun da plejede at rumstere med gartneren og med drønende stemme skælde tjenestefolkene ud; – han kom til at huske på hendes ansigtsudtryk – hvor koldt og hånligt det var, – og han strøg det skrevne ord ud igen.

I alle tre vinduer glimtede pludseligt et lyn, og lige efter hørtes et bedøvende tordenskrald – først dumpt, ligesom under jorden, men derefter buldrende og skrattende, så vinduerne klirrede. – Lajevsky rejste sig – gik hen til vinduet og trykkede panden mod ruden. Derude var det et voldsomt og imposant uvejr. Ude i horisonten skød lynene ud af skyerne som lange, hvide bændler og oplyste vidt omkring de høje, mørke bølger. Og til højre og til venstre – og sandsynligvis også bag ved huset – glimtede lynene i ét væk.

"Uvejr," hviskede Lajevsky. Han fik pludseligt trang til at bede, om det så kun var til skyerne eller til lynene. – "Dejlige uvejr!"

Han kom til at huske på, hvorledes han i sin barndom, når det var tordenvejr, var løbet barhovedet ud i haven og bagefter ham to lyshårede småpiger med blå øjne, – alt hvad de kunne ... Og regnen gennemblødte dem, og de lo i vilden sky af jubel ... men når der så kom et stærkt tordenskrald, så trykkede de sig

tillidsfuldt op til den store broder, og han korsede sig og skyndte sig at fremsige: "Hellig – hellig – o, hellig."

"O, hvor er du flygtet hen, du lyse tid; ... i hvilket hav er du druknet ... du spire til et liv i skønhed og renhed? ..."

Uvejrskræmmer ikke mere, ... naturen vækker ingen kærlighed mere ... Gud eksisterer ikke mere ... alle tillidsfulde småpiger, som han engang kendte, er styrtet i fordærvelse af ham og hans lige ... i haven derhjemme har han hele sit liv ikke plantet et træ – ikke plejet en blomst ... levende mellem levende har han ikke hjulpet og reddet så meget som en flue, men kun ødelagt, bragt forstyrrelse og løjet ... løjet ...

"Hvad er der i min fortid, som ikke er lastefuldt?" spurgte han sig selv og forsøgte at klynge sig til en eller anden lys erindring, ligesom den, der falder i en afgrund, søger at klynge sig til en busk på den stejle skrænt. – Universitetet? Indbildning var det! – Han havde studeret overfladisk og glemt, hvad han havde lært. Men han havde tjent og gavnet samfundet. – Indbildning – indbildning! Ingenting havde han gjort i sit embede, – ikke andet end hæve sin gage, uden at have gjort sig den fortjent; – det var dette afskyelige tyveri fra staten, for hvilket man ikke kommer for retten. Sandhed og pligt havde han ingen brug haft for og havde derfor ikke bekymret sig derom, og hans samvittighed blev holdt nede af laster og løgn – og sov eller tav stille. Som en fremmed – taget fra en anden planet – havde han været uden medfølelse og deltagelse for samfundets liv og interesser – havde været ligegyldig for dets lidelser og dets sorger – for dets ideer og dets religion – for dets forskning og dets videnskab – for dets strid og dets begejstring; ... han havde aldrig sagt nogen et godt og varmt ord – aldrig gavner eller

hjulpet nogen, men han havde spist samfundets brød, drukket dets vin, bortført dets koner, levet af dets tanker ... og for at retfærdiggøre sit foragtelige parasitliv over for andre og sig selv, havde han altid forsøgt at give det udseende af, at han var bedre – klogere – større end nogen af dem ... løgn ... løgn ... løgn!

Han erindrede tydeligt, hvad han havde set om aftenen i Mjuridovs hus, og det lå uudholdeligt tungt på hans sind som en lammende kval. – Kirillin og Atchmianov var slyngler; men de havde dog egentlig kun fortsat, hvad han selv havde begyndt; – de var hans medskyldige – hans elever!

En ung, svag kvinde, som havde mere tillid til ham end til en broder, havde han taget bort fra hendes mand – fra hendes hjem og bekendtskabskreds – og ført hened til hede og feber og kedsomhed. Fra dag til dag måtte hans driveri – lastefuldhed og løgn nødvendigvis smitte hende, så hele hendes liv og tankeverden blev influeret af det. – Derefter var han blevet overmæt af hende, – var kommet til at hade hende. Men han havde ikke overladt hende til sig selv, tværtimod havde han filtret hende endnu mere ind i løgn og falskhed ... Resten havde så Kirillin og Atchmianov gjort.

Han satte sig snart ved bordet, og snart gik han hen til vinduet, – snart pustede han lyset ud, og snart tændte han det igen. Han forbandede sig selv højt – græd – klagede sig og bad sig selv om tilgivelse; et par gange løb han fortvivlet hen til bordet og skrev på ny:

"Kære moder ..."

Foruden sin moder havde han ingen nære slægtninge, ... og hvor var hun ...; og hvad kunne det hjælpe, han skrev til hende?

– Så ville han pludselig løbe hen til Nadeschda Fjodorovna og falde på knæ for hende og kysse hendes hænder – hendes fødder, og bønfulde hende om tilgivelse; ... men hun var hans offer, og han frygtede hende som et lig.

"Mit liv er ødelagt!" mumlede han og vred hænderne. "Du min Gud – hvad er jeg endnu levende for?"

Han havde tilføjet sig selv overlast, – havde selv revet sin stjerne ud af dens bane på himlen, – og nu dalede – dalede den, og dens spor ville snart være udvisket af natligt mørke. Og den ville ikke gå frem igen på himlen, – så lidt som livet gives én mere end én gang. Det gentages ikke ...

Hvis det var muligt at begynde igen at leve – leve fra ungdommen af, – så ville han sætte sandhed dér, hvor han havde sat løgn, – arbejde dér, hvor der havde været lediggang – glæde, hvor der havde været lede; – han ville da give renhed tilbage til dem, fra hvem han havde røvet den, – ville søge ... og ville finde Gud og retfærdighed; ... men alt dette var lige så umuligt som at få en dalende stjerne tilbage på himlen igen.

Og at dette var umuligt, – det gjorde ham fortvivlet.

Da uvejret var forbi, satte han sig ved vinduet og tænkte roligt på, hvorledes det vel ville gå ham ved duellen. – Von Koren ville sandsynligvis dræbe ham. Dette menneskes klare, kolde livsanskuelse tillader ham at tilintetgøre svage og uduelige individer. Og hvis hans anskuelser skulle vakle og ændres i det afgørende øjeblik, så ville det had og den modbydelighed, som han – Lajevsky – altid fremkaldte i ham, hjælpe ham til at foretage udryddelsen. Men hvis von Koren nu skyder fejl eller – for bagefter bedre at kunne spotte ham – kun

sårer ham, – eller hvis han skyder i luften – så ... ja, hvad skulle han så gøre? Hvor skulle han gøre af sig selv ...?

"Rejse til Petersborg?" spurgte han gentagne gange sig selv. – "Men det ville jo være at begynde netop det samme liv, som jeg lige nu har forbandet. – Hvem der søger trøst og frelse ved at flygte til et nyt sted, – bedrager sig! – Det er ikke opholdsstedet, men sig selv, man skal forandre! – Søge frelse mellem folk? ... Heller ikke! Samoilenkos godhed og højhertethed redder mig lige så lidt som diakonens latter eller von Korens had. – Nej, redning og frelse kan man kun finde i sig selv, – og når den ikke findes dér, så kan man tage livet af sig ..."

Der hørtes støj af en vogn udenfor, hvor det allerede begyndte at blive lyst. Vognen kørte forbi, – men vendte om igen, – man hørte hjulene skrigende skære ned i det våde sand, – og lidt efter standsede den lige ved huset. I vognen, som var en åben kaleche, sad der to.

"Vent lidt, jeg kommer straks!" råbte Lajevsky til dem gennem vinduet. "Jeg sover ikke. – Er det virkelig allerede tid?"

"Ja, klokken er 4, – og inden vi kommer derud ..."

Lajevsky tog overfrakke og hue på, – stak nogle papiroser [Note 33](#)) i lommen og blev pludseligt stående og faldt i tanker. – Det stod for ham, som havde han endnu noget, han skulle gøre ...

Ude på gaden talte sekundanterne sagte sammen, og hestene prustede.

Lajevsky lyttede efter disse lyde, og de forekom ham så forunderlige dér i den tidlige fugtige morgen, hvor alle sov, og

det næppe var begyndt at dæmre på himlen, – så melankolske ... som et dårligt varsel.

Han blev stående lidt i tanker og gik derpå ind i sovekammeret.

Nadeschda Fjodorovna lå udstrakt i sin seng med et tørklæde over hovedet. Hun rørte sig ikke, da han lukkede døren op; hun lignede en ægyptisk mumie – især hovedet. Lajevsky så på hende med et sørgmodigt blik og bad hende i tankerne om tilgivelse, idet han tænkte på, at hvis Himlen ikke var tom, – hvis der var en Gud i denne himmel, så ville han beskytte hende, og hvis der ingen var, så måtte hun gerne gå til grunde ... hvad skulle hun så leve for?

Pludseligt sprang Nadeschda Fjodorovna i vejret og satte sig i sengen. Idet hun løftede sit blege ansigt og så med rædsel på Lajevsky, spurgte hun forvirret:

"Er det dig? ... Er uvejret forbi?"

"Det er forbi."

Hun erindrede pludseligt alt, hvad der var passeret om aftenen, – tog sig med begge hænder om hovedet og begyndte at ryste over hele kroppen.

"Å, jeg er så bedrøvet, ..." hviskede hun, "hvis du vidste, hvor jeg er bedrøvet," fortsatte hun, "jeg troede, du ville slå mig – jage mig fra dig ... ud af huset ... ud i natten og mørket; men du ... du ... du ser på mig så ... så ..."

Lajevsky slog sine arme om dette rystende legeme – om disse store forskræmte bedende forbavsede øjne, kyssede hendes hænder – hendes knæ ... og da hun derpå mumlede ham noget i øret, så strøg han med hånden over hendes hår og begreb, at

denne ulykkelige, lastefulde kvinde var det eneste menneske på Jorden, der stod ham nær, og som intet kunne erstatte ham.

Da han gik ud af huset og satte sig i kalechen, følte han lyst til at vende levende tilbage.

15

Diakonen stod op – tog sin tykke knortekæp og gik sagte ud af huset.

Det var bælgmørkt, og straks, da han kom ud på gaden, kunne han ikke engang se, han havde en stok i hånden – skønt stokken var hvid. Der var ikke en stjerne på himlen, og det så ud til, det skulle blive regnvejr igen. Det lugtede af stranden og af vådt grus.

"Når man bare ikke går her og falder i kløerne på en eller anden tjetjener!" tænkte diakonen og lyttede efter, hvor lyden af hans stok, når han stødte den i stenbroen, klang ensomt og lydt i den store stilhed omkring ham.

Men da han gik ud af byen, kunne han både se sin stok og vejen, hvor han gik; – på himlen kom der hist og her nogle lysere skjolder frem, og lidt efter brød en stjerne igennem og blinkede beskedent med sit ensomme, tindrende øje. Diakonen gik på den høje klippekyst og kunne ikke se havet. Det slumrede dér – langt nede, og dets usynlige bølger væltede tungt og dovent mod kysten og ligesom åndede: uf. – Og så langsomt! Efter ét bølgeslag kunne diakonen tælle otte skridt, inden det næste kom, og igen seks skridt til det næstfølgende. Således måtte havets brusen have lydt, dengang Gud svævede over kaos, og alt var mørkt.

Diakonen blev uhyggelig til mode. Han kom til at tænke på, om Vorherre ikke ville straffe ham, fordi han holdt til med ikketroende og sågar gik ud for at se dem duellere. Selv om duellen nu virkelig endte resultatløst – latterligt – uden der var

flydt en dråbe blod, så var det dog et hedensk skuespil, – fuldstændigt upassende at overvære for en gejstlig mand. Han standsede og tænkte: "Skulle jeg ikke vende om?" – Men en urolig og mægtig nysgerrighed fik bugt med hans betænkeligheder, og han gik videre.

"Om også de er vantro, så er de dog gode mennesker og vil jo nok omvende sig engang," beroligede han sig selv. "Ja, naturligvis vil de omvende sig," sagde han højt og tændte sig en papiros.

"Med hvilken alen skal man måle de folks fortjenester for at bedømme dem retfærdigt?" – Han kom til at tænke på sin fjende, inspektøren fra seminariet; – han troede både på Gud og levede kysk og undlod at duellere, men han havde dog i sin tid fodret ham – diakonen – med brød, hvor der var blandet sand i melet, og havde engang nær revet hans ene øre af. Når nu det menneskelige liv var lavet så mærkeligt, at alle eleverne på seminariet dagligt måtte fremsige bønner for denne umenneskelige inspektørs sundhed og frelse, – når de alle sammen måtte agte denne uærlige mand, som stjal af det ham til elevernes forplejning betroede mel, – var det så retfærdigt at sige sig løs fra sådanne mennesker som von Koren og Lajevsky, blot fordi de ikke troede? – Diakonen gav sig til at tænke over dette spørgsmål, men kom så til at huske, hvor latterlig en figur Samoilenko havde gjort den foregående dag, og dette afbrød hans tankers retning. – "Hvor vil der ikke blive stof til at le i morgen?!" – Diakonen forestillede sig, hvorledes han sætter sig bag en busk, når de giver sig til at slås, og når så von Koren i morgen ved middagsbordet – eller i dag – begynder at prale, så skal han, diakonen, tage ordet og fortælle alle enkeltheder ved

duellen. – "Men hvor ved De alt det fra?" vil zoologen forbavset spørge. – "Ja, – se det *var* det! – Jeg bliver hjemme i min stue og ved dog alting!"

Det ville også blive storartet at fremstille duellen i komisk belysning – i et brev hjem til svigerfader! – Hvor vil han ikke le ved at læse det! For svigerfader lever ikke af grød alene; ... han glemmer mad og drikke, når man bare fortæller ham noget rigtig grinagtigt!

Nu fik han øje på den gule flods dal. – Af regnen var floden blevet bredere – mere truende af udseende, og den brummede ikke mere ved sig selv, men ligefrem brølede. Det begyndte at blive rigtig dag. Den grå bedrøvelige morgen, – skyerne, der jog vesterpå ligesom for at indhente uvejrsskyerne langt ude i horisonten – bjergene, der stod i tåge til knæene – de våde dryppende træer, – alt forekom diakonen barskt – rådt og uskønt. Han vaskede sig i floden, læste sine morgenbønner og fik en pludselig længsel efter de varme vandbakkelser med flødeskum, som de fik hjemme hos hans svigerfader til teen om morgenen. Han kom til at tænke på sin kone og på det eneste nummer – "*det uerstattelige*" – som hun spillede på klaveret. Hvad var hun i grunden for et væsen? Venlige mennesker havde gjort diakonen bekendt med hende – og i løbet af en uges tid forlovet og giftet ham med hende. Derefter havde han levet knapt en måned sammen med hende og var så blevet kommanderet herved, så han til den dag i dag ikke rigtig vidste, hvad hun egentlig var for et menneske.

"Jeg må dog skrive til hende engang!" tænkte han.

Flaget på kroen var blevet drivvådt og hang slapt ned om stangen, og selve kroen syntes med sit våde tag mørkere og

lavere end før. Ved døren stod en arbejdsvogn. Kerbalai, to abkasiere og en ung tatarkvinde i lange vide benklæder, velsagtens Kerbalais kone eller måske datter, bar nogle sække, fyldt med et eller andet, ud af kroen og læssede dem på vognen, der var halvt fuld af strøhalm. Ikke langt fra vognen stod et par æsler og hang med hovederne. Da de var færdige med at læsse på, gav abkasierne og tatarkvinden sig skyndsomst til at spænde æslerne for, mens Kerbalai lagde halm oven på læsset og stoppede ligeledes halm ind fra begge sider, så sækkene blev helt skjult.

"Kontrabande, skal man se!" tænkte diakonen.

Og se, dér lå det væltede træ endnu med de gule, visnede nåle – og dér på det sorte, afsvedne grønsvær var det, deres bål havde stået forleden aften ... Han kom til at tænke på picnic'en med alle dens enkeltheder ... Bålet – abkasiernes sang ... hans egne lokkende drømme om ærkebiskopværdigheden og kirkeprocessionen ...

Den sorte flod var også svulmet op af regnen – og var blevet endnu sortere. Diakonen gik forsigtigt over den skrøbelige bro, som de smudsige bølgers skumkamme næsten nåede op til, og entrede op af den lille trappe til tørrestuen.

"Brillant hoved, den von Koren," tænkte diakonen og strakte sig i halmen. "Brillant hoved, – Gud give sundhed og helsen; men det er det med denne hårdhed, som der er i ham ..."

Hvorfor hader han nu Lajevsky – og denne ham igen? Hvad duellerer de nu for? Hvis de fra barndommen havde døjet så megen nød som han, diakonen, – hvis de var blevet opdraget mellem rå, følelsesløse mennesker, gerrige efter gods og guld, og som ikke undede én det tørre brød ... grove og udannede i

omgang, som spyttede på gulvet og ræbede efter middagen ved bønnelæsningen, – hvis de ikke var blevet forkælet fra små af ved hyggelige og varme livsomgivelser – ved en udvalgt kreds af mennesker, – hvor ville de da ikke have sluttet sig til hinanden, – hvor nemt ville de ikke have tilgivet, forstået og båret over med hinandens mangler og skattet, hvad der var godt og smukt i hver især?! ... Og blot præsentable i det ydre ... hvor få er der ikke i verden bare af *sådanne* mennesker? – Lajevsky var ganske vist en mærkelig løs fugl, men han stjal dog ikke eller spyttede på gulvet eller bebrejdede konen: "æde og drikke vil du, og more dig – men arbejde gider du ikke! ..." og heller ikke gav han sig af med at banke børn møre med strygeremme eller fodre sine tjenestefolk med fordærvet kød ... skulle man ikke tro, alle disse gode egenskaber var nok til at holde af manden? Og desuden var han dog selv den, der led hårdest under sine mangler ... som en syg af sine sår. – I stedet for – dels i mangel af bedre beskæftigelse, dels på basis af en vistnok fejlagtig opfattelse af et menneskes opgave – at udfinde, hos hinanden gensidig, tegn på slægtens uddøen, arvelighed og sligt, – alt sammen ganske vist noget meget svævende, – var det så ikke bedre at gå længere nedefter i samfundet og anbringe deres vrede og had dér, hvor hele gader vander sig stønnende under den groveste råhed – dér, hvor begærlighed og smuds og kvindelige skældsord og klynken og gråd har hjemme?

En vogns rumlen afbrød diakonens tankegang. – Han kiggede ud af døren og så en kaleche komme kørende med tre personer i: Lajevsky, Chechkovsky og postdirektøren.

"Hold her!" råbte Chechkovsky til kusken.

Alle tre krøb ud af vognen og blev stående og så på hinanden.

"De er ikke kommet endnu," sagde Chechkovsky og rystede stænket fra den sølede vej af sin kappe. "Ja, hvad nu? – Lad os se at finde et passende sted så længe, ... her kan man jo ikke røre sig!"

Alle tre gik videre til fods op ad floden og var snart ude af syne. Tatarkusken satte sig ind i vognen – lagde hovedet på den ene skulder og faldt øjeblikkelig i søvn. – Efter at have ventet et øjeblik, gik diakonen ned fra tørrestuen, tog sin bredskyggede sorte hat af, for ikke at blive set, og begyndte – mens han dukkede og bukkede sig og så sig omkring – at arbejde sig frem langs bredden, mellem buske og den høje majs, der dækkede de mange åbne pladser mellem de små krat. Fra træer og buske faldt der hele små vandfald ned over ham, – græsset og majsens var dyngvåd.

"Nederdrægtigt!" mumlede han og løftede sine våde snavsede kofteskøder op. "Havde jeg vidst det, var jeg slet ikke taget afsted!"

Kort efter hørte han stemmer og fik øje på de tre ovre på den anden bred. – Lajevsky gik frem og tilbage på en lille åben plet – med hænderne trukket op i ærmerne. Hans sekundanter stod nede ved floden og rullede sig cigaretter.

"Besynderligt ..." tænkte diakonen, der knap kunne kende Lajevskys gang igen, "ligesom det var en olding!"

"Hvor er det ikke uhøfligt af dem!" sagde postmanden og så på uret. – "Det er måske fint for lærde folk at komme for sent, – efter min mening er det noget svineri!"

Chechkovsky – en tyk mand med sort skæg – lyttede og sagde:

"Dér kommer de!"

16

"For første gang i mit liv ser jeg sådan noget ... hvor det er storartet!" sagde von Koren, da han viste sig for de ventende, og strakte begge hænder ud mod østen. "Se blot – grønne stråler!"

I øst skød to grønne strålebundter sig op på himlen, – stigende frem bag ved bjergene; – det var virkelig pragtfuldt.

"Godmorgen!" fortsatte zoologen og nikkede til Lajevskys sekundanter. "Jeg kommer vel ikke for sent?"

Efter von Koren kom hans sekundanter, to meget unge officerer, Boiko og Govorovsky, i deres hvide officerskitler, samt den magre menneskefjendske doktor Ustimovitch, som i den ene hånd havde en bylt med et eller andet i, mens den anden efter sædvane holdt en spadserestok klinet op til ryggen. Han lagde bylten på jorden, – anbragte også den anden hånd bag på ryggen og gav sig til at vandre frem og tilbage på stedet uden at sige goddag til nogen som helst.

Lajevsky følte sig så udmattet og beklemt som et menneske, der måske snart skal dø, og som derfor henvender almindelig opmærksomhed på sig. Han længtes næsten efter – enten at blive slået ihjel – eller blive kørt hjem igen. Solopgangen her, som også han så for første gang i sit liv, denne tidlige morgen – disse grønne lysstråler – fugtighed over alt og folk i våde støvler, syntes han alt sammen var noget, der ikke hørte til i hans liv, og som ikke stod i nogen som helst forbindelse med den lige gennemlevede nat – med hans tankeverden og hans skyldfølelse, – og derfor var han mere oplagt til at komme bort igen end til at stille sig hen og duellere.

Von Koren var øjensynlig stærkt bevæget og bestræbte sig for at skjule det, idet han lod til at interessere sig mere for de grønne stråler end for alt andet. Sekundanterne var forlegne og stod og så på hinanden, som om de forundrede sig over at være her til stede og gerne ville spørge, hvad de egentlig skulle.

"Jeg antager, mine herrer," sagde Chechkovsky, "at vi ikke behøver at gå længere bort; – her er jo godt hér?"

"Ja, ganske vist ..." samtykkede von Koren.

Der indtrådte en tavshed. – Ustimovitch standsede lige med ét på sin rastløse vandring, vendte sig brat til Lajevsky og sagde halvhøjt – idet han åndede ham lige ind i ansigtet:

"Man har formodentlig endnu ikke fået tid at sige Dem mine betingelser. – Hver part betaler mig 15 rbl. og i tilfælde af én af parternes død betaler den, der bliver i live, alle 30 rbl."

Lajevsky kendte allerede forud dette menneske, men først nu betragtede han nøjere hans matte øjne – stride knebelsbarter og tynde svindsottige hals. "Det er jo en ågerkarl og ingen doktor," tænkte han og syntes, hans ånde havde ligesom en ubehagelig kødlugt, som den stod ham dér lige ind i ansigtet.

"Ja, – hvad findes der ikke for mennesker i verden!" tænkte han, – men højt sagde han:

"Meget vel!"

Doktoren nikkede til ham og begyndte sin vandring på ny.

Alle havde på fornemmelsen, det var på tide at begynde, – eller ende det allerede begyndte; men der var ingen, der gjorde mine hverken til at begynde eller ende. Nogle gik frem og tilbage, ligesom doktoren. – Nogle røg papirosen. De unge officerer betragtede opmærksomt deres kitler og glattede

ærmerne, som om de var kommet på bal og gjorde sig rede til at danse.

Chechkovsky gik hen til dem og sagde halvhøjt:

"Mine herrer, – vi bør anvende al vor indflydelse for at forhindre, at denne stygge duel finder sted. – Vi må forlige dem ..." Han blev rød og fortsatte: "I går var Deres kollega Kirillin hos mig og meddelte, at Lajevsky havde truffet ham i går aftes sammen med Nadeschda Fjodorovna ... og ... sådan ... forstår De ..."

"Ja, det er også os bekendt," sagde Boiko.

"Nå, ja ... og se nu ... på Lajevsky ... Hænderne ryster på ham ... nå, ja ... De forstår ... sådan ... Han kan jo ikke engang løfte pistolen. At slås med ham er lige så umenneskeligt som at skyde på en fuld mand ... eller en feberpatient. – Når forlig ikke kan bringes i stand, så må vi se at få duellen udsat. – Hvad mener De, mine herrer? – Det hele er noget så forbandet, at man skammer sig ..."

"De skulle tale med von Koren ..."

"Ja, ... men vil det ikke være ... flovt?" spurgte Chechkovsky, idet han i tanker tog officeren i knaphullet. "Flovt ... Hvad?"

"Nej ... hvorfor det?"

"Jeg kender ikke reglerne for dueller, ... Fanden stå i dem forresten! – Måske vil von Koren tro, Lajevsky er bange og har bedt mig tale for sig ... men ... lige meget, – jeg skal tale med ham!"

Chechkovsky gik tøvende, trækkende på det ene ben, som om det sov, hen til von Koren; og – som han gik dér – hostende let, udtrykte hele hans skikkelse overlegen og ligegyldig blaserthed.

"Hvad jeg har at sige Dem, min herre," begyndte han, idet han opmærksomt undersøgte blomsterne i zoologens skjorte, "det være sagt ... sådan ... sådan *entre nous*. – Ja. – Jeg kender ikke reglerne for dueller – Fanden stå i dem forresten! – og jeg bryder mig heller ikke om at kende dem; ... jeg tænker, taler og handler *nu*, ikke som sekundant ... og ... sådan ... forstår De ... men som menneske, ... og ... sådan ... forstår De ..."

"Javel, – og så?"

"Når sekundanterne foreslår de duellerende at slutte forlig, så hører de i reglen ikke efter, men slås alligevel ... Egenkærlighed ... og ... sådan ... forstår De. – Men jeg tillader mig at bede Dem henvende Deres opmærksomhed på Ivan Andrejevitch. – Han er i dag ikke ved sit normale befindende ... er ikke rigtig sig selv ... og ... han er til at beklage. – Han har haft en ulykke ... Jeg kan ikke udstå sladder," – Chechkovsky blev rød og så sig omkring – "men i anledning af denne duel finder jeg nødvendigt at sige Dem det. – I går aftes traf han sin madame i Mjuridovs hus sammen med Kirillin ... og sådan ... forstår De ..."

"Fy for Fanden, hvor dette er væmmeligt ..." mumlede zoologen. – Han blev bleg, rynkede panden og spyttede lydeligt: "Føj!"

Hans underlæbe sitrede, – han gik bort fra Chechkovsky uden at ville høre mere, – og ligesom han af vanvare havde smagt på noget bittert og besk, spyttede han igen – lige så lydeligt – og så, for første gang hele morgenen, hadefuldt hen på Lajevsky. Hans – von Korens – generthed og sindsbevægelse var med ét forsvundet, – han gjorde en tilbagekastende bevægelse med hovedet og sagde højt:

"Mine herrer! – Hvad venter vi i grunden på?"

Chechkovsky vekslede et blik med officererne og trak på skuldrene.

"Mine herrer!" sagde han højt og uden at henvende sig til nogen bestemt. "Mine herrer! – vi anmoder Dem om at slutte forlig!"

"Lad os hellere blive færdige med alle formaliteter," sagde von Koren. "Om forlig er der allerede blevet talt. – Hvilke formaliteter står endnu tilbage?"

"Men vi fastholder alligevel vor anmodning om at slutte forlig," sagde Chechkovsky med undskyldende stemme, som et menneske der er nødt til at blande sig i andres anliggender. – Han rødmede, lagde hånden på hjertet og fortsatte: "Mine herrer! – Vi formår ikke at se årsagsforbindelsen mellem en fornærmelse og en duel. – Ved en fornærmelse, således som vi nu og da i vor menneskelige skrøbelighed tilføjer hinanden en sådan – og ved en duel er der ikke noget som helst fælles. De selv, mine herrer, – universitets- og fint dannede mennesker, – ser naturligvis ikke andet i duellen end en forældet, tom formalitet ... og ... sådan ... forstår De. Vi andre ser også således på sagen, – ellers ville vi ikke være kørt herhen, eftersom vi ikke kan tilstede, at folk i vor nærværelse skyder på hinanden ... og ... sådan." – Chechkovsky tørrede sveden af panden og fortsatte: "Gør ende på den misforståelse, der er mellem Dem, mine herrer! Giv hinanden hånden og lad os køre hjem og drikke et forligsbæger! – Oprigtigt talt ... lad os det!"

Von Koren tav; – Lajevsky, som følte, man så på ham, sagde:

"Jeg har ingenting mod Nikolai Vasiljevitch; – hvis han mener, jeg har gjort ham uret, er jeg villig til at give ham en undskyldning."

Von Koren følte sig krænket og sagde i en ærgerlig tone:

"De ønsker åbenbart, mine herrer, hr. Lajevsky skal vende hjem som en højmodig ridder! Men jeg kan ikke forskaffe ham denne fornøjelse. Vi havde ikke behøvet at stå op midt om natten og køre 10 verst fra byen for at drikke forlig og arrangere den obligate frokost og forresten oplyse mig om, at en duel er en forældet formalitet! En duel er en duel, hverken mere eller mindre, – og der er ingen grund til at gøre den dummere og galere, end den i virkeligheden er. – Jeg ønsker at slås!"

Der indtrådte en tavshed. – Officeren Boiko tog to pistoletter ud af den medbragte våbenkasse. Den ene rakte han von Koren, – den anden Lajevsky.

Derpå opstod der en almindelig forlegenhedstilstand, som for en kort tid forlystede von Koren og sekundanterne svært. – Det viste sig nemlig, at ingen af de tilstedeværende nogensinde i deres liv havde overværet en duel, og at ingen vidste, hvorledes parterne skulle stilles op, og hvad sekundanterne havde at sige og gøre. – Boiko sagde, man skulle måle tyve skridt af og ved denne distances yderste grænser stikke kårderne i jorden; derpå skulle duellanterne på kommandoen: "Begynd" gå hinanden i møde og, når de var kommet hinanden på ti skridt nær, fyre. Dette viste sig at være noget omstændeligt og uforståeligt.

"Mine herrer! – Er der ingen, der kan huske, hvorledes det er beskrevet hos Lermontov?" spurgte von Koren leende. "Og hos Turgenjev duellerede Basarov også med en eller anden ..."

"Hvad er der her at huske!" afbrød Ustimovitch utålmodigt og standsede sin vandring. "Mål ti skridt af, og historien er færdig!"

Og han tog et par skridt for at vise, hvorledes man skulle måle.

Boiko målte ti skridt af, og hans kollega – trak sin kårde og lavede to ridser i jorden for at betegne barriererne.

Modstanderne indtog deres pladser under almindelig tavshed.

"Muldvarpe!" tænkte diakonen fra sin busk på den anden side floden.

"Udfordringen er gjort af Nikolai Vasiljevitch," sagde Chechkovsky, "følgelig er det første skud Deres," nikkede han til Lajevsky.

"Ja, det er rigtigt," sagde Boiko.

Lajevsky spændte hanen og løftede den tunge, kolde pistolet i vejret, med løbet opefter. Han havde glemt at knappe sin frakke op, – det strammede ham over skuldrene og under armene – og hånden hævede pistoletten med sådan en kejtethed og besværlighed, som om ærmet også var af jern. – Han kom til at tænke på gårsdagen – på sit had til von Korens brune pande og krusede hår, men han erindrede også, at end ikke i går, i selve hadets og forbitrelsens øjeblikke, ville han have været i stand til at skyde på et menneske. Af frygt for, at kuglen alligevel, på en eller anden ham selv uafvidende måde, kunne ramme von Koren, løftede han pistoletten højere og højere. – Han følte, at denne, alt for tydeligt markerede, højmodighed var udelikat og ikke særlig højmodig, – men han kunne ikke andet. Ved at se på von Korens blege spottende og smilende ansigt, – denne havde åbenbart lige fra begyndelsen været overbevist om, at hans modstander ville skyde i luften, – tænkte Lajevsky, at snart ville

alting, gudskelov, være forbi, – han behøvede nu blot at trykke stærkere på aftrækkeren, – så var han færdig med sin del.

Han følte et stærkt ryk i skulderen, – skuddet gik af, – og ude i bjergene svarede ekkoet: tra – tra!

Von Koren spændte hanen – så til den side, hvor Ustimovitch, uden at henvende sin opmærksomhed på noget som helst, blev ved at vandre frem og tilbage, – og sagde:

"Doktor, – vær så elskværdig at holde op med denne perpendicular-motion, – det flimrer for mine øjne af denne evige bevægelse!"

"Forbi!" tænkte Lajevsky. – Han rystede og blev iskold og havde lyst til at springe til side eller falde ned på jorden – eller dø straks; i den grad var den følelse ham ukendt og forfærdelig, som nu betog ham. – Pistolettens løb, som var rettet lige mod hans ansigt – det udtryk af had og foragt, som lyste ud af hele von Korens skikkelse og stilling – det drab, som nu straks ville blive fuldbyrdet, ved højlys dag af et dannet menneske og i dannede menneskers nærværelse – stilheden, der rugede over det hele, og så denne ukendte magt, som fik ham – Lajevsky – til at blive stående og ikke løbe sin vej ..., hvor hemmelighedsfuldt og uforståeligt var ikke alt dette, – og hvor uhyggeligt!

Den tid, von Koren brugte til at tage sigte på ham, forekom Lajevsky længere end den lange nat, han lige havde gennemvåget. Han så bønfoldende hen på sekundanterne; – de rørte sig ikke og var hvide i ansigtet; han syntes, det ligesom lugtede af drab og blod.

"Hurtigt – hurtigt dog!" tænkte Lajevsky og følte, hvorledes hans blege skælvende ynkelige ansigt måtte opvække endnu

større had i von Koren.

"Nu skyder jeg ham straks ned," tænkte von Koren, idet han sigtede på panden og allerede begyndte at trykke på aftrækkeren, "ganske sikkert gør jeg det ..."

"Han skyder ham!" lød pludselig et fortvivlet skrig et eller andet sted meget nær ved.

I samme øjeblik faldt skuddet. – Efter at have set, at Lajevsky stod på sin plads og ikke var faldet, vendte alle sig til den side, hvorfra de havde hørt skriget, og fik øje på diakonen. Han stod i majsen på den anden bred, bleg, med sit lange våde hår hæftende ved panden og kinderne, og smilede besynderligt, idet han svingede med sin våde hat. – Chechkovsky begyndte at le af glæde ... brast derpå i gråd ... og gik til side ... bort fra de andre.

Noget efter mødtes diakonen og von Koren henne ved broen. – Diakonen var bevæget, trak vejret dybt og undgik at se zoologen i øjnene. – han skammede sig både for sin frygt og for sin våde snavsede dragt.

"Jeg fik det indtryk, De ville dræbe ham ..." mumlede han, "hvor er dette dog stridende imod den menneskelige natur, – imod al virkelighed!"

"Men hvordan er De dog kommet herhen?" spurgte zoologen.

"Lad være at spørge ..." vinkede diakonen afværgende med hånden. "Selve den Onde forledte mig til det ... hviskede til mig: "Du skulle dog gå – gå dog!" Og så gik jeg og havde nu nær døet af rædsel henne i majsen. – Men nu ... Gud være lovet, ... Gud være lovet ... – Jeg er meget glad for Dem," mumlede han, "og hvor vil den gamle edderkop derhjemme ikke blive glad! Det er jo ikke noget at le af – men glæde sig – ja-a. – Men jeg beder

Dem indtrængende ikke tale til nogen om at jeg har været her til stede, – for ellers får jeg sikkert mine foresatte på nakken, – de vil så naturligvis tænke: Diakonen har været sekundant!"

"Mine herrer!" sagde von Koren, idet han vendte sig om mod sekundanter, der kom anstigende i gåsegang med Lajevsky og Ustimovitch bagefter sig. "Diakonen beder os ikke tale til nogen om, at vi har set ham her i dag!"

"Vær De blot ganske rolig, ingen skal sige noget!" tilføjede han, da han sammen med diakonen vandrede hen imod kroen, hvor vognene holdt.

"Hvor er alt dette ikke stridende mod den menneskelige natur!" gentog diakonen sukkende. – "Ja, undskyld, jeg siger det ... men Deres ansigt havde sådant et udtryk, at jeg tænkte, De ufejlbarligt havde til hensigt at dræbe ham!"

"Jeg følte virkelig også stor lyst til at gøre det af med denne frække karl," sagde von Koren, "men da De råbte, kom min hånd til ryste, og jeg skød forbi! – De har reddet ham! Men hele denne procedure er noget, jeg ikke er vant til; ... og den har taget forfærdeligt på mig, diakon ... Nå, lad os nu se at komme afsted!"

"Ja, jeg vil nu gå til fods. – Jeg må se at blive tør og varm, ... jeg er helt våd og gennemfrossen."

"Nå ja, ligesom De vil ..." sagde zoologen med mat stemme, idet han satte sig op i kalechen og lukkede øjnene, "ligesom De vil ..."

Mens de satte sig i vognene, stod Kerbalai med begge hænderne på maven; han hilste dybt og viste smilende sine hvide tænder. Han mente, gæsterne var kommet for at glæde sig over solopgangen og bagefter drikke te –, og han forstod ikke,

hvorfor de nu pludselig kørte bort. – Under almindelig tavshed satte toget sig i bevægelse, og kun diakonen blev stående tilbage ved kroen, – ved siden af Kerbalai.

"Kom kro – te drikke," sagde diakonen. "Spise vil mig!"

Kerbalai talte godt russisk, men diakonen troede, tartaren bedre ville forstå ham, hvis han brækkede på det russiske.

"Æggekage lave, – ost give!"

"Kom og gå ind, præst," sagde Kerbalai bukkende. "Du skal få alt, hvad du vil have. Der er ost – og der er vin ... sig blot, hvad du vil have!"

"Hvad hedder Gud på tatarisk?" spurgte diakonen, idet han gik ind i kroen.

"Din Gud og min Gud – det er uden forskel," sagde Kerbalai, uden at forstå meningen med spørgsmålet, "Gud er over alt den samme, det er blot menneskene, der er forskellige. – Nogle er russere – andre tyrker – eller også englændere ... der er mange af hvert slags folk, men Gud er kun én."

"Nuvel; – og når alle folkeslag bøjer sig for den eneste Gud, hvorfor ser I muselmænd da på de kristne som på jeres evige fjender!"

"Hvad grund er der nu til at tale så vredt?" spurgte Kerbalai og tog sig med begge hænder om maven. "Du er præst og jeg er muselman. – Du siger, du vil spise, og jeg sætter mad frem for dig. – Kun den rige undersøger, hvorledes din Gud er og hvorledes min er. – For den fattige er dette ganske ligegyldigt. – Vær så god at spise, præst!"

Mens der i kroen blev holdt teologisk diskurs, kørte Lajevsky hjem og tænkte på den uhygge, han havde følt på udturen, da vejen, fjeldene og bjergene lå fugtige og mørke i

morgendæmringen, og det ukendte, han kørte i møde, fremstillede sig for hans tanke som en frygtelig afgrund, hvor ingen bund var synlig. Men nu funkede regndråberne, der hang på græs og stene, som diamanter i sollyset, – naturen smilede ham i møde og det frygtelige ukendte lå tilbage i fortiden, – bag ved alt dette smil og glimmer. – Han så af og til hen på Chechkovskys forgrædte, bistre ansigt – hen på de to vogne, der kørte i forvejen med von Koren og hans sekundanter og doktoren, og det var ham, som vendte de hjem fra en kirkegård, hvor de lige havde begravet et plumpt utåleligt menneske, der havde forhindret og ødelagt så megen glæde og renhed i livet.

"Alt skal nu blive anderledes, end det var!" tænkte han, med blikket ind mod sig selv og tilbage på fortiden. – Og han strøg sig lempeligt på halsen med den flade hånd. På højre side – lige over kraven – følte han ligesom en svulst, af længde og tykkelse som en finger. Den gjorde ondt – brændte, som om et strygejern var gledet hen over den. – Dér havde kuglen strejft ham.

Da han derefter kom hjem til sig selv, syntes han der lå foran ham en lang og forunderlig smuk dag, – men ubestemmelig – tåget – ligesom halvt i glemsel. – Som om han lige var kommet ud af hospitalet, betragtede han opmærksomt genstande omkring sig, som der ikke var noget mærkværdigt ved, og som han desuden havde set så tit, og han undrede sig over, at borde og stole og vinduerne og lyset – og havet vakte en dyb barnlig glæde i ham, som han i lange – lange tider ikke havde kendt.

Nadeschda Fjodorovna, som var bleg og afmagret, forstod ikke, hvorfor hans stemme var så blød – hans gang og udseende

så besynderlig, og skyndte sig at fortælle ham alt, hvad der var sket med hende. Hun tænkte, han måtte vistnok høre dårligt – ikke forstå hvad hun sagde, og at han, når han fik det alt sammen at vide, ville forstøde hende og forbande hende, – måske slå hende. Men han hørte og hørte på hende, klappede hendes ansigt, – strøg hende over håret, – så hende ind i øjnene og sagde:

"Du er min hustru. – Jeg har ingen på Jorden uden dig."

Siden blev de længe siddende i deres have, trykkende sig tæt op til hinanden, og enten tav de stille, eller de talte om deres fremtid, – om deres fremtidslykke, – talte varme usammenhængende ord, – og de syntes de aldrig før havde talt så længe – så naturligt og smukt med hinanden.

17

Der var forløbet en tre måneders tid. – Dagen, som var bestemt til von Korens afrejse, var kommet. Fra den tidlige morgen havde det været et koldt øsende regnvejr med stærk blæst fra nordvest. Ude på havet gik svære bølger, og man talte om, at i sådan et vejr ville damperen ikke gå ind på rheden. Efter planen skulle den komme kl. 10 om formiddagen, men da von Koren ved middagstid gik ud på strandbredden med en kikkert, kunne han ikke se andet end de grå bølger og regnen, der hang som et tæppe ned for horisonten.

Hen imod aften hørte regnen op, og blæsten begyndte at lægge sig. – Von Koren havde allerede forliget sig med tanken om ikke at komme afsted den dag og sat sig til at spille skak med Samoilenko, da oppasseren, efter at det allerede var blevet helt mørkt, kom ind og meldte, at man kunne se lanterner ude over vandet og raketsignaler.

Von Koren sprang op og skyndte sig at komme i tøjet. Han fik sin ransel spændt over skuldrene, – kyssede Samoilenko og diakonen til afsked – og gik derefter, uden tilsyneladende at have noget at gøre, én gang gennem alle værelserne, – sagde farvel til kokkepigen og til oppasseren – og kom ud på gaden med en følelse af at have glemt noget, enten hjemme hos sig selv eller hos doktoren. – Samoilenko fulgte ham, og bag efter dem gik diakonen med en lille håndkuffert; – efter ham igen kom oppasseren med to rejsekufferter. Kun Samoilenko og oppasseren kunne skimte det svage skær af nogle lanterner ude

over vandet, – de andre stirrede ud i det våde mørke og så ingenting. – Damperen var stoppet op langt ude på rheden.

"Hurtigt – hurtigt!" sagde von Koren ilsomt, "jeg er ellers bange for den går sin vej igen!"

Da de kom forbi det lille hus med kun tre vinduer, hvor Lajevsky var flyttet hen efter duellen, kunne von Koren ikke dy sig, men kiggede ind gennem vinduet. – Lajevsky sad bøjet over et bord og skrev.

"Det forbavser mig," sagde zoologen hviskende, "som han har fået magten over sig selv!"

"Ja, det er virkelig forbavsende," sukkede Samoilenko, "og sådan sidder han hele dagen og arbejder – arbejder. Han vil afbetale sin gæld. – Og så lever han – min ven – dårligere end nogen tigger!"

Der gik et halvt minut i tavshed. Zoologen doktoren og diakonen blev stående ved vinduet og blev ved at se på Lajevsky.

"Stakkel, – han kom ikke til at rejse alligevel," sagde Samoilenko, "og kan du huske alle de anstalter, han gjorde til det?"

"Ja, – han har virkelig fået magt over sig selv!" sagde von Koren. "Hans bryllup – hans ihærdige arbejde ... hele den måde, han har forandret sig på – sågar udtrykket i hans ansigt er blevet et andet – hans skikkelse og gang en anden, – jeg indrømmer – alt dette er i den grad stort, at jeg ikke ved, hvad jeg skal sige ..." Zoologen tog pludseligt Samoilenko ved ærmet og fortsatte med stærkt bevæget stemme: "Sig ham og hans hustru fra mig, at jeg rejser herfra med dyb agtelse for dem begge. Sig ham også, at jeg, da jeg rejste herfra, var forbavset over ham og ønskede ham alt godt ... og bed ham, hvis han kan,

ikke at nære dårlige tanker om mig. Han kender mig og ved, at jeg, hvis jeg dengang havde kunnet ane en sådan forandring, ville have været hans bedste ven!"

"Du skulle gå ind og sige farvel til ham," sagde Samoilenko.

"Nej ... det ville se dumt ud ..."

"Hvorfor det? – Guderne må vide, om du nogensinde mødes med ham mere!"

Zoologen betænkte sig lidt og svarede så:

"Ja ... det er sandt nok ..."

Samoilenko bankede sagte på ruden. – Lajevsky fo'r sammen og vendte sig om.

"Vanja! – Nikolai Vasiljevitch ville gerne sige farvel til dig. – Han rejser nu!"

Lajevsky rejste sig og gik ud i entréen for at lukke gadedøren op. Samoilenko, von Koren og diakonen gik ind.

"Jeg kommer blot på et øjeblik," begyndte zoologen, idet han tog galocherne af ude i entréen og allerede fortrød, han havde givet efter for sine følelser og var kommet uden opfordring. – "Det er ligesom jeg selv trænger mig på ... og det er dumt ... fjollet ..." tænkte han.

"Undskyld, jeg forstyrrer Dem," sagde han, idet han fulgte Lajevsky ind i stuen, "men jeg rejser nu straks bort og synes dog jeg skulle sige farvel til Dem. – Gud må vide når vi ses igen!"

"Det glæder mig meget ... vær så god at tage plads," sagde Lajevsky, idet han forlegen satte stole således frem, som om det var hans hensigt at spærre dem vejen. Selv blev han stående midt i værelset og gned hænderne.

"Jeg skulle have ladet vidnerne blive ude på vejen," tænkte von Koren.

"Nær ikke dårlige tanker om mig, Ivan Andrejevitch!" sagde han højt og bestemt. "Det lader sig naturligvis ikke gøre at glemme fortiden, – dertil er den alt for sørgelig, og ikke er jeg kommet herhen for at undskylde mig eller for at retfærdiggøre mig. Jeg handlede dengang i fuld oprigtighed – og har ikke forandret min opfattelse siden. Af Dem – det tilstår jeg – tog jeg dengang fejl. Men man kan også falde på den jævne vej. Den menneskelige skæbne er nu engang sådan, at når man ikke tager fejl i det store, så tager man fejl i det små. Ingen sidder inde med hele sandheden."

"Nej, – ingen sidder inde med hele sandheden," gentog Lajevsky.

"Nå, og så farvel da ... Gud give Dem alt muligt godt!"

Von Koren rakte Lajevsky hånden; – denne trykkede den og bukkede.

"Nær ikke dårlige tanker om mig," gentog von Koren, "hils Deres hustru og sig hende, jeg beklager meget, jeg ikke personligt kunne formelde hende min agtelse ..."

"Hun er hjemme ..." afbrød Lajevsky og gik hen og lukkede døren op til sideværelset, "Nadja! – Nikolai Vasiljevitch vil sige farvel til dig."

Nadeschda Fjodorovna kom ind – blev stående nær ved døren og så undseligt på de fremmede. Udtrykket i hendes ansigt var forskræmt – og sine hænder holdt hun lidt ud fra kroppen som en skolepige, der får skænd.

"Jeg rejser nu bort, Nadeschda Fjodorovna," sagde von Koren og gik hen imod hende for at sige farvel. – Hun rakte ham tøvende hånden, og Lajevsky bukkede igen. – "Hvor er De dog

ynkværdige begge to," tænkte von Koren, "livet er kommet dem dyrt at stå!"

"Jeg kommer til Moskva og Petersborg," sagde han højt, "er der ikke noget, jeg kan besørge for Dem dér?"

"Nej, – hvad skulle det være ..." sagde Nadeschda Fjodorovna tøvende og vekslede bevæget et blik med sin mand. – "Nej, jeg tror ikke ..."

"Nej tak! ... Der er ingenting ..." sagde Lajevsky og gned sine hænder.

"Hils, hvis De møder bekendte!" føjede han til.

Von Koren vidste ikke, hvad han skulle sige mere. Men før, da han kom, havde han tænkt at sige så meget, – så meget smukt, varmt og betydeligt. – Han trykkede tavs Lajevsky og hans hustru i hånden og gik med tungt hjerte ud af stuen.

"Hvor kære mennesker!" sagde diakonen halvhøjt, – han gik stadig bagefter de andre. "Du min Gud! Hvor kære mennesker. Det er i sandhed, som Guds højre hånd havde plantet denne vingård! – Min Gud og fader ... *"Den, der overvinder sig selv er større end den, der indtager en stad ..."* Nikolai Vasiljevitch!" udbrød han begejstret, "ved De, at De i dag har besejret den værste af alle fjender ... Deres egen stolthed!"

"Nå, nå, – løb nu ikke løbsk, diakon! – Hvad er jeg vel for en sejrherre?! En sådan er at ligne ved en kongeørn! Og hvad er jeg? – Lajevsky er ynkelig, nedtrykt og står og bukker som en kinesisk nikkedukke, og jeg ... jeg er ... bedrøvet!"

Bag ved dem hørtes hurtige skridt. – Det var Lajevsky, som kom for at følge.

Nede på skibsbroen stod oppasseren og ventede med kufferterne og lidt længere borte fire sluproere.

"Det blæser aber, ... brrr!" sagde Samoilenko. "Det må være en hel storm ude på søen, uh-ha! – Det er en dårlig tid, du rejser på, Kolja!"

"Å, jeg er ikke bange for søsyge."

"Nej, – det mener jeg ikke ... men kipper de ikke om med dig, disse slubberter her?! – Du skulle have taget med amtschaluppen. – Hvor er amtschaluppen?" råbte han til sluproerne.

"Den er gået ud til damperen, Deres Excellence!"

"Og tolddamperen?"

"Også gået ud, Deres Excellence!"

"Hvorfor har I ikke meldt det til mig?" råbte doktoren vredt. "Kvægpander!"

"Det er det samme, – lad nu bare være at tage dig det nær," sagde von Koren, "og så farvel du, – og Gud være med dig!"

Samoilenko omfavnede von Koren og gjorde tre gange korsets tegn på ham: "Glem mig ikke, Kolja – og skriv! – Vi venter dig til næste forår!"

"Farvel, diakon," sagde von Koren og trykkede ham i hånden. "Tak for godt kammeratskab og for interessante samtaler. – Og tænk så over det med ekspeditionen!"

"Ja, ved Gud ... om det så gik til verdens ende," lo diakonen, "vil jeg selv måske ikke gerne?"

Von Koren skimtede Lajevsky i mørket og gik tavs hen og trykkede ham i hånden.

Sluproerne stod allerede nede ved vandet og holdt på båden, som lå og skvulpede op mod pælene, selv om molen skærmede for den egentlige sø.

Von Koren gik ned ad trappen, sprang ud i båden og satte sig ved roret.

"Skriv!" råbte Samoilenko, "og hav det godt!"

"Ingen sidder inde med hele sandheden ..." tænkte Lajevsky, idet han slog kraven op og trak hænderne op i ærmerne.

Båden bøjede rask omkring enden af skibsbroen og gik ud på det store vand. Den blev undertiden borte mellem søerne, men kom snart efter igen – ligesom nede fra en afgrund – op på en ny bølgeryg, så man kunne skelne folkene i den – ja, sågar årerne. – Den gik tre favne frem og blev kastet to tilbage.

"En rubel i drikkepenge!" bar vinden von Korens stemme ind til molen.

"Nej, ingen sidder inde med hele sandheden, ..." tænkte Lajevsky, idet han stod og så vemodigt ud over det mørke urolige hav. – "Båden dér kastes jo også tilbage – synes ikke at komme frem," tænkte han videre, "men rorkarlene er stærke og udholdende; uafladeligt ror de og bryder sig ikke om de store søer. Og båden går stadigt lidt fremad, ... nu er den allerede ikke til at se ... om en halv time kan de ganske tydeligt se damperens lanterner ... Og om en time er de ved falderebstrappen. Således også i livet. Når vi søger efter sandhed gør vi tre skridt frem og to tilbage; – men længsel efter denne sandhed bliver ved at drive os fremad ... Og hvem ved? Måske vil vi engang nå frem til hele sandheden."

"Fa-a-rvel!" råbte Samoilenko.

"Nu kan man hverken høre eller se noget," sagde diakonen.
"Lykke på farten!"

Det begyndte igen at regne ...

Om "En duel"

Forfatter: Anton Tjekhov (1860-1904).

Org.udgave: A. Чехов: Дуэль (Duel). Føljeton i *Новое время* (Ny tid), St. Petersburg, oktober-november 1891.

Denne udgave baseret på: A. Tschéchof: *En Duel*. Oversat fra russisk af H. E. Giersing. Gyldendalske Boghandels Forlag (F. Hegel & Søn) København 1892.

Oversætter: Hans Emil Giersing (1856-1945).

Redigeret af: Kim N. Jensen.

Forside: Efter illustration af Ivan Alexandrovitch Bodjanskij (1875-?) til *En Duel* (ca. 1904), i senere farvelægning.

ISBN 978-87-7628-259-2

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-462-7 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Note 1:

Kun var statsråd: Titlen berettigede ikke til tiltale med Excellence – dertil skulle man et trin højere op ad rangstigen til "Virkelig Statsråd".

Note 2:

Til champignonerne: At gå i skovene om sommeren og "finde champignons" udgjorde – især for unge mennesker af begge køn – en hovedbestanddel af russernes sommerliv. Der knytter sig hertil det flanerende kurtiserende og konverserende liv, som i Danmark måske bedst kan udtrykkes ved ord som: kroket spil – fodture – skovture etc. etc.

Note 3:

Vladimir prangede med sit bånd: Når Vladimir-ordenen gives for udmærkelse i krig, bæres korset i et særligt bånd.

Note 4:

Klischa: En slags bagt grød.

Note 5:

Morskaja: Den eleganteste gade i Petersborg.

Note 6:

Kisel: En slags rødgrød.

Note 7:

Vint: En slags whist, hvor makkerne ved særegne meldinger (omtrent som i tarok) søger at komme til kundskab om hinandens og modpartens kort for derved at kunne forudsige, hvor mange trick de kunne gøre i spillet. Den, der melder flest trick, bestemmer trumf. – Navnet "vint" (skrue) antyder, hvorledes de progressivt følgende meldinger efterhånden skruer spillet op til det mest vovede.

Note 8:

Diakon: Hjelpepræst.

Note 9:

Okroschka: En suppe med kødstykker, agurker, løg og is.

Note 10:

Onegin, Petchorin, Basarov: Hovedfigurer i bekendte russiske romaner.

Note 11:

Hesling: En fisk, der lever i bjergvandløb og ligner en brasen.

Note 12:

polsk sauce: En særlig pikant, skarp sauce med jævning.

Note 13:

Makak: En abeart.

Note 14:

Kolja: Diminutiv af Nikolaj.

Note 15:

Metropolit: Den højeste russiske gejstlige rang, af hvilken der aldrig findes mere end 3 indehavere: 1. I Kiev, 2. I St. Petersburg og 3. I Moskva.

Note 16:

Katja: Diminutiv af Jekaterina.

Note 17:

Mascha: Kælenavn for Maria.

Note 18:

Kostja: Kælenavn for Konstantin.

Note 19:

En verst: svarer til lidt over en kilometer.

Note 20:

Sascha: Kælenavn for Alexander.

Note 21:

Kvarél: En hvid (eller rød) kaukasisk vin; smager omtrent som stærk rhinskin.

Note 22:

Archimandrit: Forstander for et kloster, – en slags overgangsværdighed til biskop.

Note 23:

Mitra: En russisk biskops hovedbeklædning i kirken.

Note 24:

Trikirien og dikirien: En trearmet og toarmet kandelaber, hvormed biskoppen uddeler velsignelsen i kirken.

Note 25:

Kirketog: Ved forskellige ledigheder, som f. eks.: når hjorden skal "indvies" – eller der bedes om regn – etc. etc. bæres kirkefaner – kors – helgenbilleder – store og små – ud på markerne i procession, i hvilken da alle, unge og gamle, deltager med større alvor og andagt end måske ved nogen anden gudstjeneste.

Note 26:

Degnen med bind om hovedet og halmstumper i det lange hår:

Må forstås ironisk; illustrerende denne temmelig ringe
gejstlige, som altid liggende i sengen (halmen) – foregivende
sig syg (bind om hovedet).

Note 27:

Sin tidligere kone: Den russiske gejstlighed deles i den sorte (ugifte) – klosterbrødre, archimandrit, biskop, ærkebiskop og metropolit – og den hvide (obligatorisk gift) – popen, diakonen og provsten. Når de sidste overgår til første klasse, kan deres ægteskab ophæves, – af denne grund tales om hans "tidligere kone" (altså diakonens).

Note 28:

Falanga: En art edderkop.

Note 29:

Rudin: Hovedpersonen i en roman af Turgenjev.

Note 30:

Pirogger: Kød, fisk, kål, æg o.lign., indbagt i en slags kagedej.

Note 31:

Nikolaj Leskov: Russisk forfatter (1831-1895).

Note 32:

Petropavlovsk: Peter-Paul-fæstningen i St. Petersburg var et fængsel, i hvis kassematter og celler de farligste politiske forbrydere blev indesluttet.

Note 33:

Papiroser: En slags cigaretter, hvor halvdelen består af et paprør, som trykkes sammen og formodes at fungere som en slags filter.